

ANTON MEDVED
POEZIJE

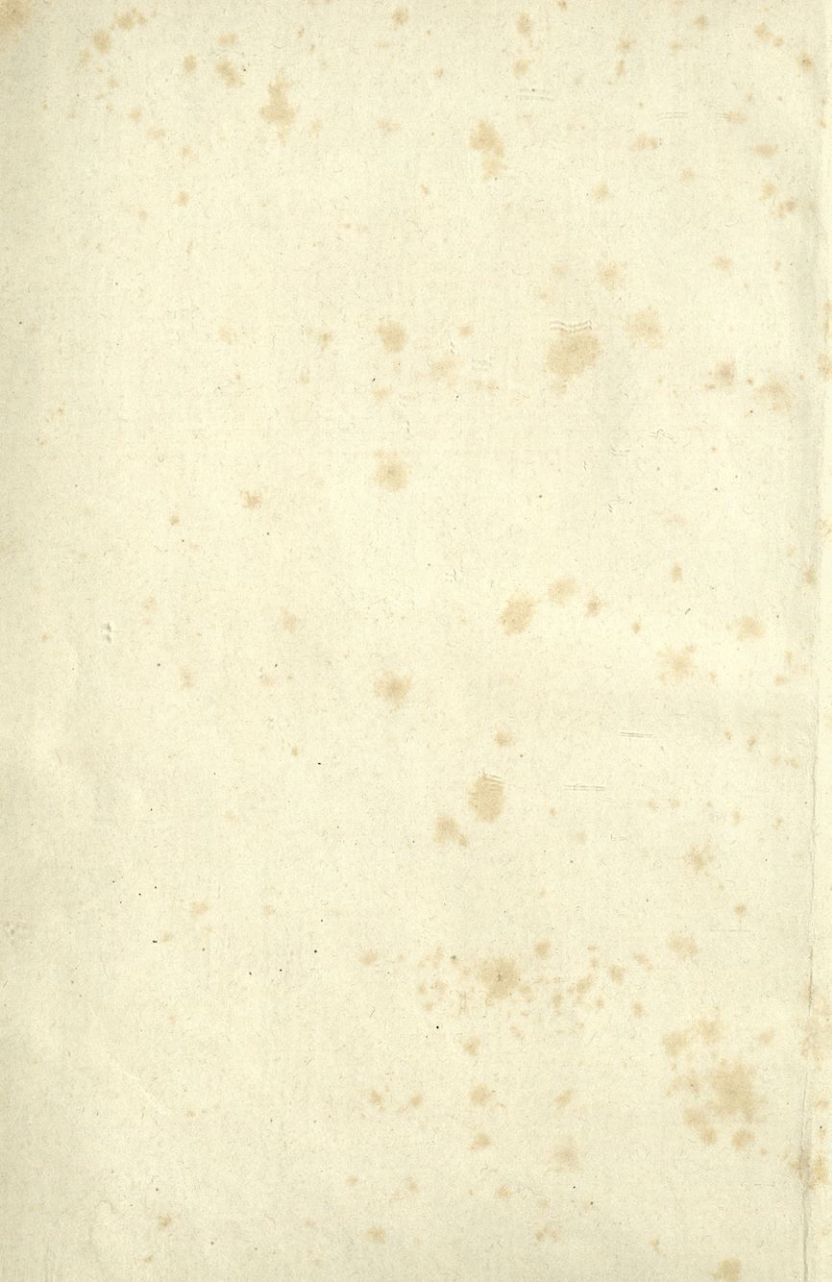
ANTON MEDVED
POEZIJE

IZDAVAČ
LJUBLJANA

VII
57662
8







Priglasenje Ljane!

12. decembra 1907

Medvedy





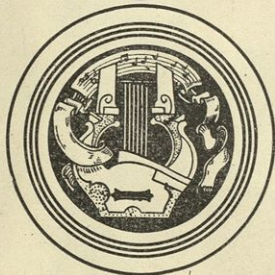
A. MEDVED: POEZIJE

Wan Urhovec

ZALOŽILA 0000000000
KATOLIŠKA BUKVARNA
V LJUBLJANI 00000000

0000000000000000 TISK
KATOL. TISK. DRUŠTVA
V POSTOJNI 00000000

37 562



IN = 30002525

VII 22

KAZALO.

PESMI.

	Stran
Sodba sveta	1
Pevčev poklic	2
Moja ljubav	2
Miruj srce	3
Bratje zapojmo!	4
● Pomladi 1—4 . (2)	6
Večer 1—6	9
Bilo je	15
Samoti	17
Hrepenenje	18
Še enkrat!	19
Pestunji	19
Časov tek	21
Mračni hipi	22
Ob knjigi podob	23
Bolna noč	24
Otroku 1—5	25
Vlahinji	29
Svojemu ptiču 1—2	30

	Stran
Vrbsko jezero	33
Ljubohlepnici	34
Z Adrije:	
1. Volovsko	35
2. Opatija	36
3. Reka	36
4. Sušak	37
5. Trsat	37
6. Lošinj	38
Vodniku povodom odkritja njegovega spomenika	39
Prešernu	40
Pred spomenikom Prešernovim	42
Onemeli slavec	46
Prijatelju	47
Ob sestanku	48
Logar	50
Prosjaku	51
Izpremembra	53
Sanje	53
Tudi jaz	55
Ob glogovem grmu	56
Samó —!	57
Prekásno!	58
Vran	59
Najina sreča	60
Tovarišem	61
Obgovarjan	62
Mrtvaški zvon	64
Vernih duš dan	65
Pod cipreso	66
Po vseh svetih	67
Nada	68

	Stran
Na mojem grobu	69
Srce	71
Poslednji dan	72
Ob sveči	73
Pepel in spomin	75

V GOZDU.

Samota blagodejna, pokoj varen	79
Široko se razpletajo koreni	80
Katero je drevo lepote vzor?	81
Spotakne se ob štor in pade črezenj	82
Iz zemlje vzklije, plazi se po tleh	83
Roditelj dneva na ognjenem vozi	83
Hvaležen je rdeči kokorik	84
Visoki gozd, svetišče ti prirodi!	85
Srce priznava rado in veselo	86
Moj log, pozdravlja gorko te srce	86
Vihar jesenski skoro pribesni	87

ŽALNICE.

Materi 1—7	91
Umrlemu očetu	104
† Jožefu Benkoviču	106
† Fr. Lampetu	108
Na tvojem grobu	109
Bogdan — Venedu	110
Žalne pesni preroka Jeremija ob Jeruzalemskem mestu	111

GAZELE.

	Stran
Samo če hočete, vzemite	121
Na nikdar site nas berače	121
Privri v oko mi solza vroča	122
Ko pade mrak po zemlji, nesoč	122
Mirno jezero počiva —	122
Kako v besede naj obleče	123
V logu so odpeli ptičev roji — vse prazno!	124
Veselil se bodeš v presladki veri	124
Od dne do dne moči so naše manje	125
Ne zmisli se moje mladosti	125
Nekdanjih lepih dni pozabiti ne morem	126
O Bog, korake moje vodi!	126
V senci mirnih grajskih lip	127
Ko v žalosti pekoči	127
Ko prvikrat vidiš človeka, ne sodi!	128
Sprelepi Bog, dobrotni Bog, odkleni	129
Na kreposti ozki brvi	129
Kako je pičel slaj v omami	130
In zopet so v srcu mi vstali	130
Človek si domišlja mnogo	131
Kje se nébes pne brez oblaka?	132
Koga naj srce zdravila prosi	132
Tam se prepirata kolneta vmes	133
Le kadar zdela veden trud	133
Če tvoj te prijatelj razžali — odpusti!	134
Predno na žalostni zemlji odslovem — še eno pesem!	134
Nad zemljo, duša se mi dvigaj, gor	135
Jesenski gost prihajam spet, moj log	136
Ne čakaj z neba lepših známenj	136

	Stran
Tolažbo v mojo dušo sej	137
Jaz naj misel razvozlam	137
● Jaz delam ode, vi delate sode, moj oče . . .	138

BRŠLJAN IN BODIČJE.

Ti sam si moj tovariš, duh misleči	141
Ha, to ni nič — to pevanje ni nič!	142
Samevam zjutraj vrhu zračne gore	144
Kadar je dež jeseni radodaren	144
Ah nič gotovega in vse gotovo!	145
Pomlad, pomlad, ti jarobujna doba	146
Nekterim le Fortuna je prijazna	147
Vi gnocala, vi glupci, starci vi	148
Vesoljni narod naš je sam — poet	149
Povêdi me, odkoder ni vrnitve	150
Poznamo se. — Vi vprašate: Po čem?	151
Ko sem se jaz na solzni svet rodil	152
Govôri jasno mi srce, zakaj	153
Širok je svet, obzorje moje tesno	154
Tatovi moje sreče, ni vam treba	155
Moj mili Bog, Ti nisi torej vreden	156
Usoda, kdaj končaš svojê trinoštvo?	156
Večer jesenski. — Mrzel veter toži	157
Le še naprej se me ogibajte	158
Iz vira katerega poteka prava	159

EPSKI SPEVI.

Za njim	163
Redovnikova prikazen	164
Jaropolk	165

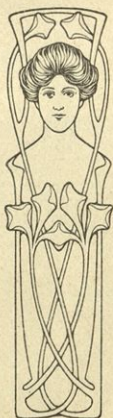
	Stran
Zdaj in nekdanj	168
Sveti večer	169
V božični noči	171
Spomin mrličev	173
● Žal in kes.	175
Ponočni gost.	175
Slepčeva prošnja.	177
Vladimir in Varjag	178
Smrti prerok	181
Očetova smrt	183
Na poti v Nazaret	186
Vitovčeva smrt	188
Trojen sen	191
Usèhla kita	192
Haranova želja	193
Nje slika	195
Dobljena igra	197
Med peklom in zemljo	201
Slavina	204
Tigrán in Tala	206
Smrt — nevesta	207
● Sveti kelih	209
Absalom	212
Azma	214
Ob Terku	218
Níklot	221
Znana bolezen	222
Izgubljeno zlato	224
Zakaj ni vode na Krasu	226
Ljubezen prerokova	228
Dva kralja	232
Ob vrnitvi	234

	Stran
Ob zapuščenem gradu	236
Najdražji zaklad	239

NA DEŽELI.

V gozdu	245
Dialog	247
● Pred razpelom	248
Zaroka	249
Pred vaško lipo	250

VZORI	255
-----------------	-----







PESMI

SODBA SVETA.

Ne upaj od sveta plačila,
njegova sodba te ne moti,
nemila bodi ali mila,
ti le srčan se dela loti. —

Uveriš se, da svet popraša
ob vsakem delu prej: čigavo?
Potem presoja dela naša,
Oseba jim daje veljavo.



PEVČEV POKLIC.

Na brzih krilih drobnih ptic,
v vonjivem jutru prerojen,
zamaknjen v raj nedolžnih lic,
strmeč v večera tihi sen,
s trpečim bratom sam trpeč,
za domovino v roki meč,
v trpljenju mož, v ljubezni zvest,
za radost rahel in bolest:
vsekdar naj pevec duše vnete
zemljanom kaže vzore svete.



MOJA LJUBAV.

Kakor noč na stepah tiha,
vroča, kakor dan puščav,
sama, kakor dom meniha,
moja srčna je ljubav.

Zlobna sila je nobena
ni za hip ne pogasi,
mojim dušam posvečena —
kakor večna luč gori.

PESMI.

Nje skrivnostno plapolanje
razsvetljuje srčni hram,
v solnčnate me ziblje sanje,
dviga upanje željam.

Skozi srca okno širo
gleda zvezdnato nebo,
gleda jasno, gleda mirno,
kakor detetu oko.



MIRUJ SRCÉ!

Miruj srcé!

Na nebu, glej, že solnce vzhaja
in zlati svoj razliva zor,
v demántni rosi cvetje vstaja,
po drevji poje ptičev zbor.

O vse zató.

Da temni bi spomini tvoji
izginili kot temna noč,
da bi te v trdem dušnem boji
objela upov sladka moč.

Miruj srcé!

PESMI.

Za jutrom jutro se prizarja,
in noč vrsti se za nočjo;
po gromu silnega viharja
posmeje čisto se nebo.

O vse zaté!

Da bi potrto od nesreče,
da bi prevzeto od slasti,
vzbudilo njega koprneče,
Ki v jutro pije brez noči.

Miruj srcé!



BRATJE ZAPOJMO!

Bratje, zapojmo s krepkimi glasi
žalosten ali vesel napev!

Dviga, tolaži v vsakem nas časi
prsi čutečih krilati odmev.

Petju je dana sladka oblast.

Ko smo v mladosti plavali zlati,
v mehko smo zibel legli na noč,
pesem zapela lepo je mati,
v sèn zazibala nas tiho pojoč.

Petju je dana nežna oblast.

PESMI.

Pesem popeva borna sirota,
da si tolaži duševno bol;
pesem življenja lajša ji pota,
tožno popeva, joka na pol.

Petju je dana mila oblast.

Hodi iz doma slepec do doma,
Gosli od javorja v roki drži,
zdušno zapoje, kamor priroma,
pesem junaška neti ljudi.

Petju je dana krepka oblast.

Glasno pastir na travniku poje,
ptica ga spremlja, vonja mu cvet.
S krono ne menja radosti svoje,
pesem življenje, travnik mu svet.

Petju je dana čista oblast.

Pesem zveni na toplem zapečku,
vnuku jo poje mož sivolas.
Duša topi se nežnemu dečku,
v dedov zamaknjen bajni je glas.

Petju je dana čarna oblast.

Kadar telo se v zemljo preséli,
trudno od pota, temnih skrbi,
pesem nam bodo zadnjo zapeli,
grob zapustili solznih oči.

Petju je dana žalna oblast.

PESMI.

Pesem nas spremlja v zemskem življenji,
vanjo izlivamo radost, bolešt,
v upanju, strahu, veselju, trpljenji
pesmi odmev ostane nam zvest.

Petju je dana stalna oblast.

Pevajmo torej v bratovskem krogu,
dvigaj nas pesem, zveni nam v slast!
pesem je ljuba samemu Bogu,
rodu vzvišuje vsakemu čast.

Petju je dana višja oblast.



POMLADI.

1.

Stokrat mi pozdravljen bodi
solnčni žar, poslan iz néba!
Bog te čuvaj, drobna zeba,
ki oznanjaš vsej prirodi —
blaženo pomlad!

Z Bogom moja temna soba,
strani, strani mrtve knjige,
črne misli, težke brige!
Vabi me prelepa doba
v blaženo pomlad.

Vstal je s toplim solnčnim sijem
v prsih čut mi sladkonežen.
Srčno sem Bogu hvaležen,
da živim in žejen pijem
blaženo pomlad.

2.

Na solnčnih perotih pomlad se je spet
vrnila na tihi, na žalostni svet.
Prepeva že ljubi nam znanec,
visoko pod nebom škrjanec.

Cvetice odevajo solznato prst,
na drevju, na grmih poganja že brst,
po dolih šepečejo viri —
topí se srcé mi in širi.

Molčé se udajam pomladi slastém,
saj čustvom kipečim izraza ne vem,
O doba cvetoča življenja,
O blaženi čas hrepenenja!

3.

Vstala je pomlad v prirodi,
topel diha ji pozdrav.
Duh me po samotah vodi,
kakor nekdej, duh sanjav.

Hrepenenje mi prebuja
vrt pomlajene zemlje!
Čustva le jeziku tuja,
čustva srcu znana le.

Ali slutnja zlate sreče,
ki obseva daljno stran,
ali drag spomin me vleče
ven iz sobe — ven na plan?

Zunaj v dihu naj pomladnjem
duša hrepenenja mrè,
dokler se na grmu zadnjem
zadnja roža ne ospe!

Dokler zadnje pevke ptice
preko gor, dolin in strug
v mrzli sapi perutnice
ne ponesejo na jug!

Upaj — ali ne — doseči,
kar je daleč kot nebo:
Blagor duši hrepeneči
po nečem, kar je lepo . . .

4.

Zapusti, človek, tesno sobo,
Kjer v dvomih plavaš sam;

PESMI.

uživaj vesne solnčno dobo,
v prirode pridi hram!

Odpri tu vrata duši svoji,
odpri oko, posluh;
z napevi, žarki se napôji,
ki zlivajo se v vzduh!

Učene knjige bereš mrko,
zjasne li v duši mrak?
Poglej prirodo — živo črko,
moči je višje znak.

Ubrani spev, nebó sijajno
in cvetje krog in krog,
na stvarstvo strmi veličajno
in vprašaj: je li Bog?



VEČER.

1.

Vedno tiše in tiše
zvonci s planin se glase;
somrak ovija hiše,
mesec spè nad gore.

Manj in manj se čimdalje
loči stvar od stvari,
zemlja od nočne halje
črna enako se zdi.

Kadar se bliža človeku,
srečnemu tukaj nikjer,
konec nemirnemu teku,
hladni življenja večer:

Svoje premišlja izkustvo,
truden od pota in star;
včasih obide ga čustvo,
kot bi ne živel nikdar.

Trnje minulega časa,
cvetje presnivanih sanj
zdaj brez bodic in brez krasa:
kake razlike sta zanj — ?

2.

Že je luna vstajala
na oboku neizmernem,
trta se je majala
v hladnem vetercu večernem.

Ptice so potihnile
nad potokom hitrobežnim,

PESMI.

vame pak so dihnile
pesmi z glasom sladkonežnim.

Stokrat mi pozdravljene,
moje hčerice edine,
stokrat bolj pozdravljene
kakor moje bolečine! —

3.

Sprejmite zopet me, domači logi,
v prijetni senčni hram!
Visokih jel in temnih borov krogi,
kako sem hrepenel dospeti k vam!
Sprejmite me in pomirite
srca mi čute valovite!

Po starem vse, kot bilo je pred leti,
enak je cvetja duh.
Le sem in tja med veje žar posveti,
senice glas udari mi na sluh.
Nad bujnim resjem in lepenjem
bršljan prepleta gozd z zelenjem.

Počijem naj na zapuščeni klopi,
pozabim vnanji svet!
Le ti, spomin na mlada leta, stopi
pred mojo dušo enkrat živo spet;
ti vzbudi v meni mlade sanje,
pričaj slike mi nekdanje!

Ziveti moral leta sem težavna
med tujimi ljudmi.

Zato se zdi mi táko davna
minula kratka doba lepih dni;
zato premišljam bridko-milo,
kaj v tuji svet me je gonilo.

Dokler ni človek v črno zemljo legel,
po sreči hrepeni,
le česar duh nemirni ni dosegel,
v tem sluti srečo in za njo hiti.
Naprej, naprej kot v reki kaplja
v silnejše vale se potaplja.

Nikjer mirú, obstanka in pokoja! —
Nazaj, nazaj — zaman!
Predolga pot, stopinj preurna hoja
zanesla ga na vek je v drugo stran.
Srce hitelo koprneče
od sreče je in ne do sreče.

Zato hladite me, domači logi,
prijatelji vsekdar!
Odmevajo v somrak pastirski rogi,
izginil je za gore solnčni žar.
Večer nad vami tiho vlada,
na liste hladna rosa pada,

Počije zemlja, da vzbudi se čila,
vzbudi se tičev zbor.

Komu, o logi, bode te hladila
izlivali v srce, ko sine zor?
To vem, da boste vi za mano:
a jaz, kje bodem, ni mi znano. —

4.

Kakor duh, ki se spovrača,
veter tuli po gozdeh.
Listi, mrzlih sap igrača,
divje plešejo po tleh.

Grajski stolp na bregu Save
polrazsut štrli navpik —
mrtve matere narave
temen grobni spomenik.

Plašni sovi se odpira
moč pogleda na večer —
iz dupline se ozira
in ujeda v enomer.

Nema je le moja duša,
nema ali gluha ne.
sredi razvalin posluša
zemljo, ki tožeča mre.

Tudi nji pogled se večja,
večja in skrivaj rosi:
v dolgem spremstvu mlada sreča
mimo nje plešoč beži.

,O postoj v sijajni halji!
Kam podi te vetra puh?'
Žvižga, tuli v sivi dalji —
nem ni veter — ali gluh.

5.

Nad mano se zgrinja večer,
življenja večer in narave,
nobenega žarka nikjer,
da pota obsveti goščave.

Da pač! Za gorami ob Savi
igrajo nebeške zarnice,
kot daljni, ognjeni pozdravi
jasné obledelo mi lice.

Dežele odsevi so zlati,
kjer dvigal me sladek je vzlet,
kjer moral sem v grob zakopati
življenskega jutra leskèt . . .

6.

Življenja majnik jasni, z Bogom!
Na nebu dneva luč pojema,
strmi namé priroda nema,
le vran kriči nad temnim logom.

Zelenja, cvetja drobne kite
po tleh po stolih razmetane,
ob jutrih solnčnatih nabrane
z večerom tihim usehnite!

Za mano vse! Vse proč! Vse zadaj!
V zaprte vekomaj prostore
nazaj korak mi več ne more,
zdaj žgi, spomin, zdaj solza padaj!

Zdaj črtaj, čas nemili, gube
mrakotne mi v obraz upali,
v obraz, ki nanj v mladosti zali
prižemal sladke si poljube! —



BILO JE . . .

Leta nekdanja, mlada, vesela!
Kliče nazaj vas tožni spomin.
Lepša pomlad je takrat dehtela,
lepše se petje je v logih glasilo.
Časi beže naprej in naprej . . .
Bilo je, kot bi nikdar ne bilo
in nikdar ne bode poslej.

Kadar meglene razpadejo halje,
vzplava pogled mi do rodni planin.
Cvètne pologe, tiho oskalje,
doma ugledam okolico mило,
gledam jo, gledam iz daljnih mej . . .
Bilo je, kot bi nikdár ne bilo,
in nikdár ne bode poslej.

Ali vonjavo in kras izpreminja
roža na vrtu, cvetica poljan?
Ali se spev več s spevom ne strinja,
ptičev ubrano nekđaj znanilo?
Vélika mati, priroda, povej!
Bilo je, kot bi nikdár ne bilo,
in nikdár ne bode poslej.

V prsih srcé je zrcalo veliko,
mimo hitita leto in dan.
Sliko vpodabljata v srcu za sliko
in jo zatirata z jadrno silo.
Človek strmi nazaj in naprej . . .
Bilo je, kot bi nikdár ne bilo,
in nikdár ne bode poslej.

Skrb prihrumi nad mirno gladino,
trpko spoznanje valove skali.
Slike se iste ožró v globočino,
toda drugačno vse njih je svetilo.

PESMI.

Moten odsev, kot jasen poprej . . .
Bilo je, kot bi nikdár ne bilo,
in nikdár ne bode poslej.

Kar je minilo tú, mine za vedno;
vrne se morda a isto več ni.
Kadar življenje ugasne nam bedno,
tožil bo duh nad našo gomilo,
tožil bo svetu naprej in naprej . . .
Bilo je, kot bi nikdár ne bilo,
in nikdár ne bode poslej.



SAMOTI.

Samota, ti verna družica
iz mojih nekdanjih let,
iz svètnega hrupa se vračam
pod tvoje okrilje spet.

Kako zdaj strmiš v neznanca,
ki bil ti je dolgo nezvest,
in nema in nema prebiraš
na mojem obrazu bolest . . . !

In tiho in tiho očitaš:
Zakaj si se vrnil, zakaj?
od družbe, od petja, od godbe
obrnil se k meni nazaj?

In kaj li prinesel si s sabo
za pusti, za dolgi moj čas? —
Oh, kaj sem prinesel? ... Prazneje
srce in temnejši obraz.

In eno in eno spoznanje
zdaj jasno je mojim očem:
da čutim tembolj se človeka,
čimbolj sem oddaljen ljudem.



HREPENENJE.

Kdo zna zatreti hrepenenja moč
po ljubi nezvenljivi sreči?
Kogà ne straši groba črna noč,
trhljivost lepih udov v strašni ječi?

Povrni vendar se, moj mračni duh,
v domovje svojega izvora!
S solzami že namočen je moj kruh,
opravljena za greh pokora.



SE ENKRAT!

Še enkrat mi prinesi zlate hipe
nazaj, krilati, neuzdržni čas,
ko pred očetno hišo v senci lipe
vesel in mlad mi cvetel je obraz!

Še enkrat mi pokaži mater milo,
ki davno že pod tiho zemljo spi,
ki jo je srce moje bolj ljubilo,
kot druga srca vsa in vse stvari.

Še enkrat pôkoj duše mi povrni,
ko miren vstajal sem in miren spal;
podobe jasne pred menoj odgrni
v prirodi lepi mojih rodni tal.

Toda nikar, nikar! — Oh, ko bi gledal
samo trenutek prešle dobe raj,
potem šele bi bridko se zavedal,
kaj nisem zdaj in česa nimam zdaj.



PESTUNJI.

Le sédi ob meni, péstunja mila!
O letih mladostnih mi ti govoriš,
in v dobo, ki záme je davno minila,
takó čarovito duhá mi topiš.

Na hribi imena nezabnega: Žale,
kako je precvitala tukaj pomlad,
in hladne vodice so tu šepetale
in cvetju in travi delale hlad.

In v travi so cveli rumeni jeguljčki,
poklanjali zvončki jim drobne glavé,
in v zraku so plavali pèstri metuljčki,
čebele po cvetju letále brenčé.

Iz trave je vsake, iz vsakega lista
dehtelo življenje v pomlajeni svet;
pozdravljala pesem je stvarstvo prečista,
ko ptičev jo zbor popeval je vnet.

Iz cvetja sem spletal kite milobne
in vezal je s slakom, rastočim iz njiv,
krasil spominke sem ž njimi nagrobne
med nemimi mrtveci radosten, živ.

Minila so leta in hrib je odcvetel,
mladosti že čas zvonil je pokop,
kot resen mladenič še kito sem spletel,
položil jo materi zadnjo na grob.

In šel sem na tuje iz hiše očetne,
zapustil i tebe s solzami v očeh;
kako zdaj spominjam se dobe prijetne,
ko vidiva spet se po dolgih dnéh!

Družabnica mladega meni življenja,
o péstunja, pravi o njem mi še kaj,
o pravi o dôbi mi cvetja, zelenja,
nikar ne vprašuj, kako mi je zdaj!



ČASOV TEK.

O dnevi prêšli, hip sedanji,
zakriti v mrak bodoči čas,
kako nalik minljivi sanji
bežite urno mimo nas!

Med vami nepregledna zveza,
za vami konec negotov:
bodočnost v prêšlost se pogreza,
Sedanjost hip je zmeraj nov.

Spomini se rodé za vami,
rodi se z vami upov žar.
Nestalni in nemirni sami
mirú ne daste nam nikdar.

Vi sélite v srcá globine
Zdaj temno žalost, zdaj radost.
Vi célite nam bolečine,
radost pretakate v bridkost.

Ko ležemo pod hladno rušo,
vaš bode tek za nas končan.
Zdravil ne boste lili v dušo,
a tudi sekali ne ran.



MRAČNI HIPI.

Dušo mračno, temne čase
tudi jaz imam.
Zatopljen tedaj sem vase
in pohajam sam.

Sebe naj kako umejem?
V tipih teh ne vem,
ali naj se glasno smejem,
ali jokam nem.

Savla tožnega se spomnim:
hipe je imel,
ko pod žaljem je ogromnim
jokal in besnel.

David strune je ubiral,
mečil kralju žal,
hudega duha iztiral,
ki ga je napal.

Ptič na vejici zeleni,
bodi David moj —
kakor David Savlu, meni
milo ti zapoj!

Pesmi neče mi zapeti,
odgovarja ptič:
Savlov mnogo je na sveti,
Davidov ni nič.



OB KNJIGI PODOB.

Na listih knjige razprostrte
podobe mi leže vspored,
obrazov nekdanj ljube črte
motri kot nekdanj moj pogled.

Osebe mnoge. — Ali kateri
tako še upati bi smel
kot upal sem jim v sladki veri,
predkar na tuje sem odšel?

Oh čas se menja, in razdalja
ljubezen src hladi, mori,
kot v brezdnu temnega oskalja
zatira senca moč rasti.

Zapustil sestre sem in brate,
za srečo hitel sem drugam,
na tujem sem značaje zlate
spoznal in vzljubil tu in tam.

A duh moj ni pridobil mira —
Velikrat čut objame ga,
da, kolikor več znancev zbira,
tembolj se čuti samega.



BOLNA NOČ.

Viharna noč. — V potokih hudournih
tik hiše voda se drvi
Temà ob mênì črna, v prsih burnih
srcé kot skala me teží.
Vihar na tlà ob cesti drevje ruši,
nemilo tuli skozi log;
bolán ležim na udih in na duši,
oh, kaj sem pač zadolžil, Bog!
Pusti za máno prêšli dnevi, prazni,
pred mánoj vrsta bolnih dni . . .
Neznane, čudne plešejo prikazni
okrog zatisnjenih oči.

Iz tesnih prsi vzdihnem v noč globôko,
na vročo glavo položim si rôko.
Živim li? V duši vstaja mi trpeči •
spomin, da sanjal sem nekdaj — o sreči ...



OTROKU.

1.

Kaj otiraš solze, dete,
dete ljubo, otrok moj?
Pojdi k meni in pozabi,
kar te žali, pred menoj!

Srečno dobo zdaj uživaš,
ti ne veš, kakó, zakaj.
A v poznejših letih večkrat
nanjo se ozreš nazaj.

Nanjo se ozreš, a vanjo
nikdar spet ne stopiš več.
Vse, kar ti od nje ostane,
bode le spomin goreč.

Let se bodeš teh spominjal,
radosti in bolečin.
Vsak spomin ti bode sladek,
tudi na solzé spomin.

PESMI.

2.

Ti čutiš pač, otrok,
da mnoge želje v srci nosiš,
da vse ti dá, karkoli prosiš,
tvoja mati.

In dobro znaš, otrok,
da s taboj srečna in vesela
za tebe le živi in dela
tvoja mati.

Ti slutiš že naprej,
da glasno plakal bi v nesreči,
ko morala bi v jamo leči
tvoja mati.

Le tega ti ne veš,
kako te čuva skrbno, verno,
kako te ljubi neizmerno,
tvoja mati.

3.

Zakaj milobno gledaš, lepo dete,
upali, temnozrtni moj obraz? —
Ti ljubiš me iz duše svoje svete,
in tvoj pogled tej duši je izraz.

PESMI.

Kako slutiti moreš, ôtrok zlati,
da v moji duši vlada rezen mraz,
da žejen moram vira si iskati,
ki pije se iz njega sladek mir,

mir, ki ga celi svet ne more dati,
mir, ki za celi svet je sreče vir? — —
O, v tem pogledu tvojem, lepo dete,
odseva srečnega miru ozir!
Na pot življenja Bog ti trôsi cvete,
nikdar ne skali ljúbeznih oči!
Iz duše mi najgloblje, vse zavzete,
besede vro zamolke: Srečno ti! — —

4.

Za goro rdi se siva dalja,
noči razpada temna halja,
škrjanec se popenja vzduh,
pojoč ratarju boža sluh,
a sinek plava v sanji zlati,
na posteljci pred tabo, mati,
O pusti ga, naj spi!

Naj pije spanja bežne čare,
ko nas bedече delo tare!
Ni ptičji spev, ni solnčni žar,
predrami nas skrbi vihar

PESMI.

in ure nam pokoja krati,
Ne krati li jih, skrbna mati?
O pusti ga, naj spi!

Dokler mladost mu cvetje trosi,
sprelepe sanje noč mu nosi.
Kako se blaženo smehlja,
po lokah cvetnih se igra.
Nevidno angelci krilati
obletajo mu čelo, mati.
O pusti ga, naj spi!

Prekmalu, ah, mladost mu mine,
z mladostjo sladki sen izgine.
Mordà nekdam v življenju rad,
sveta bi vsega dal zaklad,
da enkrat spet bi mogel spati,
kot danes spi pred tabo, mati,
O pusti ga, naj spi!

5.

Spominov nima, ni spoznanja,
in srečen je otròk vsekdar;
kjer ni spominov, ni kesanja,
kjer ni spoznanja, ni prevár.



VLAHINJI.

Vláhinja, temna reka!
Solnce in luna sijeta vate;
ali kalno je tvoje vodovje,
slike ne kaže nazaj jima zlate.

Vláhinja, tiha reka!
V strugi valé se polagoma vali,
kakor bi trudni od daljnega pota
v Kolpe naročaju radi zaspali.

Vláhinja, tožna reka!
Tvoje bregove ločje pokriva,
ločje in trstje — ni je cvetlice,
da bi ti klila ob strani vonjiva.

Vláhinja, tajna reka!
Kaj li zakrivajo tvoje globine?
Váte strmim. O kako si podobna
mnogemu srcu te solzne doline!



SVOJEMU PTIČU.

1.

(V BOHINJU.)

Preljubi moj ptiček, kako se počutiš,
kako ti kaj drobence bije srce
na oknu neznane te sobe? Mar slutiš,
da zopet drugje sva, oh, daleč drugjé?

V samôtnem Bohinju, kjer beli snežniki
dotikajo skoro se modrih nebes,
pastirjev planinskih odmevajo kliki,
zvonovi od črede pozvanjajo vmes.

Kjer Bistrice vali se penijo čili,
kjer jezera temno počiva oko — —
A kaj bi te govori moji bodrili!
Ti poješ kot nekdam, glasno in lepo.

Ti poješ ob meni, kot pel si pred leti,
ko zrla pred sabo sva vinske goré,
le redko zelenje na skalnatem sveti,
šumôta nobenega bistre vodé.

Ti poješ ob meni, kot pel si ob časi,
ko v Vláhino nama pogled je strmel;
na njenem pobrežju so slavčevi glasi
zveneli, ko solnčni je žarek zašel.

PESMI.

Ti poješ ob meni, ko pel si za dôbe,
ko gledala cerkev sred belih sva hiš,
ob hramu cerkvenem ovenčane grobe,
na grobih ovenčanih kamen in križ.

Ti pel si, jaz s tabo mladosten sem peval,
kar vselej mi vêlel nemirni je duh;
in kakor jaz tvojega nisem umeval,
ni mojega petja umeval tvoj sluh.

A naj mladoletje sijalo je z neba,
naj ljuto je vršal jesenski vihar,
naj cvetje morila je strupna ozeba —
vir pesmi ni nama usahnil nikdar.

In pela še bodeva v glasu nekdanjem,
še pela, da v smrti zajameva mir,
ne v lepi prirodi, ne v svetu zunanjem,
v najnótranjih prsih kipi nama vir.

2.

(V POZNI JESENI.)

Tiho še, pretrgoma, počasi,
vendar zopet poješ, ljubi ptič.
Dolgo so molčali tvoji glasi,
dolgo sta venela dol in grič.

PESMI.

Mrtvonem strmi otrok za ladjo,
ki podi očeta v svet neznan;
mrtvonem strmel si za pomladjo
tudi ti, ko je minil srpan.

Zdaj, ko vsa priroda je umrla,
pevski zbor odletel z mrzlih mest,
zdaj ti vrejo pesmice iz grla,
kakor da prebolel bi bolest.

Kakor da bi dvignila te vera:
Zopet vzraste zemlji prejšnji kras.
Ali je na zemlji žal katera,
da nikdar je ne ozdravi čas?

Žalosten sem tudi jaz izvedel:
Iz življenja mojega dejanj
zlobni svet je sto krivic napredel,
strastno klical: „Kamenja zdaj nanj!“

Dolgo v sobi svoji, v mirnem koti
tešil sem srcé, hladil obraz;
sam sodnik pravičen svoji zmoti
kaj trpel sem — vedi Bog in jaz!

Tiho —! Dokler ti mi bodeš žgôlel,
jaz naj tožim? Ne, nikômur nič!
Kakor ti, sem jaz bolest prebôlel —
le veselo zopet pojva, ptič!



VRBSKO JEZERO.

Jezero Vrbsko, ali resnično
v zemlji domači dno ti leži?
V tvoje oko, nebesom le slično,
večno bi moje strmele oči.

Sinji valovi, daljni, globoki,
bujno obrasli, odičeni breg,
danes še čutim z vesloma v roki
rahlo zibljoči se ladije beg.

Gledam nebo, ki v dnu se ti smeje
kakor iz čistih, stoterih zrcal.
Vedno krasneje, vedno mileje
v vodi se zrcajo dvorci z obal.

Gledam bogato opremljene čolne,
praporce stkane iz živih boj,
pesmi poslušam navdušenja polne,
družeb veselih srečava me roj.

Vendar, o jezero, kras Korotana,
biser prirodne lepote — — znaj,
da krvavi mi, da peče me rana,
kadar se nate spominjam sedaj.

PESMI.

V duhu gledam minule čase,
bojnoslavne za dedov nam rod,
v duhu poslušam slovenske glase,
ki zatrti molčé ti ondod.

Tožna pozdravlja te pesem moja
iz slovenskih pokrajin srca,
jezero našega vročega znoja,
jezero naših prelitih solzá!

LJUBOHLEPNICI.

Nikar se mi ne srdi,
če v tvoji družbi gost
v besedi kažem trdi,
kako sem divij, prost!

V mogočni svoji togi
ne čutim, da sem kriv,
če nisem, kakor mnogi
vesel in ljubeznjiv.

Ne boj se me, gorjanca,
ki v skalah dom je moj!
Izlikanega znanca
desetkrat bolj se boj!



Z ADRIJE.

1. VOLOVSKO.

Morje valovito,
tožnolepa slika
dobe naše burne.

Na obali solnčni
raste tiha mirta,
znamenje pokoja.

Dviga se ob zidih
lovor v vek zeleni,
znak nesmrtnosti slave.

Grob za grobom diči
vzvišena cipresa,
spomenik vstajenja.

Bodi mi pozdravljen,
lepi svet primorski,
nekdaj dom Slovanov.

Dom čegav? Slovanov?
Ki zdaj nima tukaj
ni miru, ni slave? . . .

Veter duje z morja,
giblje se cipresa,
spomenik vstajenja . . .



2. OPATIJA.

Oziram se nate, Adrija divna,
samoten z nabrežnega rajskega vrta.
Oh žal, da tvoja lepota razkošna
le tistim ljudem je zmerom odprta,
katerim je zmerom odprta – mošnja!



3. REKA.

O ladija, urna poslanka,
kam daleč, kam daleč zdaj pluješ!
Nebo potemneva pred tabo,
iz dalje grmljavino čuješ,
galébi letijo na breg.

Morda v nekaterih že hipih
mogočnih valov boš igrača,
in tvojo namero usoda
z gomilo globoko poplača,
razbije ob skalne čeri.

Ne morem strmeti za taboj,
ko viješ po morski se cesti
na tem spremenljivem svetu
brez tihe in gorke bolesi.
O ladija, spremljaj te Bog!



4. SUŠAK.

„Hvaljen Isus!“ Amen na veke!
Kdo si mož? „Jaz? Rodom Slovak,
in prodajat nesem do Reke,
kar sem navezal doma, prosjak.“

Káko vam je rojakom Slovakom
tam med Ogri, kjer ste doma?
Često berem, da tujec lakom
hoče vam vzeti dom in duha.

„Hvaljen Isus! Gospod častiti!
ko bi vam našo povest začel,
ne bi se mogel tako posloviti
kot sem pozdravil, temveč bi — zaklel.“



5. TRSAT.

Vihar buči, in valovje besni,
in blisek žareč se v oblakih užiga.
Na morju ladija sredi noči
zdaj pada z valmi, zdaj strmo se dviga.
Molitev iz ladije glasna kipi:
„Zdrava morska zvezda!“

Zasveti se hipoma južni kraj!
Svetloba se širi, do morja razširi.

To blisek ni, ta čarobni sijaj —
 Madonin obraz se pokaže v okviru.
 Sto glasov iz ladije vzklikne tedaj:
 „Zdrava morska zvezda!“

Posine jutro. Čez mirno plan
 neséjo ladijo jadra napeta.
 Ko zemljo najvišji odeva dan,
 glasi na Trsatu se pesem vneta.
 Popeva jo zbor hvaležen, udan:
 „Zdrava morska zvezda!“



6. LOŠINJ.

Samoten otok sredi vodâ
 tako se mi zdi, kot sebi sam
 dozdevam se sredi sveta.

Zunanje puščoben in poln je drâg,
 priljubljen ni veselim ljudem,
 a bolnim trpinom je blag.

Na mило dušo poji me spomin,
 ki nekđaj je leka iskala tu
 globokih morda bolečin . . .

,Odrini mornar! Moj duh je potrŕ.
 Ni dal ji zdravila otok Lošinj,
 telo že odeva ji smrt.



zun. prigod.

VODNIKU . . .

DS 20/VII. 1889.

str 148.

**POVODOM ODKRITJA NJEGOVEGA
SPOMENIKA . . .**

Odstrt je kip. — Pogledov tisoč jasnih
obrača se na spomenik.
Odstrt je kip — in vsklikov tisoč glasnih
odmeva: Slava ti Vodnik!
Postavil rod ti kip je vekoviti
in danes ti ga z venci slave kiti.

Tod živel si, tod deloval, — ne záse,
temveč za dragi narod svoj.
Modric nečuvenih slovenskih glase
mu prvi bajal duh je tvoj.
Strmeč poslušal prs je tvojih jeke,
poslušá še je in je bo na veke!

Pastir duhovni pasel si naš narod,
v svetišču vcepljal vanj krepost;
in kot učitelj rahlo v mladi zarod
naukov vsajal si blagost.
V svetišči, v šoli, v miru, tudi v boji
v prospeh si živel domovini svoji.

Mrtvó telo strohnelo ti je v zemlji,
 duh tvoj med nami pa živí;
 in spomenik na kamenitem temlji
 nam glasno danes govori:
 „Spomin si večen v narodu osnuje,
 kdor Bogu, bratu, domu se žrtvuje!“ —



zmu. priop.
PREŠERNU.

Shv. 11. 1900
str 73

Počivaj mirno, pevec dragi,
 ki rano moral si odtod!
 Po sreče jezne zadnji zmagi
 sprejel te Karanov je brod.

Leži pred nami drobna knjiga
 nesmrtnih tvojih poezij.
 Tvoj duh nas greje, drami, dviga,
 kot mokre cvete solnca sij.

Ti pevec večne nam veljave,
 ti prerok jasnih nam vremen,
 klicar ti domovinske slave,
 trpin in mučenik - Sloven!

Za ogenj narodne ljubezni,
za neustrašeni tvoj klic
sovražniki so nate jezni
metali kamenje krivic.

A ti si trpel neomajen
in ti si zidal spomenik,
ki zdaj stoji tako sijajen
med vrstami slovanskih knjig.

Najblažjega srca zrkalo
iz pesmi tvojih sije zdaj. —
Oh nič ti ni življenje dalo,
vsaj nekaj ti posmrtnost daj!

Na sredi domovine složne
prirasti drugi spomenik:
lic tvojih črte milotožne
izkleši v marmor umetnik!

Z visokega prestola gledi
na ljubljeni slovenski svet,
a nate gledi v svoji sredi
še pozni vnuk, ponosa vnet.

Tam stoj, tam čakaj, slavnomiren,
kdaj srečen, močen bo Sloven,
ti naš nezabljeni Prešeren,
ti prerok jasnih nam vremen!



**PRED SPOMENIKOM
PREŠERNOVIM.**

zmm prijs

(10. septembra 1905.)

Pobegnila je noč. S srebrnim pasom
objel je svod nebeški žar svečan.
Prišel je slavlja dan. Z mogočnim glasom
pozdravljamo te danes, zarja mila,
ki temno obsijala si ravan —
Vremena Kranjcem bodo se zjasnila.

Minil vihar je dolgega stoletja,
odkar otroku v zibelki miru
podarila modrica moč je petja,
preroški vid v bodočih časov vale,
in poezije divnega glasú
iz srca svoje so kalí pognale.

Iz srca nikdar mirnega, Prešeren,
ti videc, prerok naš, ti naš poet.
Zavzet posluša narod te in veren,
in spon slovenskega dviga se dežela,
spoznava bolj in bolj in ceni svet
očetov naših imenitna dela.

Temnà je bila dôba tvojih dnevov.
Ni hotel tujec, znal ni domačin
ceniti vredno neumrlih spevov,
ki vreli so iz duše hrepeneče.
Spoznanja sad okusil si, trpin,
da le petica dá ime sloveče.

Iz trnja venec nosil si, mučenec,
dokler te ni ogrnil grobni molk.
Zdaj lovorjev pokladamo ti venec,
budi k hvaležnosti nas slavska Vila,
vprašanje tvoje tirja nas za dolg:
Al' pojem res brez upanja plačila?

Prišel je dan. Kako smo ga želeli,
da tvojo rešimo in svojo čast!
V slovenski stolici, Ljubljani beli,
razmakne se zavese temne stena,
pokaže spomenika lepo rast,
ki črke nosi tvojega imena.

Zastave plapolajo. Pevcev glasi
ubrani dvigajo veselje dne.
O da napočijo nam zlati časi,
o da nas vse edinstvo bratska strne,
globoko vtisni vsákdo si v srce
podobo tvojo, ki se zdaj odgrne!

Stojiš na skali. Skalnatoznačajen
do roda si ljubezni čuval žar.
Ti nam si gladil pot, sam nikdar glajen.
S prestola, ki ti muza ga ozarja,
zdaj glej, poetov naših poglavar,
snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja.

Gojiti je začel ledino orno
Vodnik po dolгих letih spanja sam.
Pač bilo mu pero je še okorno —
kar tvojega duha odprejo ključi
široko zapuščenih boginj hram —
prižgal si, mojster, žarek nove luči.

Z besede gibkim dletom si izklesal
podobe žive nam iz davnih dni.
Občutke mehke zibelke si tesal,
ustvaril nam iz govorice rode
ti jezik, poln miline in moči,
zato naj ti zahvala naša bode.

Srcé mladeničev in deklic zornih
ob tvojih pesmicah kako drhti!
V visokih hišah in po kočah bornih
iz prsi vabil glase boš srebrne
in tajnosrečne solze iz oči,
ko davno rop mi bomo zemlje črne.

Iz daljnih dalj so bratje prihiteli
slovanski počastiti tvoj spomenik.
O dobrodošli tisočkrat! Veseli
obnavljamo ljubav do očetnjave,
budi nam upe tvoj ponosni vzklik:
Največ sveta otrokom sliši Slave.

Uhaja nam spomin v preteklost davno,
ko slul je glas slovenski daleč tod.
Nesloga strla je kraljestvo slavno.
Tvoj duh iz pesmi govori proseče,
da bi zedinil se slovenski rod,
da bi vrnili k nam se časi sreče.

Kot umetnik izlil je v mrzli kamen
velikega ti genija izraz,
pogled na kip nam neti svetel plamen
ljubezni domovinske v duši živi!
Glas tvoj pesmi, tožni tvoj izraz
časti naj pozni vnuk, Nepozabljivi!



ONEMELI SLAVEC.

(S. G.)

Saj pómlad sije ko nekda,
 iz tal je majnik cvet privabil.
 Molčé strmi le slavec v gaj,
 on sam je pevati pozabil.
 Nebesa torej so zaman
 ubrane glase vanj izlila?

Glasil se pač je spev ubran,
 razvnemal blaga vsem čutila.
 Enkrat, enkrat je pel samó,
 globoko ga spomin še čuje . . .
 Obmolknil je. — Zakaj? Kako?
 Razmišlja gaj, zaman vprašuje.
 Čemú vprašuje dan na dan
 in vnema ga za novo petje,
 če on od mrzlih src pregnan
 uživa v molku le zavetje?



PRIJATELJU.

(M. O.)

Prvi nisi, niti zadnji,
vendar moj prijatelj pravi.
Kar je zemlji dih pomladnji,
meni tvoji so pozdravi.

Meni tvoji so pozdravi
sladke priče iz tujine,
da spominjaš se v daljavi
mene, svoje domovine.

Mene, svoje domovine
nisi zabil v daljni Romi;
gorke še gojiš spomine,
kot prinesel si jih z domi.

Kot prinesel si jih z domi,
čustva hraniš očetnjavi,
da pripravljen si za njó mi
z roko delati in v glavi.

Z roko delati in v glavi
hočeva za dom možata,
da se daleč v svet preslavi
domovina nepoznata.

Zadnji nisi, niti prvi
moj prijatelj – duša zlata,
a enak si mi po krvi
in po duši sva si – brata.



OB SESTANKU.

zum prig

(A. U.)

O, da si zopet tukaj, draga duša,
po dolгих letih trudov in skrbi!
O, da te zopet gleda in posluša
prijatelj tvoj iz lepих, mladih dni!

Kakó izrazil čustvo bi globoko,
ki v srcu mojem razigrava zdaj,
odkar je roko mojo s tvojo roko
spojíl čez dolgo najin rodni kraj!

Minulo sedem let je težkih, trdih
od tožnega slovesa, mili drug.
Umiral cvet je po doléh in brdih
in ptice plule so tedaj na jug.

Na jug si ž njimi tudi ti odhajal
zajemat višje vede v večni Rim,
in ko si zadnjič roko mi podajal,
kaj takrat jaz sem čutil, naj molčim.

In naj molčim, da s taboj so odnesli
valovi morski meni mnogi up;
zagrabil sam obe sem težki vesli,
v življenja vrgel se metèž in hrup.

In gledal sem, kakó pred mano gine
za zvezdo zvezda brez utrinka v noč,
kakó temné se jasne visočine,
čim bolj divjá valov srditih moč.

Mrtvâ sem našel srca v prsih živih,
mrtvâ za vse, za kar sem gôrel jaz.
Na pokopanih upih ukanljivih
prevaran zdaj povešam svoj obraz.

A naj molčim! Ti zopet si ob meni,
ti lepe mi budiš spomine vsaj
na čase, ko v pomladi sva zeleni
naprej strmela srečna in nazaj.

Mladostnih lic sva pela, src še mlajih.
Zdaj vrnil si se k meni — k možu mož.
Jaz slutim: ali nisi v tujih krajih
okusil tudi trnja več kot rož?

PESMI.

In ali nisi to dobil spoznanje,
da slehern sèn le kratko mami nas?
Da kliče nas življenje na dejanje,
dejanje resno, kot je resen čas?

Ljubezni vnovič ti ne bom prisezal;
rodil je naju eden rod in kraj.
Mladostni sèn je naju nekdam vezal,
dejanje moško naju veži zdaj!

Da le si zopet tukaj, draga duša,
po kateri hrepenèl sem tolikrat!
Da le te zopet gleda in posluša
prijatelja prijatelj, brata brat!



LOGAR.

Moj dom je gozd.
Tramove moje mirne hiše
bohotno divji trs zastira,
vse drevje na okoli diše
s šepetom nežnega cefira.
Narava neoskrunjena
zvestobo mi deli družice,
vsa duša je presunjena
od njene sladke govorice,

vsega se čutim srečnega,
ko da bi peli širom
krilatci Boga večnega
z nebeškim svojim mirom.



PROSJAKU.

Ne vem odkod in kdo si,
a da si človek vem,
ki miloščine prosi
in smili se ljudem.
Upala tvoja lica,
upognjeno teló,
tresoča govorica
in sólznato okó,
vse meni glasno priča,
vse nosi temni znak,
da te usoda biča,
nesrečni ti prosjak.

Kar bodete storili —
odrešenik nam dé —
najmanjšim bratom v sili,
storili ste zamé.

Ujetnikom svobode,
 nagotnim oblačil
 in žejnim hladne vode
 in gládovnim jedil,
 užaljenim utehe,
 popotnikom domú,
 sirotam varne strehe
 in grešnikom mirú
 želimo, podarujmo
 odprtega srca,
 in zakon izpolnujmo
 najvišji od Bogá!

Ne vem, odkod in kdó si,
 a da si človek, vem.
 ki vsmiljenja me prosi:
 Oj, smili se ljudem!
 Dobrôtna roka vôli
 povsod ti dar bogat!
 Še zame časih môli,
 ti moj in — Kristov brat! —



IZPREMEMBA.

Nekdaj hrepênel po bogastvu,
po slavi, sreči sem svetá;
opustil ničeve sem želje,
ki mir kalile so srcá.

Ta je pridobil vse bogastvo,
vso blaženost in vse časti,
kdor rano je prišel k spoznanju,
da prave sreče tukaj ni.

Ponujaj zdaj mi kdo sladkosti,
kar jih poraja zemlja vsà:
Za vse povračam smeh na ustih
in hladno mu srcé — do dnà.



SANJE.

Tudi sanje so sèn.
Calderon.

Kadàr zvečer sem legel
pred leti mlad, vesel,
z zaveso čarno je prepregel
dremotni sèn in svet mi vzal.

PESMI.

In v snú sem videl grade
na zelenih vrhéh
in lepe vrte, zlate sade,
in slišal radost, petje, smeh.

In sredi bitij bajnih
prevzemal me je čar,
v dvorinah hodil sem sijajnih,
dvoran in bitij gospodar.

A zdaj bedim ponoči
in željno čakam dné,
in znojna sraga lice moči,
in glasno polje mi srcé.

Za trdom v urah poznih
obstre me polusèn;
po krajih tavam čudnih, groznih,
dokler se ne vzbudim plašèn.

„Vse mine kakor sanja“,
oznanja svet tožeč;
moj duh še tožneje oznanja,
da tudi lepih sanj ni več.



TUDI JAZ.

Lastaviče,
 drobne ptice,
 kam tako hitite, kam? —
 Ko vas zrèm na daljni poti,
 duše se mi želja loti,
 da imám, kot ve, peroti,
 tudi jaz bi šel drugam.

Čez pogorje,
 reke, morje
 zletel bi na miren kraj,
 da pozabil bi na kraje,
 kjer sem ure pil najslaje,
 kjer spomina glas zadaje
 bridke mi bolesti zdaj.



OB GLOGOVEM GRMU.

Jeseni, ko umira zadnja roža,
po ravni hodim pokošeni
sam samcat — zdi se mi, da glogov grm
ob gozdu vabi: Sédi k meni!

Pa gole veje té pogledi moje,
na njih pripeto mehko gnezdo!
Pomladi slavec tu je drobelêl;
pod južno zdaj prebiva zvezdo,

kjer belocvetna mirta zeleni,
na deblu on popeva njenem,
deželo rajsko ziblje v rajski sen —
a jaz samevam tu in — venem.



SAMÓ —!

Za listom list naprej, naprej
odganja veter z golih vej;
na nebu vlažna megla plava,
po dolih vene zadnja trava.

Tako minil je lepi svet,
z obleko žalno zdaj odet;
v meglene dalje se prostira
in z manoj vred trpí, umira.

Trpí, umira z manoj vred,
upira k nebu svoj pogled,
kjer pomlad lepa, hčerka zlata
za saboj je zaprla vrata,

odkoder skoro mrzli sneg
pokrije njemu dol in breg
in meni vrže v sôbe ječo
samó spomin na prešlo srečo.



PREKÁSNO!

Iz mesta sem bežal v samotni log
srdit se na svojo usodo.

Molčala so débla siva okrog,
ko nèm sem razmišljal nezgodo.

Tolažbe nikjer za dušo trpečo,
nikjer ni nádej na boljšo srečo! . . .
Brezup mi je v duhu vprašanje oživil:
Kaj li sem zakrivil!

In slišal sem glas skrivnostno-globók:
Ne toži ljudi, ni usode!

Ti svojih si del edino otrók,
ti sam si kriv vse nezgode.

Zatôpi se v svoja minula dejanja,
ne brani se trpkega piti spoznanja! . . .
Pokril sem si lice in vzdihnil sem glasno:
„Prekásno, prekásno!“ . . .



VRAN.

Osamljena loza, gábrova loza,
 brezlistne veje, rumeni mah;
 pokoja grobnega ni me groza,
 a tebe, črni vran, me je strah.

Grohočeš v tišino, prijatelj smrti,
 in samopašen prežiš na plen.
 Naj zvenijo travniki, loze in vrti,
 kaj briga pomlad te in kaj jesen!

Na veji čepiš samotnega loga;
 dozdeva se mi, ko zrèm te molčé,
 da meni tvoj glasni grohòt se roga:
 Brezumni človek in tvoje — srcé!



NAJINA SREČA.

Rahlo se je čolnič zibal
po široki, dolgi reki,
vetra dih je upogibal
veje na zeleni beki.

Tiha pesem je zvenela
v tajnostni večer iz čolna;
dva prijatelja sta pela,
milotožnih čustev polna.

Ena duša, dve telesi,
kakor brata se ljubeča,
pela sta v objemu: Kje si,
najina lažnjiva sreča!

In polahko vodnja vila
iz valov je mokrih vstala,
ž njima vred v večer tožila:
„Davno sta jo pokopala.

Da se ljubita ko brata,
skupaj tožna in vesela,
vse je, kar od nje imata,
vse, kar bodeta imela.“



TOVARIŠEM.

Ne hodi po skritih stezàh osamèl,
Iz tožnosti svoje se vzdrami!
Továrišev tvojih se zbor je sešel,
edinega tebe ni z nami.

Zahvala na ljubem vabilu, ker vem,
srcé plemenito imate,
a iti ne morem in iti ne smem,
med svoje predrage mi brate.

Različne duhove nam Stvarnik v teló
in srca različna je vsadil,
različne spomine in upe vsakdó
med nami si v prsih je zgradil.

Kaj morem, da žalost in rádost svetá
globočje se v meni zrcali,
da upanje ali spomin mi duhá
hitreje razjasni in žali!

Kaj morem, da v duši ustvaril nekda
sijajnih sem vzorov stotéro,
da rano ugasnil je vzorov sijaj,
da vanje izgubil sem véro!

Kaj morem, da svet se drugačen mi zdi,
kot sanjal sem nekda v slepoti,
le prosto radujte življenja se ví,
a mene pustite v samoti.

Nihčè bi mi v družbi veselja ne vžgal,
veselja budil bi jaz malo,
in ko bi se tudi vam glasno smijal,
srcé bi mi tožno ostalo . . .



OBGOVARJAN.

*Slovenka 1900 / I. str. 1
let. IV. 6*

Na miren kraj, kjer vse molči,
kjer tožna vrba zeleni,
povedi me, stopinja!
Solzâ pred svetom me je sram,
izjokam naj si torej sam
bolest, ki dušo mi prešinja.

Priljubljen nekda, spoštovan,
iz src ljubečih zdaj pregnan,
nikdar, nikjer več blažen.
Ponos, ki v vsakih prsih tli,
izgublja v mojih vse moči,
sam sebi sem postal sovražen.

Zaman vprašujem se pobit,
kdo trosil je, name srdit,
obgovore in liste,
imen, sovražniki, ne vem,
zato soditi vas ne smem,
kdo ste, ne vem, a vem, kaj niste.

Ni tega nečem, da bi čas
ovadil koga izmed vas,
imen poštenih tate.
Zažgal bi morda v meni črt
in črt je duši moji smrt,
ki ljubi vse ljudi, ko brate.

Na miren kraj, kjer vse molči,
kjer tožna vrba zeleni,
stopinja moja hiti!
Izjokam naj se gorko tam!
Solzâ pred svetom me je sram,
pred Bogom ni mi treba biti...



MRTVAŠKI ZVON.

Mrtvaški zvon, kako tesno
srce ob glasih bije tvojih!
Nekdo je zopet mir dobil
po hudega življenja bojih.

A jaz, Adamov bedni sin,
po grudi zemeljski še hodim,
od hrepenenja silno gnan
za svetlo večšo sreče blodim.

In kadar menim, da pred njo
stojim, držim jo že očaran:
odmaknem hipno se očem,
in spet stojim za njo prevaran.

Mrtvaški zvon, kako tesno
srce ob glasih bije tvojih!
Nekdo je zopet mir dobil,
a v prsih ni pokoja mojih.

Vendar le poj, oznanjaj smrt
in pokoj mi iz srca jêmlji!
Saj bodeš tudi pel nekoč,
Ko pokoj najdem v črni zemlji.



VERNIH DUŠ DAN.

Le pojdimo družno na grobe
ob glasu zvonov jokajočih
obujat si v duši podobe
prijateljev, v zemlji venočih!
Kaj sanjate, ljubljeni znanci
pod hladnimi strehami rušenj?
Mar toži se morda vam v spanci
po prejšnjem življenju? Oh ne!
Vi niste — le mi smo izgnanci
na kraju bridkostnih preskušanj,
kjer slasti minljive so vse.

Vojaki brez upanja zmage
boreči se hujše trpé
kot roke zmagalčeve blage
ujétnike varno držé.

Prebili ste bojno trpljenje,
združili na mirni se vrt.
Oh kaj je to naše življenje,
oh kaj je kot — boj zoper smrt!

VERNIH DUŠ DAN.

Le pojdimo družno na grobe
mi, četa vojakov potrta;
obujat si v duši podobe
prijateljev z mirnega vrta!



POD CIPRESO.

Pod cipreso, pod cipreso
rad bi v grobu spaval jaz,
kadar črno mi zaveso
smrt potegni pred obraz.

Listi padejo z drevesa,
vrt zagrne beli sněž,
a cipresa, a cipresa
spomenik ostane svěž.

Svet naj gleda nje zelenje
bere i pomen njegov!
Kaj mi bilo je življenje?
Zêlen up, a — brez sadóv.



PO VSEH SVETIH.

Strupenomrzla sapa
zavila se je v dol,
z neba na zemljo kapa
snega in dežja pol.

Po grobeh zadnji venci
raz križe se majó,
v jesenski mrtvi senci
majó se in sehnó.

Na travnate zdaj ruše
ne joka več zemljan,
saj dan za verne duše,
minil je solzni dan.

Srca so zopet tiha
kot venci od rastlin,
hladi se in usiha
na rájnikе spomin.

Oblaki le, kot sami
imeli bi srcé,
nad njimi in nad nami
pretakajo solzé.



NADA.

Vse tiho, mrtvo, brez življenja,
 vse tiho, mrtvo noč in dan . . .
 Ob križu križ se kvišku vzpenja,
 preveva z vonjem tihi stan
 grobov otožnih vrb nasàd.
 Nad njimi diha tajni hlad.
 Jaz često spejem na grobišče,
 sèm drugi ne zahaja rad.
 V življenju vsak življenja išče,
 zemljanom mnogim pa se zdi,
 da tu ga najti moči ni. —
 In vendar — kadar sam korakam
 na tihe grobe, kraj mirú,
 od žalja, od strahú ne plakam:
 Na svetem kraju nem počakam,
 ker tajno zrèm življenje tu.
 Devico s krilom zrèm bliščečim,
 kot bi prinikla iz grobov,
 s pogledom čistim, hrepenečim
 z drevesa trga si cvetov.
 Iz neba ni — tje vroče vzdihe
 pošilja pred prestol Njegov;
 iz zemlje ni — tam vlada smrt.

VERNIH DUŠ DAN.

Devica spaja grobe tihe
mrličev in nebeški vrt.
Kot zôra — ona vedno mlada,
kot cvet po solncu hrepeni,
k nebesom duša nje kipi,
od vekov nad grobovi vlada —
vstajenja nada.



NA MOJEM GROBU.

Prijatelj ali znanec moj,
ali kdorkoli med rojaki
napev naj tožen mi zloži,
ko smrt zatisne mi oči,
ko ležal bodem v tesni raki:

— Dobil je mir, dobil je mir,
zvenijo naj glasovi
na dan pokopa po grobeh
na onih svetomirnih tleh,
kjer snidemo se vsi rodovi.

— Srce mu ne utriplje več
v nestalnem hrepenenju:
Neskončni Bog, ozri se vanj,
ne spomni hudih se dejanj,
ki jih je storil kdaj v življenju!

Nikar ga iz temè v temo
na veke ne zagrebi,
saj je po sreči hrepeneč,
v dolini zemeljski tožeč
hrepeneč vendar le po Tebi.

Pri Tebi naj popeva zdaj
o blaženstvu nebeškem,
ki videlo ga ni oko,
ki ni ga slišalo uho,
ki v srcu klilo ni človeškem.

O blaženstvu, ki vsem željam
na veke bode streglo,
strmé naj bi oznanoval,
da v Tebi duh je vse spoznal,
s Teboj srce je vse doseglo!



SRCE.

Oh, kaj misliti, čutiti
mora sleherni srcé!
Oh, kaj mora vse prebiti,
predno v črno zemljo gre?

In ko leže pod gomilo,
ali misli, čuti kdo,
kaj je mislilo, čutilo
v jami zdaj srce hladno?

Smrtni dan — brezupno vpitje,
dan pogrebni — jok v očeh,
žal spomin, ko grob zakrit je,
dolgčas, hladnost, zopet smeh.

Ta in oni čez gomilo
stopi — kdo se meni kaj,
kaj je mislilo, čutilo
to srce, trohneče zdaj!

in srce zdaj



POSLEDNJI DAN.

Napočil je poslednji dan,
grobov odprlo se nešteto;
v dolino jozafatsko sveto
prihite! sléhern je zemljan.

Trobente angelske ukaz
teló je tudi meni vzbudil.
pred božji prêstol sem se zgrudil,
pokril z rokami si obraz:

„Grešil sem mnogo, večni Bog,
opustil mnogo dél zaslužnih,
svetá iskal veselj mehkužnih,
zlovoljen nosil križ nadlog.

A dal mi sreče svet ni vès —
zato mi bodi sodba mila!
Ko smrt mi je oči zakrila,
vzel od sveta sem s saboj — kès!“

Priplaval angel je krilât;
namé je milo Bog pogledal . . .
Kaj čaka me, sem se zavedal,
in prvič srečen bil takrât.



OB SVEČI.

Tiha, grozna noč krog mene,
sveča motno plapolá.
Misli mi nerazjasnjene
dolgo mučijo duhá . . .
Kratka let je prešlih doba,
ki sem vanjo zatopljen,
vendar morda v noč me groba
kmalu pahne smrtni sèn.
Bog nebeški me je vstvaril,
On življenja je gospod;
vzeti sme, kar je podaril,
vsak trenutek in povsod.
Čela vročega dotaknem,
v smrtne misli se zamaknem.
Sveča zdi se mi mrliška,
tajen glas prihaja zviška:
Danes bodeš mrtev.
Težke zmote, težke grehe
kaže duši moj spomin,
iščem si mirú, utehe
zemlje solzne grešni sin.
Sveča zdi se mi mrliška,
tajen glas prihaja z viška:
Danes bodeš sojen.

Sojen! Sodba — strašna jeka —
 kraj določi večnih dni.
 Sodil bode on človeka,
 ki je stvarnik vseh stvari.
 Kdo me branil bode, kdo,
 ko zagrebejo telo?
 Sveča zdi se mi mrliška,
 tajen glas prihaja z viška:
 Pogubljen na veke!
 O gorjé, nad vse gorjé! —
 Omedlevam, trepetam . . .
 Pusti, Bog, da se izjočem,
 predno sodbi se udam,
 zagovarjati se hočem,
 zagovarjaj me, srce! . . .

Sveča dogori, ugasne,
 črna me objame noč.
 Sanje odbežé nejasne,
 Strese me neznana moč.
 Še življenja se zavedam,
 hvala, Bog, Ti vekomaj!
 Poln strahú krog sebe gledam:
 Odgovóri duh mi zdaj!
 Ko telesa vržem tovor
 v grob in stopim pred Bogá,
 kakšen bodi moj zagovor?

VERNIH DUŠ DAN.

Tiho duh mi šepeta:
„Zagovarjaj te življenje,
ki ga živi mi poslej,
bridkega kesá ihtenje
do gomile hladnih mej!“

Luč našgem s tresočo roko,
vzdihnem v tiho noč globoko:
Bog me sodi milo!



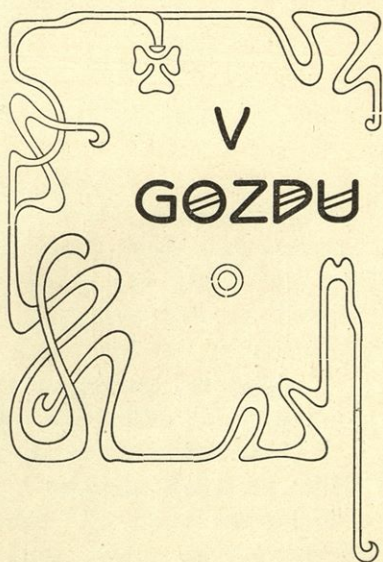
PEPEL IN SPOMIN.

Na polju ogenj se blesti,
trepeče kvišku živ, vesel . . .
A veter dahne — žar ugasne,
okrog se razprši pepel.

Ugasnil bodem tudi jaz,
ko bode smrtni dih zavél:
Od roda, od sveta pozabljen,
jaz ogenj — moj spomin pepel.

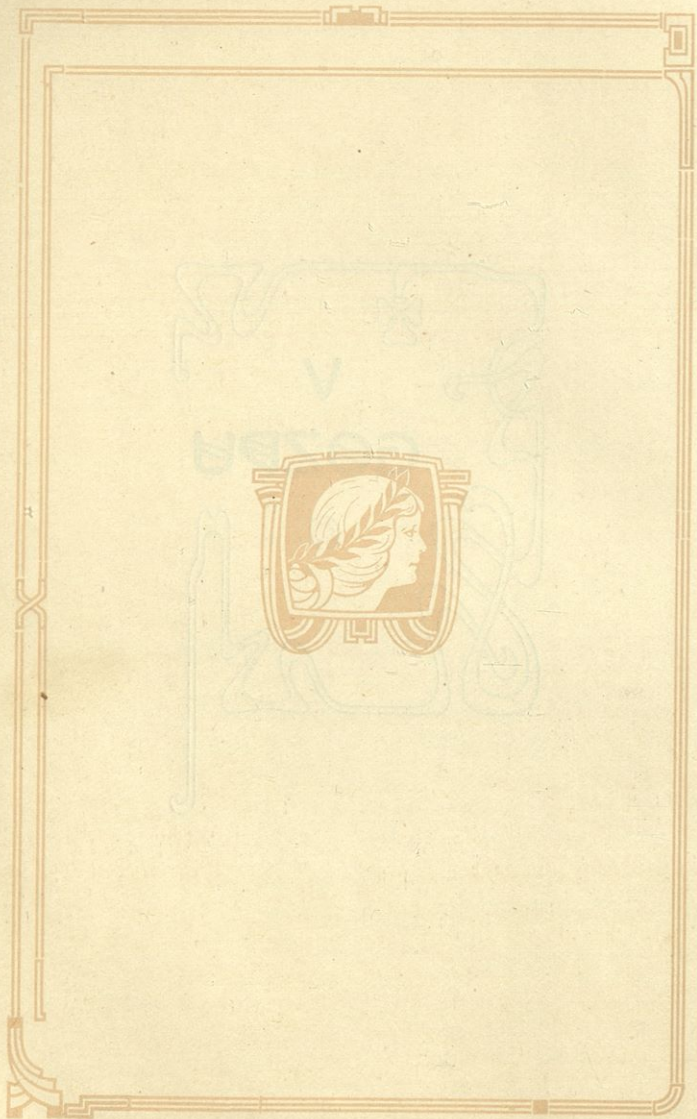


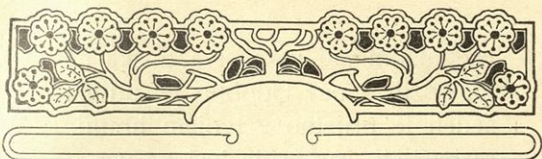




V

GØZDØ





1.

Samota blagodejna, pokoj varen,
vonjava čvrsta po širokem domi,
sanjav večer, nikoli dan soparen
pod tabo, v tebi vlada, ljubi gozd.
Kako se trudna duša mi ustromi!
Po vejah pojeta mi kos in drozd,
sinica se igra na bukvi beli,
visoko volga zlata ždi na jeli
in gleda veverico pod seboj.
Pero s peresom šepeta mi rahlo
ko veter diha preko mehkih tal
črez listje, lansko zimo še usahlo.
Vse vabi me v pogovoru z menoj,
da mislim v gozdu naj bi duška dal.
Kako? Da naj z besedo, polno, živo
razkrijem tajnosti prirode večne?
Jaz, tajnost velika, največja sam?
Jaz, bitje, ki sem sebi neumljivo,
jaz, majhen člen verige brezkončne,

jaz mislim naj vesoljstva duška dam?
 O, gozd, o ne! Udobno le, udobno
 sedeti je prijetno v tvojem hrami,
 razmišljati, kar pride baš na um.
 In ko začutiš dušo nesposobno,
 da misli bi gorela eni sami,
 prepodi jo iz glave trd pogum!
 Da modro, zbrano mislil bi in tol'ko!
 Nemalo modrcev se bliža norcem.
 Zajemam vodo rajši z drobno školjko,
 ki ni razbita, kot z razbitim korcem

2.

Široko se razpletajo koreni
 po črni zemlji, sok iz nje pijoč.
 Drvar s sekiro bridno — kaj se meni,
 da v korenini deblu žije moč —
 drevo poseka s krepkima rokama,
 premeri debelino in dolžino
 vesel in zadovoljen. Korenino
 ostavi tam, da izsolzi se sama.

Dejanja vi očetje, skrivni vzroki,
 počivate zaprti v dnu srca.
 Kaj vam pomagajo vsi vaši joki?
 Dejanja sodba trda le velja.

Današnji svet, razmišljanju ^{roseskiemu} sovraž,
naziva, česar sam ne vidi, laž.
Ti zvijaj se, ti kliči mu „oprosti!“
Dejanje tvoje videl je. — Zadosti.

3.

Katero je drevo lepote vzor?
Smereka vitka ali ravni bor,
košati kostanj ali stari hrast,
ki dviga kot junak se čvrst in hraber,
mecesen svetli ali temni gaber?
Drevesu vsakemu posebej čast!
Bog seme v zemljo je položil vsem,
iz tal prinikli, vzrasli so potem.
Različne barve, rasti in peres
združujejo se v gozd — ta dar nebes.

Ima še drugi gozd moj mili rod,
gozd pesnikov pritličnih in velikih.
Na dan priniknejo v boječih stikih,
edinijo se v knjigo — dušni plod.
O, naj žive in životarijo,
drže se stare ali nove struje!
Dade nam nekaj, kar ustvarijo,
dokler srce jim pesem narekuje.
Sodnikom suhim zdi se vse mogoče,
iz hrastovih semen hote kostanje.

Ni Bog ustvaril vseh dreves le zanje;
vsak poje to, kar mora, ne kar hoče,
katera pesem je lepote vzor?
Nasladna mar, ljubezenska, pobožna?
Poskočna mar, zbadljiva ali tožna?
Kdo naj razsodi? — Tistih bravecev zbor,
ki nosijo srce na pravi strani,
ki vina jih že kaplja ne vpijani;
le njim iz srca vzraste krepka sodba.
Ni malo, oh, ljudi, podobnih psom,
ki lajajo, kedar vali se grom,
ki cviliijo, kedar glasi se godba.

4.

Spotakne se ob štor in pade črezenj;
pobere se, drvar zakolne jezen:
„Da vrag te je postavil sem . . . preteto!“
A štor molči, molče mu govori:
Oh komaj je minilo eno leto,
odkar si deblo mi posekal ti.
Kako je raslo v sinji zrak veselo,
kako je zelenelo in dehtelo,
užilo vesen toliko in zim.
Zdaj tu čepim brez krasa, vsem napotje
ne ti, ne ti, le jaz naj se rotim
in kolnem rojstva svojega trenutje.

Ljud raja, poje, sluša pevski zbor,
jaz sam presedam v gozdu, drugi štor,
pogazili so mojo srečo vso
sodniki črnogledi s srcem krutim.
In zdaj — nad mano se jeze celo;
zakaj —? Da se nesrečnega počutim.

5.

Iz zemlje vzklije, plazi se po tleh
bršljan zeleni z gladkimi peresi.
Približa deblu se po mučnih dneh,
oklene se ga, vstane ob drevesi.
Zadružno raste z njim, noben vihar
ne vrže ga nazaj na mokra tla —
s tovarišem prijaznim mlad in star
usahne on, ko pasti mora ta.

A koliko ljudi trpi na sveti,
ki svoj živ dan ne najdejo srca,
da mogli bi zaupno je objeti
in reči mu: Pri tebi sem doma! —

6.

Roditelj dneva na ognjenem vozi
zatonil je na oni kraj planin.
Utihnile so grlice po lozi,
a v meni se oglasil je spomin,

spomin na dneve — kaj bi zanje dal! —
 Ko sem zaprl ob solnčnem zahodu pogled,
 ko vstal iz postelje sem s solncem vred,
 ko rajši sem bedel in slajše spal . . .
 O kam so tisti dnevi — časa val? —

7.

Hvaležen je rdeči kokorik,
 da palne žarke skriva mu lepenje,
 hvaležno je lepenje, da navpik
 nad njim prostira leskov grm zelenje.
 In grm zahvalja bukev mnogolistno,
 da nebesno vročino mu prestreza,
 in bukev hvali streho si koristno,
 ki nadnjo hrast jo vejnati razteza.

Različna dana je ljudem oblast,
 rojena v dušni in telesni sili.
 Vse prednosti izvirajo razliki.
 Da smo enako močni in veliki,
 enako slabi, majhni vsi bi bili.
 Mirza Schaffy je molil, zviti ptič:
 „Zahvaljen Bog, da tepce si ustvaril!
 Ko tudi nje z modrostjo bi obdaril,
 vsa moja bi modrost spuhtela v nič.“

8.

Visoki gozd, svetišče ti prirodi!
Zidar te je postavil vseumetni.
od vseh strani me vabijo uhodi
iz hrupnega sveta v somrak prijetni.
Slopovi nosijo obok zelen,
dreves nad mano družijo se krone.
Na ladij sto je prostor razdeljen,
nad vsako listov strop muzivni klone.
Popeva drobnih ptic živahni zbor
med listjem, ki se koplje v rosi čisti,
iz dalje skočni žubore studenci,
vse hvali rojstva svojega izvor.
Na tleh počivajo le mrtvi listi,
jesenskih viher in mrazov mučenci.

Visoki gozd, prirodi ti svetišče,
pokoja tudi v tebi duša išče.
Bogu neskončnemu se bliže čuti,
neskončnost svojo v Njem jasneje sluti.
Kot ‚shehina‘ iz starega zakona
spominjala je ljudstvo, Salomona,
da tempelj dom je samemu Jehovi
in zavetišče od sovragov zlih,
tako igra pod temnimi vrhovi
sam božji dih, sladak, svečan in tih . . .

9.

Srce priznava rado in veselo:
 Tvoj velik sem dolžnik, bogati les;
 ko sem zagledal žarko luč nebes,
 ti dal si prvo postelj mi — zibelo
 Sam angel plaval nadnjo je krilat,
 v nebeški sen zatiskal mi poglede,
 v njej majkin glas sem slišal prvokrat
 in prve lepetal za njo besede.
 Minil je kmalu let detinjih raj,
 odslovil dobo sem vseh dob najzaljšo.
 Ti dal si postelj mi drugačno, daljšo;
 odrasel mož na njej počivam zdaj.
 In kaj o postelji naj tej velim?
 Hvaležen tudi zanjo biti moram.
 Utrujen čestokrat na njej zaspim,
 utečem vsem težavam in pokoram.
 Kako bi pač uslugo ti povračal?
 Moj gozd, počakaj! Pridem že na vrsto.
 Življenje lastno svoje bom ti plačal
 za tretjo in poslednjo postelj — krsto.

10.

Moj log, pozdravlja gorko te srce.
 Presanjalo je v tebi ure zlate.
 Kako si drag za druge in pa zamé,
 za vsakoga, ki spehan pride vate.

Zahvaljen bodi Stvarnik tvoj, o log
studenec On dobrotam tisočerm,
zahvaljen On, da ni le nekaterim,
da tudi meni oče je in Bog! —

11.

Vihar jesenski skoro pribesni,
in solnce pobledi s sijajnim zlatom,
drhteči listi z golih vej suhi
na zemljo padejo k umrlim bratom.
Obenem v jasno pomlad so pognali,
obenem bodo na jesen odpali.

Kaj mari mi ljudje, ki spe v gomili!
Za mene — kot da ne bi nikdar bili.
Kaj briga svet me, ki se bo rodil!
Zanj bodem jaz, kot ne bi nikdar bil.
Ta rod, ki v svoji dobi ga poznam,
ki zanj delujem z roko in besedo,
ki z njim trpim in se radujem sam —
ta rod bo z mano vred nekoč zatrt.
O kje je tvoje želo, grenka smrt? —



A double-line rectangular border with decorative corner pieces and small rectangular motifs at the top and bottom center.

ŽALNICE

A decorative frame with a central rectangular opening containing the title. The frame features ornate scrollwork at the top, bottom, and sides, with a small circular element at the bottom center.



MATERI.

1.

Na steni slika tvoja — to je vse,
Kar še imam od tebe — to je vse,
in šopek črnih las in — grob.
Oh to je vse in družega nič ne,
očem vse drugo vzel je tvoj pokop.

Nocoj doni, o mati, žalen zvon
za mene živ, za tebe mrtev zvon.
Vseh vernih duš ljudem oznanja dan.
Nikomur ne oznanja ga zastonj —
Kaj meni li, ki slušam ga solzan!

In jaz še trosim v ta brezčutni svet,
prav kot bi mislil, da me ume svet,
v ubranih, milih vrstah tvoj spomin!
Kaj morem sam zató, ljubezni vnet!
O Bog, le eno mater ima sin.

In ene matere spomin, kako
zatare naj življenja boj — kako?
Pa bodi silen kot valov vihar.
Peklo spominov svetlih in nebo
preseva njenega spomina žar.

Najmanj pozabiti te morem jaz,
ki sem te v zgodnji grob položil jaz.
Ti nisi mi telesna mati le.
Prejasen srca svojega izraz
pustila svetu si — mojé srcè.

In tega srca ni bilo me sram
in tega srca me ne bode sram,
dokler bom gledal grešni solzni dol.
Ni le strasti — čutil je tudi hram,
ki jih blaži življenja bridka bol.

Telo ti zdaj trohni, telo je prah.
Iz zemlje v zemljo se povrne prah.
Iz praha klije pa najlepši cvet.
In živi ta simbol mi jemlje strah,
da se ne vidiva nikoli spet.

Dà, vidiva se, zvon mi govori,
dà vidiva se, luč mi govori,
na grobu kvišku plameneča luč.
Dà, vidiva se tiste strašne dni,
ko vsem odpre grobove božji ključ.

M A T E R I.

Naproti hitel bom ti jaz tedaj,
objel te, mati ljubljena, tedaj,
in kaj ti vse povedal — vedi Bog!
Spomin mi vzel bo tistih hipov raj,
in moj izraz bo morda blažen jok.

Doni nocoj na stolpu žalen zvon
za mene živ, za tebe mrtev zvon.
Vseh vernih duš ljudem oznanja dan.
Oh, meni ne naznanja ga zastonj;
jaz v duhu te objemam že solzán.

2.

Le mirno spi vseh mrtvih dan,
ljubeče matersko srce!
Naj te ne motijo zvonovi
brneči danes nad grobovi,
saj tebi ne, saj nam zvoné!

Saj tebi ne, saj nam zvoné,
ki mrzli dihamo še zrak
ter nas bude tako resnobni
k molitvi žalostni nagrobni,
da se zamišlja duh težak.

Le mirno spi vseh mrtvih dan!
 Kako šume ljudje nocoj!
 Od groba hodijo do groba,
 ljubezni vodi jih zvestoba,
 čisteja kakor luči soj.

Čisteja kakor luči soj
 ljubezen tudi v meni tli
 do tebe, draga porodica,
 življenja mladega vodnica,
 podoba sladka prešlih dni.

O da rodila bi jesen
 cvetic, kar jih rodi pomlad,
 na tvojo ljubljeno gomilo
 položil vencev bi obilo,
 razsvetlil jo kot bajen grad.

In ko bi nežen deček bil
 in ne bridko izkušen mož,
 solzan bi sklonil se nad venci,
 da v solzah luči bi plamenci
 odsevali s stoterih rož.

Le sladko spi vseh mrtvih dan!
 Čemu bi dramil te moj jok?
 V ljubezni svoji bi plakála
 celò v nebesih, ko bi znala,
 da solze toči tvoj otrok.

Saj kdo bi pač na svetu vsem
in kje in kdaj poznal tako,
kaj se godi otroku v duši
klečečemu na črni ruši
kot speča mati le pod njo.

Vsa čustva mi nocoj drhté
ko pojejo zvonovi vsi.
„Nebeški mir Gospod naj da ti,“
jaz molim naj — ti pa, o mati,
le mirno spi, le sladko spi!

3.

Od tukaj daleč za gorami
nocoj po venčanih grobeh
večerni mir jokanje drami
in luči sto gori po tleh.

Da so mi dana brza krila
ob glasu žalostnem zvonov,
na daljnjo pot bi se razvila,
hitela tja bi — tja — domov.

Oh tja, kjer davno so zaprle
lopate dragi moj zaklad —
Pred grobom matere umrle
nocoj bi jaz pokleknil rad.

MATERI.

Zaman vse gorko hrepenenje!
Med tujimi grobovi spem.
Jesensko cvetje in zelenje
od tujih rok vsajeno zrem.

A bodi! — Saj ob smrti njeni
pretrpel dvojen sem pokop,
saj nimam v zemlji le prsteni,
saj imam tudi v srcu grob.

In v grobu tem srce ljubeče,
njen ljubi smeh, njen ves obraz
vse dneve davno prêšle sreče,
ki poleg nje sem pil jo jaz.

Morda je zêmlje grob, o mati,
teman nocoj in zapuščen,
na njem ne morem luči žgati,
a grob srca je razsvetljen.

Spomine svetle mu prižigam,
in sôlze svetle točim nanj,
k nebesom svetlim roki dvigam
in molim zate tolikanj . . .

Da Bog naj milostni pozabi,
kar je tvoj duh zagrešil kdaj,
da naj te nékoč vsaj povábi
v kraljestvo mirno — večni raj.

4.

Žalostinko zvon mrličem poje,
davne smrti me spominja tvoje,
moja mati.

Ali naj vzdihujem ali molim,
da srcé si žalostno utolim,
mila mati?

Ali naj ti razsvetlim gomilo,
nanjo cvetja položim obilo,
ljuba mati?

Oh vse cvetje zate nima duha,
in za tožbe moje vse si gluha,
draga mati.

In svečava vrhu groba bleda
ne odpre ti vekomaj pogleda,
sladka mati.

Ti ležiš brez diha in brez čuta.
Božja dekla, smrt, kako je kruta,
tiha mati!

Vse je nično, naj storim karkoli,
le molitev mi duha utoli,
zlata mati.

Smrtni angel, ki te je poljubil
ni takrat življenja sam izgubil,
rajna mati.

On v posodi zlati danes nosi
do nebes, kar moja duša prosi
zate, mati.

Bog, ki vsako delo plača verno,
plačaj ti ljubezen neizmerno,
blaga mati.

Ondi večno srečo ti prisodi,
ki zaman si je iskala todi,
vboga mati!

5.

Gojil sem skrbno zadnji cvet
na oknu v mirni svoji sobi,
da tvoj olepšam danes grob,
najdražji grob med vsemi grobi.

Dan rajnikov oznanja zvon
in tebe, mati, me spominja,
ki te od mojih mladih let
temina grobna že zagrinja.

Na ranega življenja pot
ni več srce sijalo meni,
ki žarki so ljubezni v njem
od samega Boga vsajeni.

Beži, beži kot blisek, čas,
a koliko se zdi mi časa,
odkar na tvoj zahajam grob
in tvojega pogrešam glasa!

Globoka moč je besedi,
a s katerimi bi jaz potožil,
kaj s tvojim srcem sem tedaj
otrok neveden v grob položil!

Bedi naj v srcu in molči
bolest, ki v njej izraz umira
pogled samo naj govori,
ki kvišku se proseč ozira!

Naj svetle luči govoré,
ki z njimi grob sem ti ogradil,
med njimi cvet naj govori,
ki tebi sem ga v čast zasadil!

Ves drugi vrt je moj razdrt,
jesen ga mrzla je razdrla,
ves duh je moj teman, potrt,
odkar si meni ti umrla.

Zato na vseh mrličev dan
docvêti, zveni in razpadi
na tvojem grobu zadnji cvet,
spominek zadnji od pomladi.

6.

Naj tudi jaz ti spletem kito
ki venča toliko gomil,
ne iz jesenskih rož povito,
iz gorkih, mati, le čutil.

Čeprav je tebi posvečena
na dan vseh mrtvih pesem ta
v imenu vendar je zložena
sirotnih vseh otrok svetá.

Spomin na mater pokopano,
komu ni drag, komu ni svet?
Umrje mati vsem prerano,
naj tudi sto dožije let.

Preromaj svet, spoznavaj srca,
v nikomer in nikjer, nikdar
ljubezen taka se ne zrca,
kot sije v njej ta čisti žar.

MATERI.

Zato srce je plemenito
nikdar ne zabi in nikjer.
Zato i jaz ti spletam kito,
umrla mati, ta večer.

Iz čustev kito? Kaj naj pojem?
Naj mislim li naprej, nazaj?
O srcu tvojem ali svojem,
o mirnem ali tožnem — kaj?

Očesa mokre bi utrinke
zaman na grob usipal jaz,
in glas ubrane žalostinke
raztožil bi še bolj obraz.

Ljubezen ti zatrjam nežno,
ki zate jo še zdaj gojim,
srce posvečam ti hvaležno
in čustva vsa in misli — ž njim.

7.

Po cerkvah zvonovi jokajo,
spomin na verne duše bude,
in srca na grobih pokajo
in v solzah ljudem oči se tope.

Duh materin, sladki, miljeni,
o splavaj v čestita nebesa nocoj!
Glej, roki svoji maziljeni
dan sleharn sklepam za pokoj tvoj.

Na poti veseli iz tožnic vic
ne zabi me, sina svojega,
usliši ta prošnji, ta vroči klic,
ki moja duša ti poje ga!

Moj dom je miren in zapuščen,
grobišče ima za soseda me,
in jesen razsohast in posušen
skoz okno žalosten gleda me.

Duh materin, duh ljubezni mi,
prikaži se v mojem domu nocoj!
Takoј z zapahi železnimi
zaklenem nôči dver za teboj.

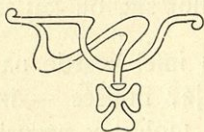
Od vsega sveta oddaljena
bedela bova polnočni čas;
pa bodi moja duša užaljena,
da jasen bode le tvoj obraz,

da jasen bode le tvoj izraz,
navdihnjen nadzemeljske vednosti,
jaz — mati, ne boj se — molčal bom jaz
o tega sveta nevrednosti.

MATERI.

Na steni ne bode nihala,
ne bode motila te ura glasna,
moja ustna bodejo dihala
kot v mehkem naročji trudnega sna.

Posvetil bom tebi oko in uho,
prešinjen svete gorečnosti,
a ti mi govori, govori samo
o tajnostih groba in večnosti!



UMRLEMU OČETU.

(24. prosinca 1899.)

Moj oče, tam gori na žalem hribu
utrujen končal si svoj zadnji pot.
Po kratkem, a burno boleznem življenju
naposled le našel varen si kot.

Na smrtni postelji dal si mi roko
in dolgo mi v lice gledal zavzet;
potem pa si vzdihnil tiho, globoko:
Moj sin, moj sin, oh kaj je ta svet!

In jaz sem imel besede na ustih:
„Kaj svet je? Bojišče — in ranjenci mi.“
A jaz sem molčal v neznani goresti,
v solzah so stopile besede v oči.

No, zdaj ti ta svet ni več na mari,
v katerem živeti še moram jaz;
odgrnil ti Bog je, božji stvari,
ljubezni, resnice svoj večni obraz.

Zdaj tam si se lahko sam prepričal,
da sodi svet drugače kot Bog,
da človek, ki hoče pošteno živeti,
največkrat umrje sredi nadlog.

Vem tudi: premnogo moje dejanje,
katero si strogo sodil nekda,
a vselej odpustil očetovsko milo,
še vse mileje odpustil bi zdaj.

Saj piješ iz vira tiste ljubezni,
ki svet jo samó po imenu pozna.
Usahni solza! — Blagor ti, oče!
Jaz potnik sem še, a ti si doma.

Usahni solza! Ali pa teci!
Oh, oče, v grobu se sladko spi.
Ne plakam za tabo, le plakam nad sabo:
kedo je srečnejši, jaz ali ti?



zm. prig.
† JOŽEFU BENKOVIČU

Tako nenadno!
Ah, kakor da z očmi bi trenil,
življenje si mladostno sklenil
in legel v zemljo hladno.

Pa kaj to Tebi!
V telesu nežnem duh kreposti
ušel je zlobi vseh bridkosti
in biva zdaj na nebi.

A kaj to meni?
Obraz govoril je potrti,
kaj čutil sem ob Tvoji smrti,
o Tvoji sodil ceni.

In drugom Tvojim!
Ko rano zrl so gomilo,
kdo mogel je zatreti silo
solzâ pogledom svojim!

Duhovnik vzoren,
iskren prijatelj, mož značajan,
v pravičnem boju neomajen,
pisatelj neumoren.

Resnice luči
vsekdar si verno glavo klanjal
in z delom narodu oznanjal,
da delaj in se uči!

O, duša Tvoja
kako je bila željna dela,
kot neutrúdljiva čebela
satje umetno vzgoja.

Cvetov obilo
v povesti naši si zasledil
in toliko sadov vzporedil
kot je cvetov število.

Zato Ti slava!
Nikar ne zabi me tam gori,
kjer mlad med angelskimi zbori
Tvoj duh osrečen plava.

Dokler nam Klija
delila bo duhóvne hrane,
nezaben Tvoj spomin ostane!
— Have, anima pia! —



† FR. LAMPETU.

zmn. frng.

Že grlice grlé po lozah tihih
 slušaje čarobne pomladi klic,
 Že slavci tožijo v turobnih vzdihih,
 čakaje v zemljo rójensko slavic.
 Že sijejo z neba toplotni žari,
 ves svet poslavlja se od zimskih vic —
 A Tebi, dragi, ni pomlad na mari,
 v gomili rani spavaš nem in gluh,
 prijatelj vneti vsaki božji stvari,
 Ti spiš — Ne! Tvoje le telo, ne duh.
 Od severa do juga v domovini
 glas tvojega duha nam boža sluh.
 Besede tvoje miljeni spomini
 nam razsvetlujejo srca oltar.
 Slovenske matere hvaležni sini
 nikdar te ne pozabijo, nikdar!



žm. prig.

NA TVOJEM GROBU . . .

(Umrlemu Francu Goršiču.)

Na tvojem grobu postajam,
ti moja ljubljena duša!
O Bog, zakaj te zakrila
za vedno je črna ruša!

Vsa tvoja blaga čutila,
vsi tvoji lepi načrti
tu v grobu leže brezglasnem
zaprti in razdrti . . .

Trepečejo vrbe, ciprese
v jesenskem vihnem času . . .
Čuj! Zdi se, da sape igrajo
na orgle mi v žalnem glasu.

Na orgle —! Da! Vanje si umel
polagati divne odmeve;
zato domovina hvaležna
ne zabi vse žive te dneve . . .



BOGDAN — VENEDU.

fun. prig.

Mladostni mož, trpljenja rob!
O koliko prehitro
morja ti je brezdanja glob
požrla varno sidro!

Poslušamo zdaj Labo
in žrece na Rujani,
ko plakajo za tabo
junaki slavnoznani.

Za tabo se inako
prijateljem nam dela,
da mlademu ti v rako
usoda je velela.

Zakaj si hranil vero
minljivim zemskim upom?
Prinesli so ti mero
do vrha polno s strupom.

Mladostni mož, molčeči mož,
iz duše se nam toži . . .
natrgal si nam lepih rož,
sam sličen — mrtvi roži.



ŽALNE PESMI

PREROKA JEREMIJA OB JERUZALEMSKEM
MESTU.

I.

*Aleph.*¹⁾

O kakó samevaš mesto,
nekdaj ljudstva šumen kraj!
Národov gospó nezvesto —
tožno vdovo gledam zdaj.
Njo, kraljico pokrajin,
tuj za davek tirja sin.

Beth.

Joka se in joka v nôči,
z lica ji tekó solzé;
najti dragega ni moči,
da tolaži ji srcé.
Vsem prijateljem v posmeh,
vzbuja črt pri vseh ljudeh.

¹⁾ Aleph, Beth i. t. d. se imenujejo črke hebrejske abecede, po kateri se vrsté žalne pesmi.

Gimel.

Plah se je preselil Juda,
 robstva se in stisk bojèč,
 a srca si ni zacelil,
 miren ni med ptujci več.
 Nanj je krut sovražni zbor
 planil v tesnem dolu gor.

Daleth.

Pota tožijo prostrta,
 ker slavlilcev v Sijon ni.
 Vrata so mu v prah podrta,
 milo svečenik ječi.
 Temna krila so devic,
 Sijon plaka mračnih lic.

He.

Glavo dvignil je sovražnik,
 zoprniki bogaté;
 saj Gospod ji ni tolažnik
 radi mnogih grehov njé.
 Okovan otrôk — gorjé! —
 Pred stiskalci v sužnjost gré.

ŽALNICE.

Vau.

O lepote tvoje zarji,
hči sijonska, ni sledú;
kakor ovni so vladarji
paše željni brez mirú,
malosrčni in slabí,
preganjalec jih podí.

Zain.

V dobo stisk, pregreh, sladnosti
vtaplja se Jeruzalem,
katerih je prebil zadosti,
kar sovražnik biva v njem.
Ljud ga videl poln je zmot,
rogal slavlju se sabot.

Heth.

Rod njegov se v robstvo tira,
ker pred Bogom je grešil;
smeši vsak ga in prezira,
ki ga je poprej častil;
zroč sramoten položaj,
vzdiha on, strmi nazaj.

Theth.

Noge mu nesnažnost krije;
mislil ni na konec svoj.
V brezno pal je, kjer ne sije
mile mu tolažbe soj.
Dvignil se sovrag je, Bog,
težo mojih glej nadlog!

Samech.

Vzel mi sine je češčene,
moč mi njihovo zavrl,
čas poklical zoper mene,
vse izvoljence zatrl.
Zmela Judi hčer kot sok
sila je njegovih rôk.

Ain.

Tožim torej zdaj s solzami;
kdo mi potolaži jók?
Vzdihovati mi je sami
porodnici brez otrok,
rosni od obilih srag,
ker premagal je sovrag.

ŽALNICE.

Phe.

Sijon stéga roke svoje,
a tešitelja ni zanj.
Bog pozval je vražne roje,
da prežé okoli nanj.
Grad Jeruzalem stoji
ves zamokel od krvi.

Sade.

Vse pravice vir Gospod je,
jaz upornik sem pred njim.
Poslušajte vsi narodje
in pogledjte, kaj trpim.
Mojih zbor sinov, hčeri
zre v temino sužnjih dni.

Qoph.

Zval prijatelje sem svoje,
a prevarali so me.
Svečenike, starce moje
smrt pobrala mi je vse,
ko jedi so si iskali,
da bi dušo okrepčali.

Jod.

Roko je sovražnik stegnil,
vse odvzel, kar mu ljubó.
Mesto vidi, da pribegnil
zarod je v tvoj hram drznó,
kateremu je rekel sam,
naj ne stopi v sveti hram.

Kaph.

Ljudstvo njêga vzdihá, gine,
in po kruhu hrepeni,
vse so dali dragotine,
da se okrepe z jedmí.
Bog, ozri se in poglej,
kako ničev sem odslej!

Lamed.

O pomisli duša vsaka
in postoj, ko mimo speš;
je-li bol katera taka,
kakor jo na mêni zreš?
V jeze dnéh je Bog dejal,
kakor trtje me obral.

ŽALNICE.

Mem.

Ogenj je poslal, ki segel
pokorèč mi je v kosti;
mrežo nogi je prepregel,
da obrača se, beži.
Hôtel je, da sem temán,
tožen, zapuščen ves dan.

Nun.

Jarem grehov moj vzbujeni
v rokah je njegovih zvit,
naložen na rame meni;
oslabljen sem in pobit.
Dal me v roke je Gospod,
da ne pridem sam odtod.

Reš.

V meni glej srce drhteče,
stisko mojo glej, o Bog!
Duša v prsih mi trepeče
poln bridkosti sem in tog.
Po deželi meč divjá
ljudstvo smrt mori domá.

ŽALNICE.

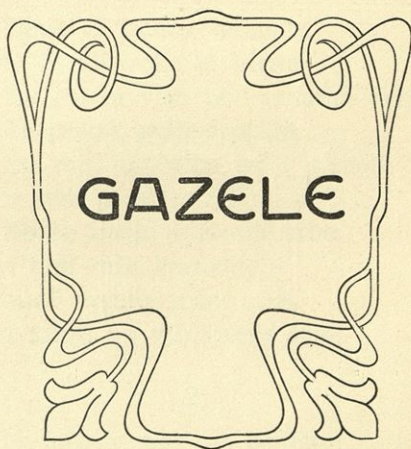
Šin.

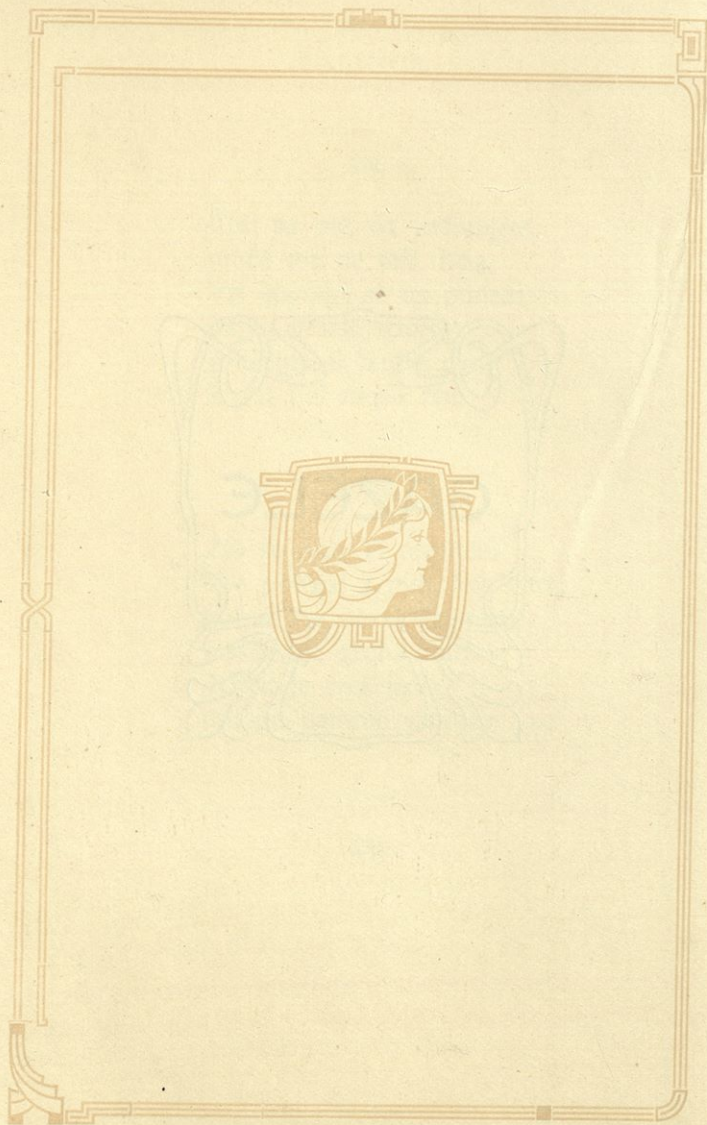
Čuli so me, da vzdihujem,
nihčé me ne teši, Bog.
Vsi sovragi se na ptujem
mojih veselé nadlog.
A pripravil bodeš dan,
ki mi bol zaceli ran.

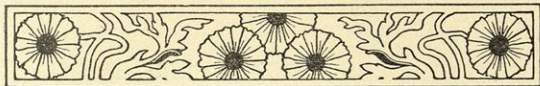
Thau.

Zlò se njih Ti razodêni
Vse potrgaj ž njih, kot s trt,
kot si vse obral na mêni,
maščevaje greha smrt.
Tožen je srcá izraz,
mnogo namreč vzdiham jaz.









1.

Samo če hočete, vzemite,
 te liste v roke in berite,
 kar pišem vam pod temnim nebom.
 Te pesmi, priče izrazite,
 kar mislim, čutim jaz v samoti,
 iz srca meni so izlite.
 Korèn imajo v zemlji vrbe,
 a tudi rože krasovite;
 budé veselje rožni cveti,
 a žalost — vrb viseče kite.

2.

Na nikdar site nas berače,
 ki nismo niti vredni plače,
 ozira Bog se iz nebes.
 Pijani od sladke pijače
 prevzetni dvigamo glavé;
 a solza nam v očeh leskače,
 kadar usoda tepe nas.
 Zato, ker hočemo drugače,
 drugače vse, kot hoče Bog,
 strahú in úpa smo igrače.

3.

Privri v oko mi, solza vroča,
 da me ne stare bol pekoča,
 ki pada meni na srce.
 Nabira se pogubna toča
 ob mrzlosuhem zraku le.
 Medleči cvetki rosna moča
 otme življenja včasih vonj,
 tako i duša plakajoča
 v solzah, ki tiho vró na dan,
 bolest poroča in izroča.

4.

Ko pade mrak po zemlji, nesoč
 počitka, mirú blagodejno moč,
 molcé se naslonim na svoje okno,
 oziram po krovih se bornih koč.
 Sto misli mi burnih hruje po glavi.
 Pokrivam si čelo, le to vzdihujoč:
 Oh, ko bi jaz tudi mirne duše
 zamogel strmeti v to mirno noč! —

5.

Mirno jezero počiva —
 mesec se v oblakih skriva
 kot za vekoma okó.

GAZELE.

Ali tiha voda sniva
o minolih, kratkih dneh,
ko pri njej je truma živa
šetala se na bregeh;
ko je pesem očarljiva
na večer zvenela v mrak?
Vsa veselja so minljiva
kakor val, ki vihrovit
v strmi strugi v dol se zliva:
v tebi, jezero, razlit
le za kratek čas počiva.

6.

Kako v besede naj obleče
neštete čute hrepeneče,
ki nosi v prsih jih zemljan:
zdaj, kadar solnčni žar leskeče,
iz tal kipi cvetna pomlad,
zdaj, kadar piš jesenski meč
poslednje liste v hladni zrak.
Naprej nas in nazaj nas vleče
v bodočnost, prešlost, ali kam?
Srce le burno nam trepeče . . .
Oh, čuti so, jaz sam ne znam,
pijani sreče in nesreče!

7.

V logu so odpeli ptičev roji — vse prazno!
 Na smereki, hrastu, boru, hoji — vse prazno!
 Širno polje, nekdam zlatoklasno,
 kjer ratar je črtal brazde v znoji — vse prazno!
 Na širokem nebu se valijo
 sive megle v vednem nepokoju. — Vse prazno!
 Kjer je divja roža cvela
 na pologu bujnem, na prisoji — vse prazno!
 Oh, a tudi notri, tukaj notri
 čutim, da je v temni duši moji vse — prazno.

8.

Veselil se bodeš v presladki veri,
 da vsako srcé se lahko premeri,
 če hočeš je zase izbrati.
 Toda v življenju hladnem večeri
 uvidiš razžaljene duše,
 da trpko se zoper tebe naperi,
 ko smatraš je najbolj za svoje.
 Kakó se motimo hitro v izberi!
 Ljudi je veliko na sveti,
 a pravi človek je malokateri.

9.

Od dne do dne moči so naše manje
 za krepko, neustrašeno dejanje.
 Koraki bližajo nas k beli ženi.
 Presanjali smo lepe mlade sanje.
 Odpal je cvet — jesen nas mrka vabi,
 da trudna roka klase naj požanje.
 Ubogi mi! Usoda nam sovražna
 je ljuljke goste nasejala vanje.
 Med ljuljko pa šterle snetljavi klasi,
 ki toliko potili smo se zanje.
 Tako gubimo radost do življenja,
 do sebe upanje in spoštovanje.

10.

Ne zmisli se moje mladosti,
 pregrehe mi moje oprosti,
 na nebu Vladar mi vsemogoči!
 Spoznanja opil sem se dosti,
 ko rajal sem luči veselja,
 povabljen k nasladnikom v gosti.
 V nekdanjost moj duh se zamika,
 vse sladke tolažbe se posti.
 Spominja se dobe detinske,
 premišlja resnico v bridkosti:
 da tek do zemeljske sreče
 največkrat je beg od kreposti.

11.

Nekdanjih lepih dni pozabiti ne morem
 spominove moči oslabiti ne morem . . .
 v samotni, temni svoji sobi
 veselih knjig v tolažbo rabiti ne morem.
 Zakopan v morje silne toge
 nikjer čerí rešilne zgrábiti ne morem.
 V brezupnem svojem hrepenenju
 iz srcá niti solz izvábiti ne morem.

12.

O Bog, korake moje vodi!
 Tvoj skrbni angel z mano hodi!
 Nikdar ne zdrsni mi stopinja,
 osato trnje me ne zbôdi!
 Pokoja išči moja duša
 le v Tebi in nikar ne blôdi
 za veščami brezboge véde.
 V bridkosti vselej se mi rôdi
 iz srca vzdih: Ne moja, Oče,
 le Tvoja roka se mi zgôdi!

13.

V senci mirnih grajskih lip
prešel mi je kakor hip
mnogi dan v prijazni družbi.
Mil razgovor, zdrav dovtip,
lep popev je slul med nami
često, ko že nočni hlip
vršal je v cvetočih vejah,
ko sta v sanjah dol in hrib
čarala mladostna srca — —.
Zdaj stojim ko mrzel kip
pod oblaki sam — le včasih
čutim silneji utrip:
V duhu gledam daljno družbo,
cvetja smrt, gradú posip . . .

14.

Ko v žalosti pekoči
prijatelj tvoj se loči,
kako je prazen dom!
Ko nadeji cvetoči
usoda stare sad,
nikar, nikar ne joči!

Kaj ti pomaga jok
in kaj spomini vroči!
Vse človek preboli.
V palači, v gradu, v koči
srce premnogim poka
a malokomu — počí.

15.

Ko prvikrat vidiš človeka, ne sodi!
kaj lice njegovo izreka, ne sodi!
Srce je globoko zakrito;
ne čuješ njegovega jeka, ne sodi!
Prenagljena glasna beseda
globoko mu rano zaseka, ne sodi!
In ko izrečena je sodba,
za rano ne najdeš več leka, ne sodi!
Poznaš li ti samega sebe?
Čas hitro na zemlji poteka. Ne sodi,
da onikraj grôba preostro
vladar te človeškega veka ne sodi!

16.

Sprelepi Bog, dobrotni Bog, odkleni
 nebeška vrata vigredi zeleni!
 Razdmi z oboka žalostne oblake,
 iz duše, s čela megle mi preženi!
 Naj gledam zemljo, delo Tvoje roke
 v obleki, z divnim cvetjem okrašeni!
 Iz belocvetnih grmov, z vej brstitih,
 iz viška milo drobni spev mi zvêni!
 Za nekaj ur se zopet mi umiri
 grizoči črv, ki leta krajša meni . . .
 Temò, ki me obdaja v topem ždenji,
 ki poti več ne vem iz nje — razdeni!
 Sladak spomin naj se objame z upom,
 da vendarle za srečo smo rojeni!

17.

Na kreposti ozki brvi
 on oprede zmerom prvi,
 kdor dajè nauke drugu,
 da prehitro črez ne drvi!
 Premišljujmo, poučujmo
 sebe! Vsi smo revni črvi,
 ah, srcé ni dom le čustvom,
 dom je tudi naši krvi.

18.

Kako je pičel slaj v omami,
ki v svetu iščemo jo sámi!
Zastonj se trudimo za srečo
z besedami, zastonj z rokami . . .
In kadar zopet brez tolažbe
sedimo v tihem svojem hrami
in peremo storjene krivde
potrti z vročimi solzami —:
tedaj ga ni na širnem svetu,
da nas tešeč k veselju vzdrami . . .
Jaz torej dem: gorje zemljanom,
če ni usmiljen — Bog nad nami!

19.

In zopet so v srcu mi vstali
pol sladki spomini, pol žali
na čas, ki minil je na veke.
Kot lice sam svoje v zrcali
na ljubljene gledam obraze,
ki v mirnih grobéh so pospali.

Bledi in sanjavi in tožni
 morda se mi bodo — odzvali?
 Oj kje ste? — Vele mi zamolklo:
 kjer s taboj se snidemo kmali.
 Izginejo, skopnejo potlej
 kot sneg, ki ga solnce raztali.
 In v čudni, neznani goresti
 srca mi zapoljejo vali . . .

20.

Človek si domišlja mnogo,
 ko pred sabo zre nalogo,
 prvič dano od življenja:
 Vneto vse, natanko, strogo,
 z notranjim veseljem dela.
 Vedno témnejšo preprogo
 svet poteza mu pred vzore,
 dokler ne uvidi s togo,
 da je v času in prostoru
 bitje majhno in ubogo.

21.

Kje se nébes pne brez oblaka?
Komu sijejo dnevi brez mraka?
Oh nikjer in nikomur?
Dokler se kri nam v žilah pretaka,
legajo megle na čelo,
žalosti rosa oči nam namaka . . .
A ne omaga nam duša!
V novem upanju zopet jaka
mirna presniva pol življenja,
pol življenja nemirna prečaka.

22.

Koga naj srce zdravila prosi
žgoči rani, ki jo v sebi nosi?
Ničevih je mnogo besedi,
kar jih svet v tolažbo bratom trosi.
Najprej tolažnika vprašam jaz:
kaj si, kakšen si in kdo si?
Vprašam ga, če rajši mehko spi,
ali rajši misli, ali — kósi . . .

23.



Tam se prepirata, kolneta vmes
 dva narodnjaka zajetnih teles.
 „Narod i Bog“ napivajo trije,
 vlivajo vina v kozarce in čez.
 Novi pomerjata surki si v sobi
 lišpavca dva za „Vodnikov ples“.
 Ljubavne pesmi dijak sestavlja
 bledega lica in motnih očes — —
 O domovina, tebi obeta
 lepa se zgodovina zares.
 Jaz se zatapljam pod mrklím nebom
 tožen v tvojo „chronique scandaleuse“.

24.

Le kadar zdela veden trud
 telesom našim slehern ud,
 tedaj šele spoznamo,
 kako je pot življenja hud.
 Tedaj nam tudi v srcu
 ni žal nikakovih zamud.
 Očita rad, a hvalo
 nerad priznava slepi ljud.
 Kaj čuda, če nam vstane
 do vsega dela včasih stud.

25.

Če tvoj te prijatelj razžali — odpusti!
 Beseda te huda ne pali — odpusti!
 Nenadoma mnogokrat v prsih
 srcá porodé mu jo vali — odpusti!
 In v srcu, ki ti ga ne vidiš,
 kesanje se morda zrcali — odpusti!
 Ne veš ti, dokleje mu bodo
 nebeški še žarki sijali — odpusti!
 Da v tebi ne bodo prekasno
 vesti se glasovi odzvali — odpusti!
 Da jokal ne bodeš pred jamo,
 ko druga so v njo zakopali — odpusti!
 Po smrti ne kliči: prepozno,
 v življenju ljubezni ne kali — odpusti!

26.

Predno na žalostni zemlji odslovem — še
 eno pesem!
 Iz globočine srcá naj prizovem še eno pesem!
 Duh mi ne dá miru, ni obstanka —
 V skrajnem jaz čujem hramu njegovem še
 eno pesem.

Svetu izlil o ganotjih notranjih
v glasu bi pravem, vsem drugem, vsem
novem še eno pesem.
Jezik molči in v sponah mi jeca.
Kdaj mu nemile spone odkovem? Še eno
pesem!
Kdaj iz srcá globočine prizovem še eno
pesem?

27.

Nad zémľjo, duša se mi dvigaj, gor,
kjer jutro večno svoj razliva zor,
kjer več ne teče vir solzá pekočih,
končano je trpljenje, ves napor,
vse hrepenenje po begoči sreči,
kesanja trpki jad, vesti ukor,
paleči žarki in nevihte besne,
prirode lepe žalostni razdor.

Z glasovi neizrečnimi preslavlja
duhov tam breztelesnih svetli zbor
Njegà, ki v sebi srečen in popolen,
vseh bitij je svetá in moj izvor.
Da gledal bi ga nékoč večne čase,
Njegove roke močne slabi stvor!
Da srečen bi se nekoč Vanj zatopil,
ki vseh je vzorov sam nazorni vzor!

28.

Jesenski gost prihajam spet, moj log,
 prihajam v tvoj zveneli svet, moj log.
 Drugačen jaz, drugačen ti,
 odkar sta pala list in cvet, moj log,
 odkar je topli solnčni žar
 z meglami sivimi odet, moj log.
 Pozdravljam vendar te srčno,
 četudi nisem prišel pet, moj log,
 pomladnih pesmi vate zdaj.
 Kot sèn bi sanjal dolgih let, moj log,
 takó mirán je v tebi dom.
 Spominov se mi zdiš prevzet, moj log,
 ki zanje nimava besed, moj log.

29.

Ne čakaj z neba lepših známenj,
 da vržeš tovor s trudnih rámen!
 Zaman vse želje nestrpljive!
 Le nôsi k rebri težki kamen;
 uide skoro ti nizzdoli.
 Kdaj neha peči solnčni plamen?
 S tovorom ko prispeš do groba,
 otareš lãs si rôsni pramen.
 Nekdó začrta v kamen slôva:
 Počivaj mirno v zemlji! Amen.

30.

Tolažbo v mojo dušo sej,
 kam idem naj, prijatelj, dej!
 Premôtri zvezde vrh nebá,
 če moreš biserje preštej,
 ki skriti so na dnu mórja.
 Ves zémeljski sijaj preglej
 in reci mi potem vesel:
 „Tu bivaj zdaj in to imej!
 Ugasne ogenj ti željá,
 in srečen živel boš poslej.“
 Jaz vzkliknil bi: Nikdar, nikdar,
 dokler ni duhu ožjih mej,
 ni danih srcu trjih spon.
 Iz raja v raj, naprej, naprej . . .
 Vse pretesnó, vse pretemno!
 Najprej drevimo se . . . doklej?
 Zakaj? — Oh, ali ne zato,
 ker nismo tu doma? Povej —!

31.

Jaz naj misel razvozlam,
 kaj vse skriva srčni hram
 pevcem iz nebes poslanim?
 Vedno hrepené — a kam
 in zakaj, vedo li sami?

Iz življenskih zdaj omam,
 zdaj nazaj v metež življenja.
 Kaj je pevec? To le znam:
 Ali sam je pravi človek,
 ali človek ni — on sam.

32.

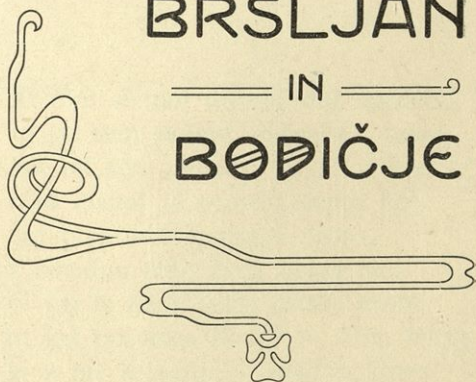
Jaz delam ode, vi delate sode, moj oče.
 Nikomur menda ne delava škode, moj oče.
 Za sode je treba dokaj vina,
 nekoliko vina tudi za ode, moj oče.
 A svet vzdihuje, da nima denarjev,
 da vinske gorice več mu ne rode, moj oče.
 Zato iz posode mojega srca
 prav dolgo pesem kipela ne bode, moj oče.
 Vi slutite prav. V poznejših letih
 jaz tudi bojim se bridke nezgode, moj oče,
 da ne bi ostala po težkem delu
 nazadnje sama in — prazne posode, moj oče.



BRŠLJAN

— IN —

BODIČJE







1.

Ti sam si moj tovariš, duh misleči,
in jaz sem stokrat srečnejši s teboj,
kot bil sem nekoč v družini hrumeči.
Nad manoj se prostira senca hoj,
vsa prepojena čvrstega ozona,
z nevidno roko boža obraz moj.
O kaj je meni tukaj carska krona,
in kaj posvetna slava? — Dim lehak,
ki v nič se razgubi iznad poklona!

Pa ni le vonja to, ne rezni zrak,
ni hlad le, ni tema in ne tišina,
kar vliva v moje prsi čut sladak;
to moč je govorečega spomina:
kaj duša strastna vse trpela je,
na svetu zroč tirana in trpina,
kako po zdravju hrepenela je,
zaprta sama s saboj, brez zdravila
čakala smrti grenke vsa vesela je . . .

A črna ni zazevala gomila —
 ko je obup do vrha prikipel,
 meglà ji svetlo zòro je odkrila.
 Misleči duh, glej, tebe sem imel,
 ko bil sem svetu čelemu sirota,
 ko v družbah sem vzdihával osamiel,
 ko vsakdo hujše je obsojal pota
 mladosti moje, nego Bog in jaz,
 utrujen potnik — jaz in Bog — dobrota . . .
 Trpljenje, kje je verni tvoj obraz,
 v katerem pristnem govoriš narečji?
 Ti govoriš samo: Minil je čas . . .
 Če bolečini nas preda največji
 ob dneh nesrečnih srečnih dni spomin,
 v samoti mirni balzam je najmečji
 spomin težko prestanih bolečin.

2.

Ha, to ni nič — to pevanje ni nič!
 Poslej napeti hočem drugo struno,
 pa ne zapeti sladko kakor ptič . . .
 Dobiti moram si oslovsko runo,
 z oslovskim runom doktorski naslov,
 potem bom lahko pisal to in uno.

Kaj meni se areopag duhov,
 če kako pevče poje tam zakotno,
 da taja src ledenih se okov;
 da sodbo si svojí celo nezmotno
 brez vseh dokazov in razlogov vseh
 tako neuko in tako prvotno . . .
 A ne! — Ostanem rajši naj pri tleh!
 Ko norec bi se doktorata lotil,
 ne pisal bi neumnosti še teh . . .
 Na višjem stalu bi duha ukrotil,
 pero bi strani vrgel iz strahu,
 da ne bi kaj se v svojem spisu zmotil . . .
 Poglej moža, učenega glasu!
 Trikratni doktor, univerze dekan —
 zato ljubitelj javnega miru . . .
 Če kdaj od pevca vendar je usekan,
 se spomni le, kako je doktorat
 njegov povsod častljivo izrekan,
 in miren se pod noč odpravi spat.

Od takih mož le čakaj, narod mili,
 da vek zasine domovini zlat!
 Ni zadnji Čop ubegnili trupla sili,
 modrostne knjige vedno žroči molj,
 še zdaj imamo Čopov v izobilji,
 učenih ne tako a tihih bolj! — —

3.

Samevam zjutraj vrhu zračne gore,
pod sabo gledam mesta in vasi,
človeških rok in uma lepe stvore;
Tedaj srce mi željo porodi
in željo mi razplameni molitev:
Bog, srčno bijem naj življenja bitev,
naj sladek »vici!« vzkliknem zmagovit,
ko smrt name zastavi ostro britev;
naj svoji domovini krepek ščit,
ne z duhom lenim, ne s telesom bolnim,
nò vedno čujen, vedno kremenit
vso dobo svojo z vso močjo izpolnim!

4.

Kadar je dež jeseni radodaren,
prinikne v gozdu tisoč sluznih gob.
A bodi, človek moj, v izberi varen,
da jedek strup se ne zaleze v drob;
da v krčih se ne bodeš vil božjastnih,
da ustnic ti ne zgrize lastni zob!

Med mnogimi doboš le malo častnih
prijateljev in zvestih ko zlato.
A le ne išči teh po službah mastnih!

Komur je »karijera« vse nebo,
krog tvoje glave išče on le nimba
za svoj namen — in če ga ne dobo,
ljubezen mu spočne, in hči je — hlimba!

5.

Ah nič gotovega in vse gotovo!
O skeptiki, o pozitivniki!
Nič novega na svetu in vse novo!
O Ben Akibha in protivniki!
Od svojega mišljenja kaj imate?
Popir trpi, trpijo pivniki,
kadar se z mislimi pišoč igrate.
Dospeti kanite naprej? Po kaj?
V dežele mleka in medu bogate?
Ne veste li, da stopate nazaj
iskat miru in sreče izgubljene?
Ne veste li, da nam življenja slaj
ogorčajo predrznih nad sirene,
in temna megla dvomov zastrupi?
Kako uči, svari življenje mene?
„Na svetu tem vse upanje zatri,
nikomur ne potoži bolečine,
spomine sladke v srečni grob zapri
in čakaj, da te vse veselje mine!“

6.

Pomlad, pomlad, ti jarobujna doba,
 moj duh pozdravlja srčno tvoj prihod.
 Cvetice nežne vstajajo iz groba,
 sluteč otavne zemlje preporod.
 Visoko v vejah ščinkovec popeva,
 škrjanec dviga se pod sinji svod . . .
 Ob zori pomladanskega zdaj dneva
 naj v prsih mi zatone tiha žal,
 naj zopet bolna duša mi okreva!
 O zemlja lepa! Nekoč bodem pal
 brezčuten, mrtev v mehko tvoje krilo —
 pa zdaj bi živ na tebi žaloval?
 Pa zdaj dušil bi hrepenenja silo,
 če k veselicam opominja me
 nad ostre zime cvetnato gomilo? — —
 Ponesi jadrna stopinja me
 iz mest zaduhlih vèn, na plan, na trate!
 Presladek čut vsega prešinja me . . .
 O, ve pomladi ure večnozlate,
 sijajte mi, sijajte v srčni hram,
 da lahek dušek pesmice krilate
 dadé spominom mojim in željam!

7.

Nekterim le Fortuna je prijazna,
 da vse pri nas imajo in vedo,
 no, drugim pa sta žep in glava prazna.
 In tem gorje, če včasih kaj vzrastó!
 Pa bodi kdo še kake pesmi otec,
 on pač ne bo izvedel prekesno,
 da jajca ni rodil, temveč klopotec —
 in Fortunatje poženo ga brž
 iz tempeljna modric v kurji kotec . . .
 Na deblu leposlovja trhla svrž
 molčimo mi ponižno, kakor mora
 med oleandri rasti brinjev trš.
 Zdaj v knjigah misli nimajo prostora,
 osladna čustva hoče piti svet,
 a misliti ob pesmih — o pokora!
 Točimo torej solze spet in spet!
 Ne solz — točimo rajši le ,solzice',
 da žalost ne obide nas prevred — —
 Sicer ne delajmo nikomur nič krivice,
 mi, kar nas je ,minorum gentium',
 molčimo, kakor tiste reve ptice,
 ki strel jim zapove: ,silentium'!

8.

Vi gnocala, vi glupci, starci vi,
 kdaj rešite vprašanje: kaj je lepo?
 Mi čakamo nešteto vrsto dni,
 da mreno strgate z oči nam slepo.
 Zaman! — A v tem lepota gre nam v slast,
 ko vi znad bukev gledate nas srepo.
 Ne bojte se, ne gremo precej v past,
 ki skrbno jo z naočniki ravnate —
 prežarko vi nastavljate nam mast!
 Od zemlje lepe, vseh divot bogate
 skočili naj bi v jarem mrtvih črk?
 Od solnca milega, od zarje zlate
 zapremo naj se vam v preblemov mrk?
 O, to bi bilo suženjstvo pretrdo,
 priznal bi to nam sam Stagirčan Grk!
 Gnojišče kmetu, deci cvetno brdo,
 mladeniču deklé, a starcu peč —
 po svoje vse je lepo, nič ni grdo . . .
 Ko junija procvita gosta seč,
 popevajo večerne pesmi ptice,
 nasloni se mladenič krepkih pleč
 na koso, tiho vpraša nežno lice:
 — „O Manica, kdaj bodeš moja, kdaj?“
 in vroč pogled odgovor je ženjice —.

Ko lije čaroviti svoj sijaj
 nad temnim logom plavajoča luna,
 mlad vitez gleda bajni nočni raj
 v blestečih valih grajskega tolmana,
 srce mu v čudnem hrepenenju mre,
 v desnici tepeta mu zvonka struna — —
 vi gnocala, vi glupci, starci, he
 to lepo je, ni lepo li — recite?!
 Če ni — pa kaj govoril bi še dlje:
 mi lepo uživajmo — vi učite!

9.

Vesoljni narod naš je sam — poet.
 Leži pred nami zopet nova drama,
 življenja polna, ne samo skelet.
 Bereta strastno jo gospod in dama,
 v nebo jo povzdiguje vsak feljton.
 In to ni morda zvita le reklama,
 ocena je brez hlimbe, tout de bon'.

Dejanja povedo se in akterji,
 omeni prejšnja revščina sezon,
 kako so vzdihovali vsi frizerji,
 da ni jim treba delati perik,
 pohajkovali so repetiterji . . .

A nova drama, vredna sto replik,
 če dobro se izvede, o, nedvomno
 povzroči v ‚Domu Narodnem‘ piknik.
 Gradivo se nam vidi preogromno,
 nejasen mnogih je oseb značaj.
 Junak nastopa včasih le preskromno,
 in vprašati se moramo: zakaj?
 čemu? kako? na mnogih krajih.

Okorna tehnika! Da ne bi vsaj
 bila zgrajena igra na slučajih!
 Toda nazadnje — saj slučaj je vse . . .
 Prelep je jezik, kakor da bi v gajih
 vsi slavci peli sladke pesmice — —
 Da! . . . To je drama, kakršnih je malo!
 Hvaležno lahko klanjamo glave,
 da tako delo bode se igralo!

10.

Povêdi me, odkoder ni vrnitve,
 s koščeno roko, dobra žena, smrt!
 Mar meniš, da se jaz bojim ločitve
 od vseh ljudi na tvoj pokojni vrt?

O ne! V življenja mojega temoti
do tebe ves je preminil me črt,
četudi kazen naši si grehoti.
Popil bom pelin zadnjega kesa
in zadnjo solzo bom na zadnji poti
potočil iz očesa trudnega — —

Leseno sidro, v kórenu trhlêno
krasijo naj gomile moje tla,
železen križ in — srce prebodeno!

11.

Poznamo se. — Vi vprašate: Po čem?
Ej, človek ni tako velika tajna!
Po licu, po razgovoru, po vsem . . .
Na prsih sveti temu se kolajna,
a drugi brez desnice suh in bled
pred hiše hodi in otožno lajna.
Poznamo se! Ne z lic in iz besed
samó — no, bitja celega pretvara
razkriva, ki ga hoče skriti, sled.
Ko tvoj prijatelj te s posmehi vara,
v iskrenosti si svoji slep in gluha,
dokler te bridko čas ne razočara.

O, kolikrat pa vidi bistri duh,
v sosednem srcu sleherno genotje
vzrojenih in drugod ujetih muh
in vidi čustev in besed nasprotje . . .
Kje sluje govor še prozoren, čist?
Kje, kje? Povejte dobri mi celotje!
A vem — vi šepetate: Pesimist!

12.

Ko sem se jaz na solzni svet rodil,
ministrski predsednik bil je Giskra.
Dobrot sem malo ali nič užil,
sok mlatil sem iz ilnatega piskra,
dokler ni materi — zdaj mrtva spi —
duha razžarila nenadna iskra.
Velela je: Študiral bodeš ti! —
In šel sem ž njo in nekaj znal sem kmalu
in vedno več . . . Čez leta trikrat tri
že vedel sem o vsakem nemškem kralju,
o hribih in dolinah, zraku in vodah,
o tem in drugem modroslovskem stalu . . .
Zdaj podučujem druge po gorah,
pesmarim zdaj, odmakniti izkušam
do tajnosti stoterih trd zapah.
Vse nič! Zaman si uma meč nabrušam.

Kaj videl bi, da se zapah odpre?
To spet, kar skrito je človeškim dušam.
Nič več? Nič več. To vse bi bilo? Vse! —
Potem gorim od želje ene same:
Čas, vrni ure davno mi prešle,
ko sok sem mlatil, ne pa prazne slame . . .

13.

Govôri jasno mi srce, zakaj
ne znaš, ne moreš, ali nočeš morda
pozabiti nekdanjih časov raj?

Oh, ti in svet sta bila mi akorda,
ubrana kakor angelski napev,
ki večni Bog mu sam prečist izvor da.

Pozabi ali ne! Strt je moj gnev.
Umrlo prs je vzdihovanje glasno.
Blesti spoznanja ranega odsev
razumu mojemu tako prejasno:
Globoko sta različna ti in svet.
V življenja službo sem prišel začasno
z nalogo tiho — mislit in trpet.

14.

Širok je svet, obzorje moje tesno,
 moj dom puščava, drugih dom je vrt.
 Od peska ranjeno mi nog je plesno,
 življenje ljubi svet, jaz ljubim smrt.
 Dà, ljubim jo z ljubeznijo udano,
 pogled v prihodnji, lepši vek uprt. —

Kako hite tovariši pred mano,
 mladosti rože, v zemeljsko temó
 tako voljni, čeprav tako zarano!
 Prikóvan bil sem nanje z dušo vso.
 V svetišču poezije zlatokrile
 pozabil sem med njimi mnogo zlo,
 zadano od usode mi nemile.
 Osamel sem. — — Moj duh neštetokrat
 razpne peroti, gnan od čudne sile,
 in vzplava v éden blaženstva krilat.
 Tam zopet vidim jih, drugove mlade,
 katerim bil sem tukaj miljen brat.
 Tam pijejo bogate vse naslade
 iz vira živega, ki Bog je sam,
 za sabo vse prevare in vse jade
 in pene vse ljubezenskih omam.

Naj svet ima svoj prav, kadar obsoja
umetnikov plamteči srčni hram;
a kadar se konča njih trudna hoja,
Svoj prav imel bo tudi večni Bog,
če jih pokliče sladki raj pokoja
in reši vseh nizkotnih teh nadlog!

15.

Tatovi moje sreče, ni vam treba
obujati kesanja! Ne, čemu?
Modrosti žar mi je priplul iz neba,
prinesel mojim prsim slaj miru.
Confiteor! Drzan sem bil na sveti,
podoba izgubljenega sinu.
Smehljala se je sreča duši vneti,
in jaz, jaz bil sem mahoma pijan
kot detece v zatohli vinski kleti,
in ljubljén tudi, koderkoli znan.
A ta naš maček, rusko to „pohmelje“
ne trajata tako samo en dan . . .

To vse boli od radostne nedelje,
po glavi se vrti, srce tišči,
in bridek kes otrobe suhe melje:
Kdo kriv ti je bolezní te? — Sam ti! —

16.

Moj mili Bog, Ti nisi torej vreden
 — ah, strašno blasfemijo govorim! —
 da bi Te pevec Tvojega zaveden
 in svojega daru preslavljal ž njim?!

Le to, kar z roko se lahko zagrabi,
 poslej je vredno lepih barv in rim.
 Živo naslikan pujs se nam ne gabi,
 če dobro je zadet in ne — prestar.
 Njegovi parklji v živci niso slabi —
 in to je dandanašnji glavna stvar . . .

Človeku vzemi dušo, Bógu slično,
 očem pogasi pomenljivi žar —
 kaj človek je potem? Povej resnično,
 melliflue Bernarde, tvoj razum!
 Ha, ti nadevaš mu ime odlično:
 Nič drugega kot — saccus stercorum!

17.

Usoda, kdaj končáš svojè trinoštvo?
 Kdaj mi prinese slavno zmago boj? —
 In če nikdar, kdaj okrepi me moštvo,
 da bodem kot nesrečen vojskovo
 trpel brez tožbe svoj poraz sramotni?
 Kdaj bodem znal pekel zakriti svoj? —

Enako v družbi javni in zakotni
moj govor bodi radosti pijan,
oči naj v luči sijejo bleskotni,
nobenemu moj čut ne bodi znan!

A brž ko doigram nastop navdušen,
poiščem gozda naj samotno stran,
pred križem padem naj potr in skrušen! —

18.

Večer jesenski. — Mrzel veter toži
v skrivnostni govorici po vrteh,
zvene le listke trga zadnji roži,
trepetne bilke maje v trdih tleh . . .

Kako z jesenjo se mi duša sklada!
Odeva črni mrak mi svit v očeh.
Proč, proč je hrepenenja doba mlada,
seleča me od zemlje v lepi raj!
Bila je v zlati vodi sladka vada —
da sladka bi ostala vekomaj!

A hrepenenju niso ure vzete,
le smotra ni, le upa ni nazaj . . .

O svet! Vrag vzemi tvoje vse obete!
O Bog! Solzâ te prosim, le solza,
da gorko se izjokam kakor dete
na razvaline svojega srca! . . .

20.

Le še naprej se me ogibajte,
ne mislite, da sem zato užaljen!
Le še naprej me z usti šibajte,
samo da sem s telesom vam oddaljen! —

Nekoč spoznate — hemar esetai —
da nisem, kakor sičete — pripaljen . . .

Če glas povzdigam, poslušajte vsaj:
Mir ljubi medved, sam se rad ogane,
ljudem nelovskim v stran ali nazaj;
a kdor zada mu krvaveče rane,
on redko strašni smrti ubeži! —
S to zverjo sem, ve duše spoštovane,
enakega imena in — krvi . . .

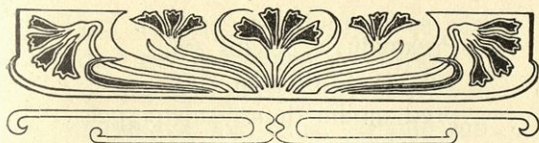
21.

Iz vira kterege poteka prava,
nebeška poezija, ve li kdo? —
Vsakomu je sodnica lastna glava,
ima posluh svoj sleherno uho.
Na noge spravi laskava ocena
duhovno dete, bolno še tako.
Na svetu stik noben ni brez pomena,
a kakšen ravno je pomen njegov?
Nikar ne misli, množica mi lena!
Čemu ves boj za prednosti duhov,
vsa tekma za umetniške diplome! —
Jaz delal bom poslej ves mlad, ves nov
skakalnice, uganke, palindrome . . .









ZA NJIM.

Zabučal je trobente glas,
vojaki so prispeli v vas,
pred tihi dom stopili moj.
Junak je mlad zavihtel meč
krepko veleč:
Tu, četa moja, stoj!

Obrnil name je oko,
tako ljubó, tako srčno
pozdravil gorki moj obraz,
da njega lepim sem očem, —
zakaj, ne vem,
umaknila se jaz.

Govoril v sanjah je z menoj,
da prvič vidi me nocoj,
da stariši mu mrtvi spe,
da nima bratov, ni sestrâ,
a da imá
za mene le srcé.

Prekmalu je posinil zor,
vojakov je odhajal zbor
pred mojim domovanjem spet.
Na okno se oprla sem
in zrla sem
nemirna v mirni svet.

Pozdravil spet je moj obraz. —
In jaz — zakaj ga ne bi jaz!
Oh zdel se mi je tako sam!
Vir solz mi je na lice vrel,
on pak je šel,
Bog vedi, kod in kam . . .



REDOVNIKOVA PRIKAZEN.

(LEGENDA.)

Redovnik mlad, pobožnega srca
nekoč prikazen je imel pekla.
Razburjen steče brž do bližnjih vrat,
zakliče: „Slušaj, sveti me opat!

Pred mojimi očmi Gospod je zdaj
odprl peklò, pokazal grozni kraj.
Vse res, kar pravi Jezus in že Job:
Zmešnjava, jok, tema, škrtanje zob ...!

Pa slušaj, kaj zaupam ti vesel!
Stanove razne sem z očmi ujel:
samo nobenega duhovnika,
samo nobenega redovnika.“

Naguba čelo se Egidiju,
ogleda se, če kdo ne vidu ju;
pa dé mladeniču črez majhen čas:
„Nikogar nisi videl izmed nas?

Seveda ne, moj dragi Melifluj!
Duhovniki, redovniki, le čuj,
če kateri so obsojeni v peklò,
ne pridejo na vrh, temveč na dnò.“



JAROPOLK.

Pa zakliče Jaropolk:
„Jutri idemo na lov.
Pridi medved ali volk,
konec bodi mu gotov!

Hlapci, stopite pred mé,
da poskusim vašo moč!
Zoper volčje mi zobé,
kogar vržem oberoč."

Hitro mine hlapce smeh. —
Vrže tega Jaropolk,
vrže onega po tleh,
kakor je širok in dolg.

Ali eden reče koj:
„Lahko tebi, ko si mlad.
Pokrepčan život je tvoj,
hlapce pa nas tare glad.“ "

„Urno“, vzklikne gospodar,
„urno v kuhinjo in klet!
Tam povžijte — vse makar,
pridite le k meni spet!“

Razidó se vsi namah.
Klet in kuhinjo odpro,
vse, kar stražil je zapah,
popijo in pojedó.

Prihite nazaj potem.
Jaropolk jim miren dé:
„Zdaj ustreženo je vsem,
zdaj pripravite roké.

Bližje, bližje! ha, ha, ha!“
 Vrže tega Jaropolk,
 vrže onega na tla,
 kakor je širok in dolg.

Ali eden reče spet:
 „„Lahko se pregiblješ ti;
 ti si že prebavil jed,
 mi pa smo od nje težki.““

Jeze se zabliska sev
 Jaropolku iz oči,
 zagrmí kot ranjen lev,
 bič zagrabi, zavihti . . .

„Molči, godrnjavi pes!
 Vi ste zame strgan škit.
 Rod je vaš pohabljen ves,
 bodi lačen ali sit.

Vsaka gane me krepost,
 v roki potolaži bič
 i priznavana slabost:
 Veden le izgovor — nič!“



ZDAJ IN NEKDAJ.

Ob zidu mogočnih palač
 počasi koraka berač.
 Ob gradu lepote čarôbne
 utrujen ustavi korak
 in lice si v gube resnôbne
 nabere upali prosjak:
 „Bogàt in preslavljen od svéta
 jaz nekdam sem vladal ta grad,
 zapravil bogastvo in leta,
 zapravil življenja pomlad.
 Mladost je prešla in sijaj,
 gorjé mi, gorjé mi je zdaj.
 Naložil sem vrečo na rame,
 nihče se ne zmeni več zame.“
 Nad starcem pa nekdo v palači
 ob oknu sedi v naslonjači:
 „Prezirai me nekdam je svet,
 a zdaj te dvorane so moje,
 in moj je ta kras in sijaj.
 Spominjam nesrečnih se let,
 gorjé mi je bilo tedaj!“

Krog ust zaigra mu nasmeh,
veselje posveti v očeh.
Pod zidom zažene plač
nesrečni, upali berač.



SVETI VEČER.

Večer zagrinja Betlehem,
že luna zvezde v svate vabi.
Krog mesta mir slovesen vlada,
a hrup, prepir in gneča v njem.
Ti sam sediš ob oknu, sivi Rabi,
zakaj ti mrak na modro čelo pada?

Pred taboj zvitek povoščen.
Naróda tvojega nezgode,
krivice, boje in zakone
nanj mož je mnogi razsvetljen
zapisal, morda ne vedoč, da bode
ostal in romal v svet med milijone.

Modrost je pisal Salomon,
za njim pisali so preroki
o kralju vélikem, ki pride
odrešit narod. — Kje je On?
kdaj vzide svetla zarja na iztoki,
da mrak duhá in led srca odide?

Ob luni bereš, Rabi. Kaj?
 „Uzrlo bode luč veliko
 to ljudstvo, ki temà je krije.“
 O, beri dalje, reci: kdaj?
 „Požene Jesetov koren mladiko,
 cvetica iz korena mu priklije.“

Ob luni bereš? Ne. Poglej!
 Svetloba ni nocoj prirodna.
 Kako se hrib pred mestom sveti
 od tal do néba modrih mej!
 Kaj to pomenja, tajna, noč usodna?
 Kdo čudno luč nocoj nad hribom neti?

Stoji ob oknu Rabi nem,
 posluh mu sladka pesem čara:
 „Bogú v višavah čast in dika,
 na zemlji blagi mir ljudem!“
 Jasni se čelo mu — to ni prevara.
 Cvetica klije, vstaja luč velika . . .



V BOŽIČNI NOČI.

„Slava Bogu na višavah,
mir na zemlji ljudem!“
Blažena noč božična,
spet te uživat grem.

Dvajset je let minilo —
z doma sem hitel — kam?
Sreče iskat in kruha,
kaj bi me bilo sram!

Staro sem mater zapustil,
grobní očetov pomnik,
blodil po svetu in zabil
starišev ljubljenih slik.

Zabil, à ne za vedno:
vračam nocoj se domov
mater pozdravit jokaje,
znance in rodni krov.

Tiho, svečano na zemljo
Sije zvezdá milijon;
milo zapoje v cerkvi
selski polnočni zvon.

Kake spomine vzbuja?
„Ure mladostne, na vas,
ko sem v čistem veselju
sveti obhajal čas.

Kočo že gledam pred sabo,
v sobi še luč lesketá.

Ali po tolikih letih
mati me pač spozná?“

Starka pri medli sveči
bere iz bukev nocoj.

„Tukaj imaš me, mati,
sin se povrnil je tvoj!“

„Sin? Imela ga nisem.
Toda, kaj se mi zdi?
Davno že v hladni zemlji
tvoja mati leži.

Urno híti na grobe!
Blizu cerkvenih vrat
siva mati je tvoja
legla na veke spat.

Zabila ni te do smrti.
Zabil le ti si njé;
vse ti je odpustilo
matere blago srcé.“

* * *

Pesem iz cerkve poslušaj
tujec na grobu nem:
„Slava Bogu na višavah,
mir na zemlji ljudem!“



SPOMIN MRLIČEV.

„Kot cvet jesenski mrem in sahnem . . .
Trenutkov nekaj in — izdahnem . . .

A to sem želel mnogokrat:
Ko mine v grobu leta doba,
neviden vstanem naj iz groba
spomina svojega iskat,
spomina, dà . . .“ Poslednji vzklik,
omahne v smrtni sèn bolnik. —

Počiva mrtvec. — Leto mine,
pomladi solnce grob prešine,
nebo usliši vzklik njegov.
Ko mrak večerni svet zagrne,
odpre se gruda zemlje črne,
in duh ostavi kraj grobov,
kot brza luč, kot ptič krilat
spomina svojega iskat. —

Na domu pleše vrsta svatov,
poroka treh slavi se bratov.

Nevestam ženini vele:

„Dom zgrádili smo vam prostoren,
obsuje roj vas slug pokoren,
na vek za vas gorí srcé!“

A glas ob njih vrši tožèč:

„Med brati ni spomina več!“

Na nebu lunin ščip se bliska,
Za mizo družba mlada vriska,
vrstnikov rajnikovih roj.

Kot zvonci zažvenkljajo čaše:

„Na srečo dolgo družbe naše,
vesela živi kot nocoj!“

A glas ob njih vrši tožèč:

„Med drugi ni spomina več!“

Objema zemljo noč sanjava,
po zraku duh mrličev plava,

zapušča brate, druge strt . . .

Nad temnim žrelom grobne ječe
v svetlobi mesečni vztrepeče

in se pod cvetni zgrudi prt —

Iz groba kliče v prah razmlet:

„Takó mrličev zabi svet!“



ŽAL IN KES.

Ljudje potiskajo v cerkvi ljudi.
Kaj danes-li v svetli se cerkvi vrši?
Poroka!
Za stebrom cerkvenim dekle bledó
na ženina motno upira okó
in joka . . .

Pomlad ozarja doline, goré;
pred jamo na grobih dekleta stojé
in raka.
Iz dalje pa mlad se ozira mož
na belo rako, na venec rož
in plaka . . .



PONOČNI GOST.

Mogočen grom je stresal svet,
vihar je zunaj rjul,
od tesnega strahu prevzet
na postelji sem v sanjah čul.

Tedaj nekdo prispe do vrat,
potrka, dé glasno:
„Prišel nocoj sem k tebi spat,
imaš li posteljo mehkó?“

S tresočim glasom vzkliknem jaz:
„„Kdo si, neznani gost?““
V blazine skrijem svoj obraz.
„„Moj dom nocoj ni zate prost.““

„Utrujen sem, premočen ves;
odpri mi vrata vsaj!
Moril te bode več en kes,
če v noč me odpodiš nazaj.“

„„Komu odprem naj, to povej!
Odklej te jaz poznam?
Oh pojdi, pojdi le naprej,
drugje poišči miren hram!““

„Nikar, nikar se me ne boj!
Saj sem poznat ljudem.
S teboj govoril bom nocoj —
O, ko bi vedel ti — o čem!“

Razgovor najin bode dolg,
premislek tvoj globok.
Ko zopet se pogreznem v molk,
ti jokal bodeš kot otrok.“

Poskočim k vratom iz blazin.
 „„Pokaži svoj obraz““ —
 „prišel sem k tebi — tvoj spomin.“
 Na postelji vzbudim se jaz.

Mogočen grom je stresal svet,
 vihar zares je rjul.
 Spomina vročega prevzet,
 na postelji zares sem čul.

In bil je najin govor dolg,
 premislek moj globok. —
 Ko se vihar zavil je v molk,
 zares sem jokal kot otrok.



SLEPČEVA PROŠNJA.

Življenje klije krog in krog,
 poljublja zemljo žarek topel,
 pomlad objema vrt in log.

Na oknu cvet mi je takoj
 z opojnim vonjem stan zasopel,
 prepeva z vej mi ptičev roj.

A kaj je meni log in vrt,
kaj pestri cveti, solnce zlato!
Pogled je moj na vek — zaprt.

Ko trosi pomlad cvet na cvet,
nebó rosi, obseva trato,
spomin mi vstaja jasnih let.

Takrát nì vonj, nì pesmi vir
ne téši v srcu mojem bóli —
silneji vliva vanj nemir.

Takrat v nebo kipé prošnjè:
Očem zakrivaj svet okoli,
a manj mi čuti naj srcé!



VLADIMIR IN VARJAG.

Premagal silne si ^{iv}Jatvage,
o Vladimir, raduj se zmage!
Z današnjim dnevom slavne bitve
razširil si nam dom do Litve.
Preslavljalj ti bogov oblast,
mi pojmo tebi slavo, čast.

Prevzet od glasnega klicanja
 zmagalec ljudstvu se poklanja
 in starejšinam in boljarjem
 in svečenikom pred oltarjem
 zakliče mladi poglavar:
 „Bogovi hočejo svoj dar! —

Obilna res je milost boštva.
 Med vami torej iščem moštva,
 da eden vsaj za narod celi
 k bogovom divnim se preseli
 in jim zahvalo v raji dé,
 ko žrec prebode mu srcé.’

Kako nemila te beseda
 pretvori žarna lica v bleda,
 in skoro bi iz rok bodala
 drhtečim žrecem k zemlji pala,
 da ne povzdigne tisti čas
 boljar besede sivolas.

„O kje so, kje so bajni časi!
 Kdo pač se danes sam oglasi?
 Da vse prestrežemo prepire,
 svetujem jaz, o Vladimire;
 vrzimo kvišku kocek sklad,
 naj žrtev nam pove njih pad!’

Pogled vladarjev zadovoljni
pozdravi urno ljud vesoljni.
Odbere modre starejšine
za igro sveto — ura mine:
in kocke padejo na tla
iz ilnate posode dna.

Kot mrak noči po zemlji črne
med ljudstvom se novica zgrne
in vanje trešči kakor strela:
Varjaga igra je zadela.
Sprelepih lic in mladih let
junak pred kralja stopi vnet.

Osupne kralj in kes ga speče.
Mladenič mu pokojen reče:
„Čemu bogovom hvale venec?
Jaz rad umrjem kot mučenec
za narod zaslepljeni svoj —
a vedi, Kristus Bog je moj.“

Zardé se žreci, starejšine,
pred kralja se potan pririne
udari se na prsi vroče
osivel mož — Varjagu oče:
„Bogovom vašim smrt, poraz!
Udan sem Kristu tudi jaz.“

Sto mečev hipoma zasije,
 tema pušic oba pokrije,
 in predno kralj pokliče straže,
 mir besni množici ukaže,
 prepast na licih, srd v očeh,
 ležita mrtva že na tleh.

* *

Z boljarji ne po mnogih dnovih
 vladar stoji ob dveh grobovih:
 „Ne bodi kazen vam izganstvo,
 ne, kazen bodi vam poslanstvo,
 da mož, znanečih blagovest
 privedete iz grških mest.“



SMRTI PREROK.

V svetišču Velegrajskem kleči slovenski
 rod.

Solzan ga blagoslavlja pastir njegov Metod.
 Zavest mu več ne dvomi — zapustil bode
 svet,

zato iz prs poslednji privré mu govor vnet:

„Na nebu Bog je sklenil, prestol zasedem
nov,
porosil vas je danes moj zadnji blagoslov.
Varujte me, otroci!*) Ko v tretje sine zor,
sprejme me v svetlo sredo krilatcev božjih
zbor.

A drugega vladiko ob meni zrete tú:
Duhovnika Gorazda, slovenskega sinú.
Delil je srčno z mano življenja boj in mir,
umeje vas in mene — ljubeč vam bo
pastir.“

Poklekne z ljudstvom svetec, obraz obda
mu žar;
molitev poluglasna vzkipi mu na oltar:
„Edinost hrani z Bogom in z brati in s
seboj,
sijaj ti zvezda sreče na veke, narod moj!“

* * *

Posrébrilo je jutro Veltávi dvakrat val,
in dvakrat blede mesec nad Moravo je stal.
A ko se za gorámi je v tretje dan rodil,
nad Velegrad je orel priplaval temnokril.

*) Custodite me, proles, usque ad tertium diem. Legenda panonska.

V svetnikovo domovje plašan hiti ves rod:
Resničen prerok smrti — izdihnil je —
Metod.

Gorazd se vrže predenj, poljubi roke hlad;
mrliču gleda v lice in plaka Velegrad.



OČETOVA SMRT.

Pod nebom zgrinjajo se gosto
oblaki hudourni,
z neba lijó dežjà potoki,
vršé vetrovi burni.

Mladenka prede v pozni noči
in čuje ob ognjišči;
nje bolni oče težko diha
na slamnatem ližišči.

Kot bi slutila, da obseva
Gospó nebes in zemlje,
pred sliko božje porodnice
s trepetom luč pojemljc.

Brné samó v tihoti tesni
vretena perotnice,
da hladen vetrič vstaja, boža
predici nežno lice.

S telesom rešnjim je duhovnik
prišel k bolniku včera,
in spravil ga je z Bogom, svetom,
kdo vé, če ne za — zmeraj.

Nad posteljo visé mu molki,
debelih jagod nizi,
stojí razpelo, kakor včera,
med svečama na mizi.

Zakaj nocoj se nit za nitjo,
mladenka, krotoviči?
Mordà nocoj se smrtna slutnja,
oh, že nocoj vresniči?

In strah in toga leže hčeri
na dušo kakor kamen . . .
„Marija, prosi za bolnika
ob smrtni uri! Amen.“

S popotnico poživiljen oče,
maziljen z oljem svetim,
mordà te zdrav še kdaj objame,
le môli s srcem vnetim!

In sladek up srcé dekletu
 razvname, kakor plamen . . .
 „Ne vvêdi nas v skušnjava, Oče,
 nò zlà nas reši! Amen.“

Prekriža rôke na ognjišči,
 obraz k rokam povesi;
 pokojen spanec ji poljubi
 objokani očesi.

A zunaj zgrinjajo se gosto
 oblaki hudourni,
 z nebá lijó dežjâ potoki,
 vršé vetrovi burni.

Za goro jutro se prizarja
 svetleje in svetleje,
 nebó izza oblakov čisto
 na zemljo se posmeje.

Vzbudi se deklica iz spanja,
 hiti k očetu blede,
 za mrzlo prime ga desnico,
 v obličje mu pogleda.

Njegov in njé obraz upali
 ogreva solnce žarno,
 a če viharo njé srcé je,
 njegovo ni viharo.

Preblažen mir mu z lica sije,
pred sliko ona joče;
ko mirno spala je — v Gospodu
zaspal je tudi oče.



NA POTI V NAZARET.

(PO ŠPANSKI LEGENDI.)

Kakó razpaljena je zemlja,
kakó pekoč nebes obok!
Uboga mati, ki potuješ,
v naročju ti, ubog otrok!

„Miruj, miruj, nedolžno dete,
studénca tukaj najti ni,
da potolažil bi ti žejo,
ki tudi mati jo trpi.

Vodnjak zija pred nama prazen . . .
Zahvaljen Bog! Nad zid poglej!
Tam v hladni senci se med listi
zlaté citrone sočne z vej!

Tam slepec sam sedi na klopi
in straži dom in žlahtni sad.
Mordà se naju on usmili,
stopiva k njemu tje pod hlad!

„O dobri mož, privošči nama
citrono z veje eno vsaj!
Dva tujca sva iz Nazaréta,
kamor potujeva nazaj.

Pekoča naju žeja tare . . .“
„Kdorkoli sta, vzemita le,
vzemita, ohladita žejo,
saj Bog nam sadje dá in vse.“

Odtrga sad ljubeča mati
zasé in svojega sinú.
In čudo! Trojen sad požene
na mestu vzetega sadú.

Kdo storil je to čudo, slepec?
Poglej, spregledal si, trpin!
Ne slutiš li, kdo náte gleda?
Marija in nje božji Sin.



VITOVČEVA SMRT.

SD 1890.2

Zapaljena je bela vas,
 na sivi skali grad osvojen.
 Seljakov jok, vojnikov glas
 okrog odmeva v svet pokojen.
 Jetniki štirje krvaveči
 umirajo v podzemski ječi.

Na grajskem stolpu baš deset
 hreščeč vojnikom ura znani,
 kar Vitovec, voditelj čet,
 ukaže tolpi nebrzdani:
 „Goré že davno kresi nebni.
 Dovolj! Pokoja smo potrebnil“

Potihne divji krik in spev,
 pojema plapolanje zublja;
 na dvoru v vrsti in pošev
 vojake speče sen poljublja.
 Zaman glavar oči zatiska
 pred svitom luninega bliska.

Udari polnoč. — Tožen jek!
 Pošast skoz duri mu priplava

„O Vitovec, proklet na vek,
Zadene kazni te krvava!“
Preteč obseva mu blazine,
obrne se in v noč izgine.

Zajekne Vitovec: „Vojnik!“
Stražar odpahne k njemu duri.
„Čegav je bil ta grozni vzklik, *Kedo je klical ...*
kdo sem prišel je v pozni uri?“ *In kdo prišel ...*
„Le-to jetničar mi je znil,
da v ječi je nekdo poginil.“

Glavar oči zatisne spet,
a pridrvi pošast se nova:
„O Vitovec, na vek proklet,
zadene kazni te gotova!“
Preteč obseva mu blazine,
obrne se in v noč izgine.

Kedo mi je grozil,
„Kdo spet mi je grozil, povej!
Ni zvesta, ménim, straža tvoja.“
„Vse mirno zunaj je kot prej,
in vse uživa slaj pokoja.
Jetničar le mi je pošepnil,
da drugi že je v ječi cepnil.“

Ko v tretje se pojavi tek
krog mirne postelje pošastni,
in viče glas: „Proklet na vek!“
prestraši se glavar oblastni.
Stražarja hrepeneč pozove,
da v ječi vsem odpne okove.

Odhaja v tretje smrti sel —
čuvaj dvoran k temnic stražniku:
V podzemno stopita globel
rešilca zadnjemu jetniku.
Odkujeta mu že okove —
z gradu obupen glas zarjove.

Čuvaja urno planeta,
na grad v dvorane. Groza tiha!
Ob Vitovcu obstaneta:
Glavar leži na tleh brez diha;
jetnik pa poleg njega mrtev,
drug drugemu krvava žrtev . . .



TROJEN SÈN.

Vse tiho na širi planjavi,
večérnica sije zláta;
mrličé po bitvi krvavi
gavránov obkroža jata.

Kozák ubit počiva
med njimi na travi zelêni.
Ne diha, no zdí se, da sniva
o mládi, ljúbljeni žêni . . .

Vse tiho na daljni stépi.
Dojenec spanka smehljaje,
o materi sniva lépi,
ki lahno mu zibel maje . . .

Nad njim se žêna klanja,
in od srcá se ji tóži.
Strmí na dete in sanja
o bóji ljutem, o móži . . .



USÈHLA KITA.

Od cvétov posušena kita
 spominov bridkih vzbujaš moč:
 Ko zór na nebu se zasvita,
 že nje očesi te kropita,
 bolestno zroč . . .

Sovražnik déžel je preplavil.
 Za dom, sinovi krêpki, v bran!
 Na bòj se mnogi sin odpravil,
 ljubimec tudi njo ostavil,
 šel v bòj srčan.

Cvetôv mu na klobuk pripela,
 ta cvet je nji v spomin ostal.
 Na tlà domača prihitela
 po zmagi truma je vesela,
 a on je pâl.

Zató, usèhla cvetja kita,
 spominov bridkih vzbujaš moč:
 Ko zòr na nebu se zasvita,
 že nje očesi te kropita,
 bolestno zroč . . .



HARANOVA ŽELJA.

Duh pred Harana priplava,
 dé mu od veselja vnet:
 „Haran, tvoja pot je prava,
 mimo vseh si čist in svet.

Žívi dvajset let v samoti,
 môli, svet preziraj vès,
 strásti v duši svoji krôti,
 bíčaj se in budi kès!

Kadar mine let število,
 na perotih priveslam,
 in naklónim za plačilo,
 česar žêlel bodeš sam.“

Duhu odgovarja Haran:
 „Bógu hvala, če sem čist!
 Upaj, in ne bodeš varan,
 jaz ostanem vedno ist.“

Haran odpové se části,
 rôdni svoj ostavi grad;
 srčno se upira strásti,
 svètnih ni mu mar naslád.

Logov ne, ni vrtov rožnih,
 on puščáv je tihih gost.
 Číta le iz knjig pobožnih,
 bíča se in ceni post.

Vedno pa besedam onim
 pot odpira v srčni hram:
 „Za plačilo ti naklónim,
 česar želel bodeš sam.“

Dvajset mine let spokornih,
 Harana pokliče duh:
 „Haran, mož kreposti vzornih,
 danes je odprt moj sluh.

Mnogo žêli, žêli pravo,
 vse ti dam, kar hočeš lé!“
 Haran nagne sivo glavo,
 tiho misli, glasno dé:

„Daj življenja s čašo upa,
 dasi je okus gorjup!
 Človek ne bojí se strupa,
 ako s strupom pije — up.

Večno rad takó bi živel,
 kakor žíl sem dvajset let.
 V sladkem upanji osivel —
 upati pričnem naj spet!“ . . .

Bêre, móli v črni halji,
 upov sládko čuti kál.
 Duh šepeče v sinji dalji:
 „Haran, pravo si odbral!“



NJE SLIKA.

Odvél v gradú me staro sobo
 upognjen starec, velih lic,
 podobe gledal sem pradedov,
 obraze plemskih zrl devic.
 Ponos jim seval iz pogledov,
 pohlep je stárosti, srepost,
 mladosti ogenj in srčnóst.
 Ob oknu črna je zavesa
 pogledom krila mi očesa
 najlepšo sliko te dvorane.
 Pred njo se sivi starec zgane
 in mračno se ozré pod grad.
 Pokaže léhe mi cvetoče
 pred gradom póleg nizke kočé,
 ki jo objela je pomlad.
 „V tej koči déklica je cvela
 kot rdeča roža v solnčnih dnéh,
 kot slavec v mráku ljubko pela
 na klópi sredi cvètnih léh.
 V tem grádu je mladenič sedal
 na stol ob oknu mnogokrat,
 mladenko lépo z line gledal,
 poslušal verno spev krilát.

In védel ni mladenič, kdáj,
 ni vedelo deklè, zakaj
 ljubezen kakor zarja mila
 obema v srcih se vzbudila.
 Krepko je stopil sin k očetu,
 povedal prosto od srcá:
 „Ni bitja dražjega na svetu,
 kot v koči déklica je tá.
 Nemir se duši ne poleže,
 doklèr me zákon ž njo ne zveže!“
 Očetu se razvname srd,
 iz prs privré mu govor trd:
 „Če zatajiš svoj žlahtni rod,
 nevesto táko si izbereš,
 ponosne upe mi podereš,
 nikdár ne bodeš tù gospod!“
 Srcé je sínu črv napál,
 brezupa črv, ljubezni žal.
 Venéla so dekletu lica,
 kot sahne na jesén cvetica.
 Hodila je na vrt sedét,
 molčale pesmi so nje grla.
 Mladenič jo je hodil zrét;
 obéh je svètla nada mrla.
 Tedàj mladič je kist prijel,
 očí na déklico uprte,
 na sliki je živó posnel

obraza nje milobne črte.
Ko je završil sliko drago,
dekletovo srcé je blago
rešila toge — bela smrt . . .“

Umolknil starec je potrť,
potegnil črni zástor s stene,
besede mi še dèl iskrene:
„Te slike za ves svet ne dam!“
Otrl solzó, na stol je sédel.
Jaz déklico sem zrl in védel,
da slikal jo je starec sam.



DOBLJENA IGRA.

V Granadi sijajni, v „solnca hčeri“
umira mogočni Mohamed.
Ob postelji neme viteze meri
vladarja sivega motni pogled.

Šepečejo tiho usta njegova:
„Odgovora zadnjim besedam želim.
Kje zdaj se mudita moja sinova,
kaj delata Jusuf in Ibrahim?“

Pristopi vitezov vrsta in pravi:
 „Vprašanje budi nam žalen spomin.
 Zaprt v Xalubaniji, čvrsti trdnjavi,
 toguje Jusuf, starejši sin.

Toguje po lepih vaseh in mestih,
 oprostil bi rad se trdih okov,
 ker mnogo ima podanikov zvestih,
 a žezlo prisvaja si brat njegov.“

Milujejo drugi Ibrahima:
 „Z uporniki mlajši sin se bori.
 Pristaša v deželi vernega nima.
 In vendar si žezlo izročil mu ti.“

Srdito viteze kralj pogleda. —
 Privêde mu k postelji slâ dvorjan.
 Poslednja tedaj — smrtonosna beseda
 iz králjevih prsi privrè na dan:

„Ukaz v Xalubanijo nesi trdnjavo!
 Naročam poveljniku Abdulu jaz:
 Takoj naj odseka Jusufu glavo,
 sicer porazi še njega ukaz.

Vesoljnemu rodu potem oznani:

Za kralja sem Ibrahima izbral . . .“

Tišina zavlada po širni dvorani,
bolniku se sèl prikloni do tal.

* *
*

Nemir v Xalubaniji srca objame,
razkačeni mnogi stiskajo pest,
poveljnika samega srd razvname,
ko sèl iz Granade prinese vest.

Le Jusuf miren Abdula teši:

„Izpolni, kar oče velewa srdit!
Za toliko časa le meča me reši,
da grem se od svojcev domov poslovit!“

A dé mu poveljnik: „Vse tvoje želje
poslušati moram trd in nem.

Tako mi naroča kruto povelje,
da čakati niti hipa ne smem.

Proseč tovariša Jusuf poljubi:

„Ne bodi te, mili zaveznik, strah!
Ob meni vsaj toliko časa izgubi,
da enkrat samo doígrava ‚šah‘!“

Nemudoma mizo prinese sluga,
 podobe pred nju položi strmèč.
 Na polje jih urno razstavita druga,
 pokojen Jusuf, poveljnik drhtèč.

Minuta se brzo umika minuti,
 in že je na tihem Abdulu žal,
 ob hladnem Jusufu v duhu sluti,
 da igre ne bode kmalu končal.

„Vstaniva, Jusuf, in igro končajva!
 Prešla je že cela ura in čez.“
 „Potrpi, Abdul! Do kraja igrayva!
 Ne moti poslednjih v igri potez!“

Na sedež poveljnik nazaj omahne,
 in plašno se ozira vedno do vrat.
 „Končano!“ vzklikne in se oddahne.
 Potegnil je kraljevič Abdulu ,mat‘.

Na gradu stražar je v rog zatrobil,
 pred Jusufa planil vitezov roj:
 „Umrl je Mohamed, igro si dobil,
 ti bodeš naš kralj, odločen je boj!“ —



MED PEKLOM IN ZEMLJO.

Nad večnim prepadam zavrženi duh
visi na kostenih perotih;
iz teme peklenške mu bije na sluh
jokanje tuleče po kotih.

Obraz se nabere mu v zloben nasmeh:
„Vso ljubim, kar v peklu je stražim
Adamove dece, trohneče v grobeh,
a živo na svetu sovražim.

Sovražim globoko tako iz srca,
da vso bi najrajši pogubil,
sovražim, kot on le sovražiti zna,
ki niti v nebesih ni ljubil.“

A spodaj odzove zamolkel se jek:
„Prijatelja nimaš na sveti?
Oh, raznih jezikov stanov in oblek . . .
kako bi vse mogel prešteti!

Mar njega ne ljubiš, čegaver pohot
sto žrtev nedolžnih oskvrne,
ki laskern pase svoj tolsti život,
popiva iz kupe srebrne?“

„Ne ljubiš brezsrčnih človeških sinov,
glas drugi zemljane mu riše,
ki rogajo tožbam solznatih se vdov,
sirote podijo iz liše?“

In tretji mu vpije iz ognja trpin:
„Ne pomniš li več ubojnikov?
Obudi na tate, sleparje spomin,
na hlapce brezdušnih malikov!

Mar njega ne ljubiš, ki brata mrzi,
zavida mu slednji požirek,
škrtaje preklinja, le tebe časti,
kot dobrega vsega izvirek?“

„Molčite!“ podzemeljski vzklikne glavar,
„jaz sam vem za sleharno zmoto.
Tegá ne razumete dosti nikdar,
kako jaz zavidam dobroto.

Kako jaz trpim in bom vedno trpel,
da najti ni moči človeka,
ki v sebi nič dobrega ne bi imel,
kot jaz ne od davnega veka.

„To iskro dobrote le človek imej!“

Klicar ga tolaži četrti.

„Gorela mu bode, kaj veš ti, doklej,
in kaj ga li čaka po smrti?“

Pa delaj pokoro trdó in zvestó,

ni vreden on tvoje zavisti.

Zlotvorov, ki vpijejo v daljnje nebo,
kako se na zemlji očisti?

„Kako iznebode se duševnih gob?“

Naguba se satanu čelo.

Kdor stopi na brezna najskrajnejši rob,
mar breznu že padel je v žrelo?

Kako se očisti, to človek ve sam.

Kar meni in vam ni mogoče
vrniti se k Bogu iz kletih omam,
on more, še more, če — hoče. — “

In lic pobledelih zavrženi duh

na črnih se spušča perotih,

in vedno glasneje mu bije na sluh
jokanje tuleče po kotih.



SLAVINA.

Kaj storil si ljutim bogovom Črtom,
 kaj boginji hladni Morani, Krut,
 da spavaš ogrnjen z mrtvaškim prtom,
 s solzami dvorjanov vernih posut?

Na té se Slavina žena ozira,
 kot rosna cvetica na temni oblak,
 glasovi vrše strahu in nemira,
 vojaku šepeče skrivno vojak:

„Na pir je Hinek kralja, kraljico
 povabil v najlepši svojih gradov,
 ko jasno nebo je rodilo danico,
 prinesli so mrtvega kralja domov.“

Med dvornimi vitezi hladno truplo
 saksonski kraljevič Hinek rosi:
 Skrivaj na njegovo lice osuplo
 obrača Slavina žarne oči.

Sloveni iz cvetnih polabskih krajev
 prihajajo kralja na dvor milovat,
 z otoka iz svetih rujanskih gajev
 i žrec prihiti Svetovidov — Nerat.

Zaplaka gorko ob mrtvem kralji,
 pogleda Slavino, Hinka temno,
 razporje si rizo v globokem žalji,
 potoži dvoru glasno tako:

„Zakaj li pustila je sokolica,
 sokolovo rodno gnezdo, zakaj?
 Iz tuje dežele neverna ptica
 priplava z orlom sovražnim nazaj?

Zasekala smrtne sta rane sokolu,
 pehnila na volhko krilo ga tal,
 da vladala bi sama na prestolu
 in smelo zrla z visokih skal.“

Umolzne duhovnik. Kraljevič vrisne,
 na durih odskoči železni zapah,
 Sloveni jeknejo, hipno zablisne
 sto mečev med vrati v saksonskih rokah.

Sežgite kralja, uklonite čela!
 Preti vam mečev nemila rez.
 Saksoncev bodi ob Labi dežela,
 in mladi kraljevič bodi ji knez!“

Poljubi Krutov obraz morilka,
ozre se na Hinka, na šumni zbor,
vztrepeče, kakor ob vetru bilka,
in blazna ostavi Slavina dvor.



TIGRAN IN TALA.

Armenskega kralja Tigrána
premagala Ciž sta in vój njegov,
v železne verige vkovana
privela kraljico in kralja domov.

Ob Cižu, pérzijskem kralju,
stojita soproga Tala, Tigrán,
oči povešata v žalju,
saj slóbode jima ugasnil je dan.

Zmagalec kraljevo dvojico
sočutno pogleda in stopi pred njo:
„Kaj daš mi, Tigrán, da družico
okov oprostim z dobrotno rokó?“

Tigranu se lice zasveti,
mogočnemu kralju ponižno dé:
„Ko mogel kraljestvo bi vzeti,
odkupil s kraljestvom prostost bi njé.

A ker je kraljestvo moje
obvladal in vzel krvavi tvoj meč,
rad dam ti življenje svoje —
in dal bi ti zanjo še mnogo več.“

Zaplaka ujeta kraljica,
Tigrán se ljubeče nánjo ozre.
Obriše si solzo z lica,
in Cir obema verige odpne.



SMRT — NEVESTA.

„Kaj gledaš sanjavo, deklica zala?
Veselo zalivaš gredice, to vem!
Na tihem ugiblješ, katere cvetice
najbolj se prilegajo črnim očem.

Šivilje ti šivajo krilo poročno,
že tretji te čaka v cerkvi oklic.
A jaz ti povem: ne bodeš nosila
nì krila nì venca iz teh cvetic.

Tvoj ženin je včeraj v visoko planino
odvriskal z grajščakom drznim na lov,
Tam gôri je našel drugo nevesto,
v dolino ne bode ga več domov."

Kri šine dekletu v nežna lica,
neverno pogleda ženo in dé:
„Jaz dobro poznam družice planinke,
in mêne poznajo dobro oné.

Kar ti govoriš mi, bleda neznanka,
tega ne verjamem, to grda je laž.
Ti nisi hodila po naši planini
in mojega ženina ti ne poznaš."

„Planinka sem včasih in zopet dolinka,
po mestih hodim in gorskih vaseh,
pri starih in mladih, ubožnih, bogatih,
in znana sem tudi pri — lepih ljudeh."

EPSKI SPEVI.

„Hitela sem davi na vašo planino
in tam poljubila njemu obraz.
Kaj mari je mênì tvoja zvestoba?
Od danes njegova nevesta sem — jaz.“

Zasmeje se glasno deklica ženi:
„Kakó naj te ljubi moj ženin, kakó?
On naše vasi je najgorši mladenič,
a tvoje obličje blédo, suhó.“

* *
*

Izgine, ko trenil bi, bela žena,
nevesto objame prečudna žal . . .
Graščinski logár ji pride povedat,
da davi njé ženin je v brezdno pal.



SVETI KELIH.

Na Muro temna noč je pala,
objel je griče rôse hlad.
V temò štrli nad reko skala,
v temò kipi na skali grad.

Dvorane grajske razsvetljene
 iz reke dnà žaré nocoj,
 krog mize težko obložene
 pa vitezov piruje roj.

V steklenih čašah žarko vino,
 dovtip na ustih, strast v očeh.
 V noči temino in tišino
 odseva luč, odmeva smeh.

Pred vrsto gôstov onemelih
 postavi Završčàn tedaj
 na mizo z varno roko kelih,
 zamaknjen ves v zlatá sijàj.

„Vriskajte z mano, drugi smeli!
 Obilen je današnji plen;
 vi stenski kras ste v cerkvi vzeli,
 jaz kelih vzел sem dragocen.

V spomin ostane večen meni,
 kot solnce v luči se blišči.
 Bojdà menihi zaslepljeni
 pijó iž njega rešnjo kri.

Če kdaj menih je usta zmočil
 zares s krvjó, kaznuj me Bog!
 Jaz vína v kelih bom natočil
 in pil bom tudi trsni sok.“

Molčeče viteze bojazni
 in čut obide nemirú.
 A vitez Završčan izprazni
 peneči kelih brez strahú.

Temà zagrne mu poglede,
 mrtvaški vikne zunaj ptič.
 Drhtèč se mu teló seséde,
 na tleh ne gane se — mrlič.

* * *

Raz stolp brni polnočna ura,
 v dvorinah vlada noč in mir,
 šumi pod gradom kalna Mura,
 na oknu vika v noč skovir.



ABSALOM.

Nad vrhe dehtečega Gileada
zardela je vzplavala zora mlada,
objel je zemljo usoden dan.
Premagal je Joab Absaloma,
upornega sina kraljevega doma,
napojil s krvjo ramotsko ravan.

Po temnem lesu prepaden od straha
na mezgu trudnem Absalom jaha.
Življenja le strla mu vražna ni pest.
Obup mu v prsih srce razjeda,
krivice pekoče se dvojne zaveda:
očetu in kralju je bil nezvest.

Na levi, na desni kot črne pošasti
stezo mu stoletni senčijo hrasti.
Med debli odmeva žalosten jok.
Med jokom iz dalje se klik oglašā:
„Iščimo nezvestega sina ustaša,
prebódimo izrod kraljevih otrok!“

Temnice zelene obok se zniža,
livadi ob gozdu se jezdec približa,
v živali vzpodbode poslednje moči.

Tedajci krikne bolešno ob robu,
lasje zamotajo se v veje na dobu,
oddirja mezeg — begun obvisi.

Temo pred očmi mu groza ustvari,
nebrzdan grohot mu na sluh udari —
z vojakı stopi Joab pod hrast.
„Jehova je hotel — v oblasti si moji. —
Ostem si ušel nabrušenim v boji,
a zdaj umri — Izraelu nečast!“

* * *

Zapustil je David krvavo bojišče —
plakaje po logu mladeniča išče,
iz srca odpušča nezvesti mu čin.
Na vejah gladni vzletavajo vrani —
ponosno Davidu Joab naznani:
„Na hrastu mrtev visi tvoj sin!“



AZMA.

Abdalmálik sam sedi v šotoru,
 sam sedi na mehkiem krznu tigre
 v Iraku pred lepim mestom Kabo.
 Srd mu šviga iz oči ponôsnih,
 v srdu vójem zbranim kliče svojim:
 „Kdaj ukloni se nam drzna Kaba,
 kdaj odneha Abdalah poveljnik?
 Petkrat že smo zrlí mlaj na nebu,
 kar se mesto trdno nam ustavlja.
 Vse tovore smo zamán prestregli,
 vse dotoke vôdne zagradili,
 naskočili mestno zidje stokrat.
 Divni Alah, milosten nam bodi!“
 Sèl priteče izpred mesta Kabe,
 Abdalmálik sluša slà besede:
 „Truma ljudstva je ušla iz Kabe,
 da se tebi, levji sin, pokloni.
 Žeja silna, glad sta jo prignala.
 Le poveljnik, govoré Kabljani,
 ukloniti Abdalah se neče.“
 Jezno zopet kliče Abdalmálik:
 „Cela vojska mestni zid obkôli,
 v temni nôči, v svitu dneva pazi,
 da najmanjši tôvor ne uide,

da najmanjši virček ne pronikne
 nì nad zemljo nì pod zemljo v mesto.
 Morda pôtlej Abdalah odneha.“
 Vrsta vojev tiho se prikloni,
 iz šotora gré, da zbere vojsko.

Pred visokim gradom v lepi Kabi
 zbira hrabri Abdalah meščane,
 zbranim resno govori poveljnik:
 „Dljè braniti mesta ni nam môči.
 Glad nas davi, žeja moč nam jêmlje.
 Dan noben nam ne prinese upov.
 Uklonímo se sovragom, bratje,
 izročimo jim v oblast domôve!
 Bíli boj smo za pravico sveto,
 svojo zemljo, milo last branili,
 v svètli raj nas bode prêrok vêdel.
 A braniti dlje se ni nam môči,
 uklonímo se sovragom, bratje!“
 Meč odpaše Abdalah si z ledij,
 mêche strani vržejo meščanje.
 Toda Azma, mati sivolasa,
 Abdalahu stopi zdaj pred lice.
 Glasno sinu starka dé stoletna:
 „Kaj bojiš se, Abdalah, sovraga,
 da golčiš, kot grlicam golobec,
 brez duhá in mehko brez srčnosti!

Proti vzhodu dvigni meč v desnici,
 a levico na srce polôži
 in govôri, branil li pravico
 meč je tvoj, in gôvor tvojih usten,
 ko naskoke si odbijal z zida,
 ko rojake svoje v boju hrabil?
 Drugega ti nisi smel braniti,
 nego sveto pravo domovine.
 Drugega ti nikdar nisi branil.
 Mati tvoja, Abdalah, pozná te.
 A zakaj, moj sin, bojiš se danes
 smrti v boju za domovje, pravo?“
 Mêče ostre poberó meščanje,
 ogenj švigne v srcu koprnečem
 in prešine ude trudnim borcem.
 V lice mater Abdalah poljubi,
 meč opaše in oklep nadene.
 Govorí mu mati te besede:
 „Kdor želi in slavne smrti išče,
 meč samo ga spremlja na bojišče.
 A z oklepom prsi ne odeva,
 ne pokriva s šlemom bistre glave.“
 Skozi vrata neprodernih zidov
 plane truma na ravan kabljansko.
 Abdalah jo v boj poslednji vêde
 z mečem, a brez šlema in oklepa — —
 — — — — — — — — — —

V mestu hrup, a pôkoj okrog mesta,
vpite v Kabi, zunaj smrtno spanje,
Abdalmálik vojsko je premagal.
Na razsutem zidu joka Azma.
V njé naročju ranjenec počiva,
v njé naročju Abdalah umira,
v lice mater zadnjikrat poljubi,
njêga Azma zadnjikrat objame.
„Častne smrti, sin, umiraš,“ dé mu,
„Bog ti bode plačal smrtne rane.“
Glavo nagne Abdalah poveljnik
in izdahne mirno svojo dušo.
Azmi majki, starki sivolasi
v blagih prsih takrat srce počí.
Skupaj duši vzplavata junaški . . .



OB TERKU.

Teče Terek po ravní zeleni
 iz Kavkaza v daljno Črno morje.
 Brstno travo širih stép napaja,
 s šumom ziblje v sèn kazaško deco,
 v dnù prozornem se nebó mu zrcá,
 Zláto zjutraj, srébrno ponoči.
 Modra reka, hči prozorna stépe,
 kaj li váli srébropeni danes
 niso môtni v tvoji globočini?
 Bòj vihrál je ob zibeli tvoji,
 ob zibeli tvoji pod Kavkazom.
 Rôdne sine je sovrag porazil,
 kri kazakov srčnih je pretakal . . .
 a poznala ti si svoje sine,
 drágo krvco spili so bregovi,
 da ob tebi v zemlji napojeni
 nékdaj vzklije národ-osvetitelj.
 Noč nebó je z zvezdami posula,
 mesec plava na brezmerinem svodu.
 Na pobrežji jezdita kazaka,
 Nikon jezdi črnokodri vranca
 in Nikita sivolasi belca.

Tiho stavec mladcu toži spredaj:
 „Most je blizu, Nikon, dom je blizu —
 Kaj porečeš matki, duši mili,
 ko ti sname rog, odpaše kinžal?
 Kaj porečem jaz soprogi, starki,
 ko objame v veži me plakaje?“
 Odgovarja Nikon spremljevalcu:
 „Ljuto mēče sva sukala v bóji.
 Po životu do krvi sem ranjen.
 Sramovati kaj se treba matke?
 Zdaj, Nikita, prosim te plačila.
 Dàj v plačilo hčer mi Volodinko,
 kot očesa zénico jo ljubim!“
 Vzdihe stavec, trpko se nasmehne,
 tiho potlej Nikomu šepēče:
 „Kje je zmaga naša danes, kaži!
 Težek jarem je sramote jarem
 za junake vsikdar zmagovite,
 ko sovragu diči lovor čelo.
 Jaz proslavljam naj poroko hčere,
 ko sovražnik z zmago venčan vriska?
 Nikon, pústi up in téši mēne!“
 Veter dihe na prostrano stépo,
 trava žolta v dalji se zaziblje,
 sljuka mahne s krili v snù med trstjem,
 s temnih bôrov vrán vzletí čez reko.
 Nikon z vranca nagne se k Nikiti,

Nánj proseče se ozrè in reče:
 „Zadnje bitve nisva bíla danes.
 Ko iz nova prihrumí sovražnik
 čez Kavkaza vrhe sive k Terku,
 zmage venec nam takrát se zvíje!“
 Stresne glavo in zajéca starec:
 „Evo mosta — bližava se dômu.
 V duši peče me, peklensko peče . . .
 Nikon, pústi up in téši mène!
 Vranec stopi na lesena bruna,
 stopi belec — zabobné podkove.
 S kónj ozreta se pod most kazaka.
 Svòd odseva sinji iz globéli;
 zvezda jima zabrlí naproti,
 a utrne se kot blisek z néba.
 Vidi starec zvezdo in zaklikne:
 „Glej utrinek, Nikon, zlatožarni!
 Bila zvezda slave je kazaške . . .“
 A šepeče tiho prédse Nikon!
 „Bila je le zvezda sreče moje.“

* * *

Utrnila se je zvezda z néba,
 utrnili dve v očesih solzi.
 Solza žalna — Nikomu, ljubimcu,
 solza žalna — hrabremu Nikiti.



NÍKLOT.

Krvava danes Laba teče,
 z mrličí breg je nje pokrit,
 povešajo Sloveni meče,
 Saksonec vriska zmagovit.
 A Níklot, knez slovenski, smelo
 tedaj prijaha pred krdelo.

„Vzplamtite, rôdni mi sokoli!
 Teló slabí vam duh potrt.
 Junak krepak si gêslo voli:
 Sloveča zmaga ali smrt!
 Kdor moško ljubi tlà domača,
 s krvjo ljubezen svojo plača.“

Vse tiho — vranec iskri skoči
 čez širo bliskoma raván.
 Poslednji roj pa liki toči
 za njim usuje se srčán:
 „Usliši vôjsko, bog Rujâne,
 da svoboden tvoj dom ostane!“

* * *

Večerna zarja se zasvita,
razkrhana je mečev rez.
Sovražna truma v prah pobita,
ž njo mrtev tudi — Níklot, knez,
brez sina — žalna mu usoda —
iz slavnega poslednji roda.

Vojaki, častne smrti priče,
izkopljejo mu grob samí.
Zamolklo sléhernik zakliče,
ko v jamo vrže mu prsti:
„Imé se tvoje naj ne zabi,
doklér nam sluje rod ob Labi!“



ZNANA BOLEZEN.

Škorjanec nad zémľjo je žgôlel,
pomlád ocvetíla je vrt,
tedaj je mladenič obôlel
in vzdihal in ječal potr.

Pokliče mati zdravnika,
da vir zaprè bolečin,
in skrbno in véno mu slika,
kakó je nemiren sín.

Ob oknu deklè ugleda
zdravnika pri sínu takrát.
Ustraši se mlada soseda,
bolnika grè obiskàt.

Zdravnik ugodnega hipa
ne zabi modre glavé,
nemudoma rôko potipa,
kakó kàj bije srcé.

Poslušà, na tihem šteje . . .
Utriplje srcé in drhtí.
Po stráni se mož nasmeje
in materi skrbni velí:

„To širom je znana bolezen,
najhujši je zdaj nje čas.
Naziva se mlada ljubezen —
zdravníca ni daleč od nas!“



IZGUBLJENO ZLATÓ.

„Krepák si, ne bodi torej strahopèt,
 polásti zaklada se v naši gôri!
 Na rôsni planinski stopi svét,
 ko zvezde s trepetom ugašajo v zôri.
 Brez straha splézaj na skalno pobočje,
 iz jame nagrêbi zlatá v naročje!“

„„Kakó? Na planinah leží zaklad?““
 „Od rajnega čul sem često očeta.
 Skrovíšče jaz sam bi izkopal rad,
 a star sem, in béda so stara leta;
 za jamo pa vem: svetlíka se čarno,
 in brêzdno zijá pod njó nevarno.“

V očéh posveti mladeniču úp,
 besed se déklice spomni svoje:
 „Graščína, ti, ljubček, in zlátov kúp,
 to želje so tri najdražje moje!“
 „„Povem ji o zlatu, ki gôra ga krije,
 ob mênì ljubica v sreči naj žije!““

* * *

Bliščí za gorami se svit krváv,
 nočí zavésa temna že pada.
 Visoko na trati sinjih višáv
 vihra navkréber potnica mlada. —
 Stezé skalovite, travniki pašni
 vrsté pred očmí se déklici plašni.

Tri dni že biló ni ljubimca do njé.
 Kaj dolgó tako izostaja?
 Doslé ji je bílo mirno srcé,
 a zdaj se v nji slutnja grozna raja . . .
 Na sléme planinsko dospeje skôro,
 za njim prebéžati mora vso gôro!

Na óni strani gromada skâl,
 kraljéva krona se kvišku dviga,
 iz tísoč kristalov in zlatih zrcâl,
 na čelu snéžnem ji solnce miga.
 In kómur poglèd se po blesku pase,
 o zlatih zakladih mu misel vzrase.

Kot splašeni srni v gozd zelèn
 hití proti vrhu dekletu stopinja.
 A to ni zlató — to zmrzel je srén,
 pod solnčnim se žarkom takó izpreminja.
 In više zbeží, napósled obstane,
 ozrè se v globél in od straha zgane.

Krvavo, bledó leží teló
 na strmi pečini, na brégu ledníka.
 „To Mirko je moj, to moje zlató!“
 Obupno ob brêzdnú déklica klíka.
 A glas ob steni vršêč odziva:
 Zlatá si želela, tu dôli počiva!



ZAKAJ NI VODE NA KRASU.

PO NARODNEM MOTIVU.

V naravi pihljál je večerni veter,
 in légala nóč je na zemljo in vas.
 Tedaj sta prispela Kristus in Peter
 vsa trudna od dolgega pota na Kras.

Brž Peter potrka na duri prve
 in v veži ponižno vpraša možá:
 „Imate li, oče, kaj strehe in mrve,
 dâ bi prenočila pri vás midvá!“

Pogleda ju kmet in malo premisli,
 potem pa reče: „Kar morem, to dam.
 Lehkó odideta spat na svisli,
 a ozek celó za družino je hram.“

Na klin zadovoljen torbo obesi
in s Kristusom Peter odide spat.
Zatisneta kmalu na mrvi očesi
in v sèn se oba zamakneta zlat.

Tedaj gospodar nju torbo sname
in gnjat čudeč se izvleče iz nje.
Neznana slast vso družino objame,
in kmetu željâ utriplje srcé.

Poišče leseno tnalce na cesti,
potisne je v Petrovo torbo menéč:
„Saj potnika gnjati ne smeta jesti,
sicèr sta žejna na poti prevèč.“

Ne vzide na nebu še jutranja zarja,
na mrvi vzbudita neznanca se žé.
Presrčno zahvalita gospodarja,
in Peter spet vrže torbo na sé.

Med potjo ob drevji pa Kristusu reče:
„Poglej tu v studenci vodico hladnó,
jaz dolgo že v torbi prenašam pleče;
počákajva tu in pojejva mesó!“

In Peter sede na sočnato travo
pod senco vrbinih rosnih peres.
Čudeč se in jezen zamaje glavo,
iz torbe popotne privleče — les.

„Nesrečni tat,“ nejevoljen zakliče,
 „kaznuj ga Gospod, vse sosede ž njim!“
 Odvrne Kristus: „„Kar kazni se tiče,
 naloži jo ti in jaz jo zvršim.““

Premišlja Peter nekoliko časa,
 Gospoda mogočnega prosi takó:
 „Vsa voda naenkrat izgini s Krasa,
 da žejo trpé, ki so jedli mesó.“

Usahne studenec ob njem pri tej priči,
 potegne čez brda veter sušèč.
 Ne dajejo vrelcev ne doli ne griči. —
 Od takrat na Krasu ni vode več.



LJUBEZEN PREROKOVA.

Prešlo je dveinštirideset let,
 odkar je sin Helkijin v božjem sviti
 Gospodu jecal višjemu: A, a,
 otrok sem in ne morem govoriti.

Poražen, strt do tal Jeruzalem,
 onesvečeno božjih služb je mesto,
 podrti stebri, bronasto morjé,
 pokrivajo razbiti vrči cestó.

Ukradene posode vseh hramóv
iz srebra, zlata, kamena in brona,
leskatne vrste snetih margaran
krasé zdaj stebre mesta Babilona.

Kje si cvetoči Zedekijin rod,
kje poglavarji silni in košati?
Posekal vas je meč, in Judov kralj,
zaprt in slep vzdihuješ sam v Reblati.

Siv mož. — Na čelu mu leži oblak,
po ramah padajo mu kodri beli,
sloní na polustebriu osamljèn,
in solza teče mu na lici veli.

„O vsi, ki mimo greste tod, o vsi
postojte, glejte, premišluj vam duša,
je-li katera večja srčna bol,
kot moje strto jo srcé okuša?“

Vse mirno, tiho kakor pod zemljó,
razsuto, mrtvo, zrušeno, podrto,
ni radostnega glasa, joka ni . . .
Okó je starčevo na mesto vprto.

„O káko je temò, o kako noč
Gospod na hčer sionsko jezen dáhní!
Sinov je izraelskih slavní rod
z visokega nebá na zemljo páhní.“

Vse tiho, mirno kakor pod zemljó;
 kdo možu solznemu naj odgovarja?
 S krvjó pojema tlà, razpali zid,
 nebeški svod li, morda svetla zarja?

Ne! Prebivalci le poredkih hiš,
 kar ni jih strla vražna roka trda,
 ki v tožnem vencu ókrog razvalin
 sovragov milost kažejo, ne srda.

Poznate-li moža, ki sam stoji
 na svetih tleh pradedov pokopanih,
 ki plaka, toži kamenom, skalám
 o nôči, sinih mrtvih in izgnanih?

Poznate ga. Drugače je nekoč
 govoril vam, svaril vas, klical, prosil,
 bodočnost kazal vam, z nočjo grozil,
 saj božje je navdihe v prsih nosil.

O, kolikrat je klical blagoslov
 na vladarico narodov neverno;
 in tolikrat je tešil božji srd
 in ljubil vas takó je neizmerno.

Zaprlí ste uhó, drevili v greh,
 menëč v slepoti, glas njegov je prazen;
 Gospod je krivdo s krivdo kaznoval,
 in ta poraz, pogin vseh krivd je kazen.

Ječi na tujem v robstvu zarod vaš,
Jeruzalem sramota večna krije,
ker niste téga slušali moža:
Preroka, svečenika Jeremije.

In ako zdaj na teme si pepel
potresate in vikate: „O grozno!“
V uho prebridek vam grmi odmev
preroka z mesta strtega: „Prepozno!“

Zašlò je solnce, o Jeruzalem,
zašlo je, kakor divna tvoja slava:
Ljubezen le preroka ni zašlà,
domov se vrača in v molitvi plava:

„Očetje so grešili, ni jih več,
a mi pregrehe nosimo njihôve.
o spreobrni k sebi nas, Gospod,
povrni prejšnje dneve, dneve nove!“



DVA KRALJA.

Sliko si dovršil. Slava!
 Kist umétalni odlôži!
 Pred teboj Madóna krasna;
 sam poglej obraz nebéški,
 stvóru lastnemu se čúdi! —
 Sèn nad trudno glavo tvojo
 danes leto je priplaval,
 v snù ozarjena devica
 pred-te je stopila z neba,
 kist ti stisnila je v róko,
 tajno ti zašepetála
 Ticijan, naslikaj me!
 Ti pa nosil si podóbo
 v srcu svojem neprestano,
 tebi iz nemirnih prstov
 vréle so na platno črte.
 Takrat obiskal v Milanu
 svečenikov si vladiko.
 Sanje svoje si odkril mu
 in obljubil, da naslikaš
 v cerkvi támošnji Madóno;
 danes je dovršen stvor. —

Ljudstvo gnête se zvedávo,
 zdaj na Ticijana gléda,
 zdaj obraz na živi steni.
 Mnog umétalnik popotni
 platno pred seboj razgiblje
 in ognjeno zre na steno,
 da ustvari slaven snimek.
 Šum nastane živ pred durmi,
 lica ljud obrne tjekaj,
 tje umétalnik pogleda:
 Ob vladiki stopa k sliki
 Karol, slavni nemški králj. —
 Gleda Ticijan podobo,
 ena ni mu všeč poteza.
 Slugi migne, da mu dvigne
 lestvo k zidu, kist prinese.
 On pa skloni se k Madóni,
 dvakrat kist potegne gibki,
 in nasmeh na ustih Deve
 v rajsko-mil nasmeh prelije.
 Divi kralj se umotvoru,
 čut mu nikne spoštovanja.
 Bliže je pristopil k steni,
 lestvice je les prijel.
 Ticijan osupel dé mu:
 „Pusti, slavni kralj, ne veš-li,
 da podložniku službuješ?“

Odgovarja njemu Karol:
 „Ticijan, ostani miren!
 Razni nama so kraljestvi:
 V sto deželah jaz carujem,
 v katerih ti si moj podložnik.
 A v umétalnosti carstvu
 klanjam jaz ti svojo glavo.
 Ticijan, jaz kralj sem zemlje —
 kralj umétalnosti — ti!“



OB VRNITVI.

„Minila je vojna, prišel sem domù;
 bodite pozdravljeni, stariši mili!“

„Prišel si domú — a nimaš miru.
 Kam precej od naji korak te sili?“

„O stariši moji, saj veste lahko:
 Iz bojnega vleče me plesa
 tja doli, tja doli,
 kjer rože cvetó,
 ropočejo mlinska kolesa!“

Tako se mi zdi, da čujem nje glas,
 ki tožno in sladko obenem me vabi:

O pridi, o pridi že k meni v vas,
 nikar me, ljube verne, ne zabi!

Kako te čakam željno, težko! —
 Iz bojnega vrni se plesa
 sem doli, sem doli,
 kjer rože cveto,
 ropočejo mlinska kolesa!“

„Sin najin, gorjé! Pozabi je ti!
 In najina vest te smrtno ne rani!
 Umrl je mlinar in njega hči — —
 pod zemljo spi ob očetovi strani.
 Njo, ki si jo ljubil tako srčno,
 zastira že črna zavesa
 tam doli, tam doli,
 kjer rože sahnó,
 počivajo mlinska kolesa . . .“

„Nikdar, nikdar! Kako zadušim
 spomin na njo, kraljico spomina?
 Pustite me, stariši, da pohitim
 do mlina in h grobu dalje od mlina.
 Na grob zasadim naj cvetje novó,
 kropim je le z roso očesa
 tam doli, tam doli,
 kjer rože sahnó,
 počivajo mlinska kolesa . . .“



OB ZAPUŠČENEM GRADU.

Na mesto sem prišel — oh ne naprej! —
 Le nekaj naj trenutkov tu postanem.
 Saj bil sem nekdanj znanec todi vsem,
 pozabljen zdaj sem tujec v kraju znanem.

Ti še stojiš pred mano, sivi grad;
 mogočna lipa čelo ti obsenča,
 in zadaj na obronku, ob straneh
 borovje temno tvoje zide venča.

Za gradom v grmu slavec še drobi
 napev; kako ga dolgo nisem slišal! —
 Približam naj korak na grajski vrt!
 Tako prijetno mi je vedno dišal.

Le tu, le tu ni glodal časa zob.
 Na levi in na desni gladke poti
 poganja sočna trava, cvetje vmes,
 in s holmca sapica pihljá naproti.

Vse, kakor nekdanj, kakor oni čas,
 ko tolikrat sem hitel v grad samotni,
 veselo bil pozdravljen, ljubljén gost,
 v družini plemeniti in dobrotni.

Še danes ves živi mi pred očmi
logar, nemladih let, a čvrstih udov,
odprtih misli in vsekdar vesel,
vsekdar šaljiv, čeprav nikdar brez trudov.

Sprejel me rádostno je mož visok,
pokrivala mu prsi brada siva;
smehljaje mi desnico je podal,
smehljaje ž njim edinka ljubezniva.

Gospod je bil zelenega domu,
vojak nekoč v viharnih bojnih dobah.
Užival je na pozna leta mir
ob svoji hčeri v tihih grajskih sobah.

Pazljivo sem poslušal ga vsekdar
mladenič jaz, moža nazorov zrelih,
kadar mi je govoril živo vnet
o težkih letih, redko mu veselih.

Zaklical je: Pozabljen je ves trud.
Nikdar ne bodem slôvel v zgodovini —
in vendar mi je sladka misel ta,
da nekaj vsaj sem storil domovini.

In gibkih rok edina njega hči
z darmi je mizo obložila sama.
Najslajšega daru napolnjen vrč
prinesla nama lahkih nog iz hrama.

Jaz prosil sem, in vêlel je gospod:
 Iz grada pesem se je oglasila,
 izvabljena iz grla in iz strun,
 kot jutro čista, kot nje pevka mila.

Vse, kakor nekdanj, kakor oni čas — —
 Le grajska vrata danes so zaprta,
 in le naproti danes mi nihče
 ne prihiti iz grada ali z vrta.

Zapahnjene so line. Tiho vse.
 Pogledam v vrt. Moj Bog! Kaj moram zreti!
 Ni ena roža grede ne krasi,
 ni ena bela steza se ne sveti.

Zakličem. Glas oznani moj prihod!
 Vse mrtvo. — Jeka s hriba mi odzdravi,
 iz grma slavec plašen odleti,
 zaziblje veter bilke v gosti travi.

Ni njega — niti njé — nikogar ni?
 Pod gradom prazna se mi vije cesta.
 Nikogar ni. Ni tebe ní, logár,
 da bi povedal, kam sta šla in kjé sta.

Na steni le kapele grajske tam
 izdolbene se zde mi črke znane.
 Pod križem in pod sidrom meč leži,
 ki sekal več ne bo nikomur rane.

Na vrbi tožne kite se majó;
 in listje šepeta na stari lipi.
 Kaj šepeta? „Dobil je zadnji mir.“
 In šepeta: Bili, bili so hipi . . .

Prepozno sem prišel. — Oh ne naprej! —
 Tu nekaj bom trenutkov zdaj še čakal,
 naslonil se na sidro, križ in meč;
 zastonj bom čakal, a zastonj ne plakal.



NAJDRAŽJI ZAKLAD.

Poklical slavni kralj je Aleksander
 Apela k sebi, slavnega slikarja.
 Pogledal milo ga, on ‚bog‘ človeka
 ter mu govoril laskave besede:
 „Ime je tvoje tudi meni znano,
 ti Gracije si prvi živopisec,
 pozvan od samih si bogov umetnik.
 Ti umeš boje v ogenj sam snovati,
 ti znaš življenje vdihniti v podobe,
 da glasno z môlkom govore skrivnostnim.
 In čuj! Na dvoru jaz imam devico,
 ki lepše ni ta solnčni svet je videl.

Beseda je opisati ne more,
 opeti lira je ne zna dostojno,
 nje kip ostal bi vendar hladen kamen.
 A ti bi, morda, ti edini mogel
 obraza rože in oči plamene,
 nasmeha usten, las mehkobo svilno,
 vratu belino snežno pogoditi.
 Bogato plačam jaz, kar plačam, vedi,
 razgrni platno, vzemi kiste, gledi,
 če pogodiš nje lica, dam ti rad
 najdražji, kar jih hrani dvor, zaklad.“

Tedaj zakliče rahlo kralj: „Kampaspa!“
 z roko odgrne pisano zaveso. —
 Ko v jutru zarja, ki nad goro vzplava,
 zardela nežno nad zemljo posije,
 kot luna, kadar med borovjem temnim
 čarobno-svetla v jezero utone,
 kot solnce, ki na nebesnem oboku
 mogočno vstane, vso temo prežene —
 Kampaspa mlada stopi pred Apela
 in otemni ga in obsije hkrati,
 da prebledi umetnik in zardi se. —
 Vladar òdide nem. Kampaspa sede.
 Apel razproji platno na stojalo,
 prebere gladke kiste rok drhtečih,
 s sodečim duhom vrsto bój pregleda,

razdaljo zmeri med njo in med sabo,
 v desnico spretno vzame droben čopič,
 zamakne v njo se — roka pa njegova
 odmrje delu, misel vsemu svetu. — —
 Le nekaj časa — in v globino srca
 podoba nje se živo mu zazrca,
 razplameni mu ogenj zlatočist —
 Apel se vzdrami in zastavi kist.

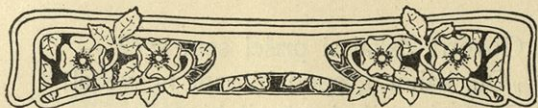
Na zlatem vozu hitro se pripelje
 nebeško solnce stokrat preko zemlje,
 Apel pozove kralja Aleksandra.
 Pred njim odkrije sliko na stojalu.
 Kot pod grobovi — zdajci vse zamolkne,
 srce zakuje v dvojih prsih huje
 Kampaspa čarni pogled k tlom povesi,
 in Aleksander gleda . . . Njega lice
 objame čuden svit — pred sliko zdrzne,
 k Apelu stopi, reče mu razburjen:
 „Kaj hočeš zdaj od mene, kaj, govori!
 Zaklad najdražji, kar jih dvor premore,
 poslušaj, tvoj je, tvoj je, pri bogovih.“
 Apel odvrne: „Pri nesmrtnem Divu
 kleče te prosim, divni Aleksander,
 zaklad najdražji daj mi, daj — Kampaspo!“
 Kot pod grobovi — zdajci vse zamolkne,
 srce zakuje v dvojih prsih huje.

Kampaspa čarni pogled h kralju dvigne.
 A kralj Apelu: „Ž njo naj bi te združil?
 Ž njo tebe? Ali si premislil prošnjo?
 Mar veš, da sem za dnevi dneve čakal,
 kdaj iz nebes mi stopi bog kateri
 in jo zasnubi z mednimi slovesi,
 odvede v dvore neminljive sreče,
 tja, kjer lepota nje ima izvirek?“
 Apel vzravna se, mirno stopi k sliki,
 da bi napeto platno v zvitek zganil,
 a kralj tedaj ga oberoč ustavi:
 „O čakaj, čakaj in poslušaj dalje!
 Pogodil si, kot nihče, nje obličje.
 Apel, duh višji v tvoji glavi seva.
 Bogovom samim bi se lahko družil,
 Kampaspo torej s sliko si zaslužil.
 Kar sem obljubil, to naj, bog, storim!
 Zaklad najdražji tvoj je — pojdi ž njim!“



NA
DEŽELI





I.

V GOZDU.

Posekati hočem še tale panj,
potem sem dober za eden teden,
nihče ne bi dal še vinarja zanj,
a zame, ubožca je mnogo vreden.

Hu —! Vroče mi je, a ženo doma
in tri otročiče pod streho zebe.
Tako se človek poti in peha
za ljubi kruh in neljube potrebe.

Baš tukaj dobó se tudi srobot,
da zvežem . . . truda bo skoro konec;
potem pa domov v leseni kot
in drva na ogenj in k ognju lonec!" . . .

„Le čakaj, hudič! Ob pamet si mar?“
logarjev glas zagrmí po lozi.
„In koliko drv naseče si kar . . .
Težko bi jaz peljal na majhnem vozi.“

Govôri! Zakaj si prišel sem seč? —
 „Oh, kakor gospod bi sam ne vedel!
 Da ženi in deci zakuril bi peč,
 da ne bi sirovih krompirjev jedel.“ —

„In tebi ta gozd je čisto neznan?“ —
 „Ustvarjen je v prid človeškemu domu.“ —
 „Ne veš, da je višji gosposki prodan?“ —
 „Jaz nisem prodal ga doslej nikomu.“

„Kar pusti drvá, pa hodi odtod!“ —
 „Da v bajti doma mi družina zmrzne?“ —
 „Kaj briga me tvoj beraški rod!“ —
 „Gospod, besede tvoje so drzne!

In meni v prsih vzkipeva srd,
 in jaz te vprašam v hudem nemiri,
 kaj večji je greh, le enega v smrt
 pahniti ali pahniti — štiri?“

Logar pogleda obraz njegov
 in roke polti zatemnele in róde,
 pa mirno mu reče: „Pojdi domov
 in vzemi ta drva — za danes naj bode!“



II.

DIALOG.

„Oj ti ljuba planšarica!
Tako lepa imaš lica,
da bi noč in dan posedal
poleg tebe in te gledal.

Oj ti draga planšarica!
Sladka ti je govorica,
da bi usten med pokušal,
noč in dan le tebe slušal.

Oj ti mila planšarica!
Mehka tvoja je ročica,
da bi vedno jo prijemal,
strastno k ustnicam prižemal!“ —

„Oj ti planšar premeteni!
Malo si pogodu meni.
Ti bi v krčmah le posedal,
v kupico najrajši gledal.

Vedno kupico prijemal,
strastno k ustom jo prižemal,
sladko kapljico pokušal,
marnje pivcev bi poslušal.

O poznam te, planšar zviti!
Dobro umeš govoriti --
Ali on ni meni v čisli
kdor več govori, kot misli.



III.

PRED RAZPELOM.

Na robu skalnatih sten
dviguje se križ lesen.
Na križu roke razpenja
Bog Sin začetnik življenja.

Vsekdar, ko docvete maj,
prižene v planino iz staj
mladenka čredo veselo,
poklekne pred to razpelo.

Na travi dolgo kleči,
oko ji solze rosi.
Zveličarju blede lice
v planinske ovija cvetice.

Tu pal je nekoč v prepad
nje ljubi, srca zaklad,
našli so ga v strmi globini,
zagrebli ga v tihi dolini.

Na travi deklet ihti:
Tu gledal je smrti v oči.
Njegove duše se, Bog, usmili!
Vsi čuti njeni so meni klili . . .



IV.

ZAROKA.

PO NARODNI.

Oče so rekli: Sedem sto!
Mati so rekli: Kaj bo to!
Ženin je rekel: Ne vprašam nič,
da je le moj vaš deklíč!

Pojdi k meni, o Jerica,
pridna in lepa hčERICA!
Moja si, čuješ, moja odslej,
ali me ljubiš, povej!

– Kaj li vprašaš me, Janez moj!
Zame se ti nikar ne boj!
Kakor roža v solnčni obraz
v té sem zaljubljena jaz.

Oče in mati, ljubček, oba
tukaj živela bosta doma,
bosta živela na stare dni
z nama brez vsake skrbi.“

Oče so rekli: „Če je tako
vama primaknem še en sto.“
Mati so rekli: „Ljubi par,
srečen ostani vsekdar!“



V.

PRED VAŠKO LIPO.

Nad sivo goro
oblaki gredo,
in gorek veter od juga sem piha.
Prileten seljan
pred hišo zaspan
sedi in z glavo kinka in zdiha.

Občinski писаč,
ves kriv od zvijač,
nenadoma danes predenj stopi.
Pa tleskne ob dlan,
veli: „Dober dan!“
In sede in resno jame na klopi:

„Zastonj ni bil svet
iz neba preklet,
kar zdaj se godi! . . . Nikar ne zameri!
Vsa dolga te vas
opravlja na glas,
kakō se malo brigaš o hčeri.

Poglejte na vrt!
Polomljenih trt
vse polno leži pod oknom nje sobe.
Saj imamo vid,
ob oknu je zid
od lestve okrušen in ne od prhnobe.

Tako govore
med sabo ljudje.
Na svoje uho jih večkrat poslušam.
Ne vtikam se vmes,
kaj tega je res,
a da govoré, na to se pridušam.“

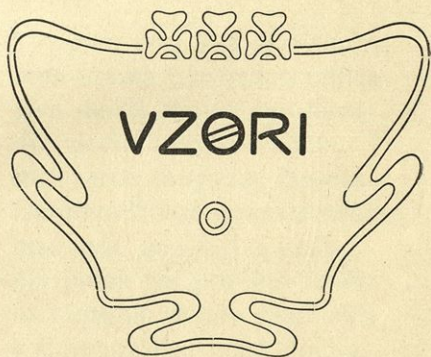
Prileten seljan
takoј razčuvan
na smeh nabere starostna lica:
„Hm,“ reče, „že prav!
Jaz sem sivoglav,
kaj mene briga ljudi govorica.

To lipo poglej,
visečo naprej,
pa drugo ljudsko čuj govorico!
Minilo je let
desetkrat deset,
ko vas je imela neko devico.

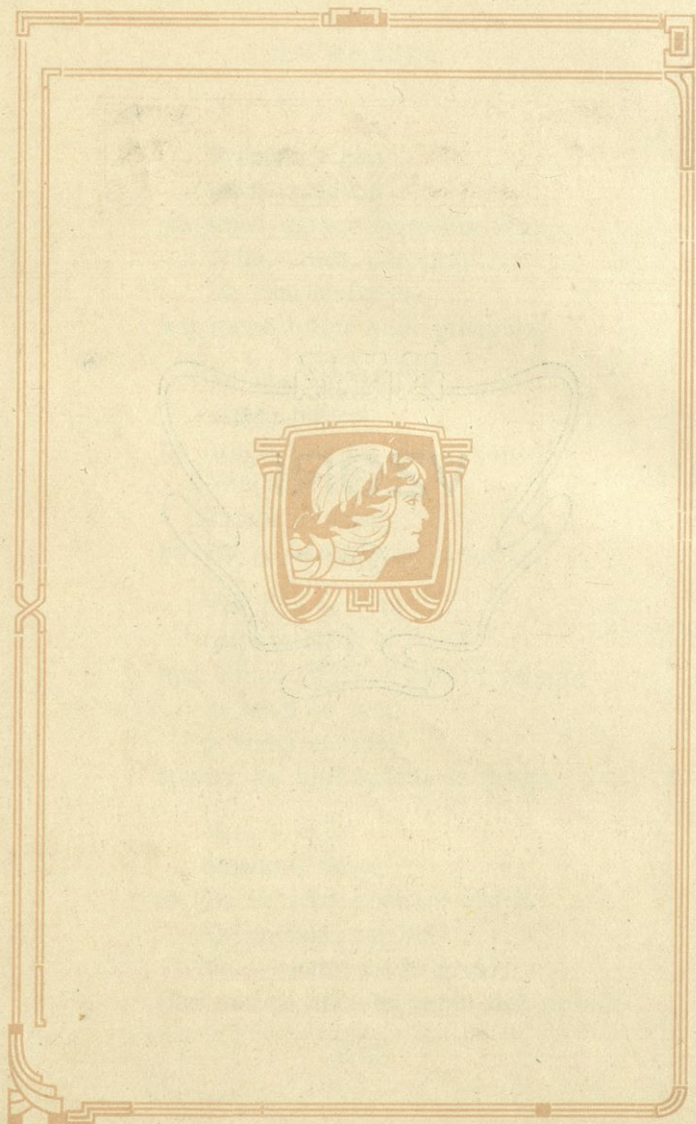
Vrh lipa je svoj
nagnila takoј
njej, mimo idoči v čast in uslugo.
In rekel je svet,
pokonci se spet
zravna, ko vidi katero še drugo.

Minilo je let
desetkrat deset,
in lipa še zdaj postrani visi ti.
Kaj mislim, saj veš!
No — kam pa že greš? —
„Jaz mislim, da vtegnemo dež dobiti.“





VZORI





VZORI.

V lepem vrtu šeta se Palmira,
žena krasna, slavljen kraljica.
Dve devici stopata na desni,
dve devici stopata na levi,
štiri verne drugarice dvorne.
Dobrovoljno se gospa nasmiha,
brzo teče govor ji z jezika,
liki potok raz prisojno reber.
In trepalnic dolgih črna svila
vodoravno nad očmi počiva.
Pred tolmunom hladnim se ustavi,
lene alge klonejo nad vali,
in med stebli roj zlatih igra se;
hlad prijeten lica ji poljublja.
„Tu sedímo!“ zaželi Palmira.
Na kameno klop omahne. „Krasno!
Krasno v hladu sanjati je mirno.
Ali ne? O mrzla, mrtva bitja!
Lamuh, Orza, Kalijat in Lasua,
ali ni na svetu lepo, divno?“

„Da, kraljica naša, solnčnolepa,
 kakor praviš, res je lepo, divno!“
 Vse družice ji vele soglasno. —
 „Ni res, ni oh, miljene device,“
 dé Palmira, „ni res in zakaj ne?“ —
 Molk objame vrt in mlado družbo . . .
 A kraljica skoro se predrami,
 k spremljevalkam ljubo se obrne
 in začne jim tiho besediti:
 „Nikdar ni na zemlji trpel človek
 vedne zime v srcu vse življenje.
 Žar ljubezni vsakemu prešine
 enkrat vsaj, vsaj enkrat celo dušo,
 in ogreje čustva v njenem hramu
 sladko, mehko, kot pomladno solnce,
 kdo naj dopove — oh tako sladko . . .
 Poslušajte me dvorjanke ljube!
 Ve pri meni bivate. Med svetom
 onih mož ne morete uzreti,
 kateri bi vam morda v enem hipu
 zanetili rahločutna srca.
 Ali v duhu, v tem kraljestvu širnem,
 ali v duhu, menim jaz, vsem štirim
 vzor soproga se je upodobil,
 ki bi strastno ga na vek ljubile.
 Kaj bi dala, ko bi znala! Dejte,
 kote srca svojega razkrijte,

kakov vzor vas je doslej navdahnil?
 Lamuh, nò, ti prva pregovori!
 Pač zardi se Lamuh, ali skoro
 glavo dvigne in pogumno reče:

„Ni dolga, ni težka naloga,
 modrostna kraljica gospa,
 podobo razkriti soproga,
 ki duh moj za vzor ga ima.

Um velik — tako sem želela
 od nekdanj — naj bil bi moj drug;
 naj njega modrost bi slovela
 na daleč, na sever in jug.

Naj znal bi zjasniti vse tajne
 življenja, stvari okrog nas,
 naj meje premotril bi skrajne,
 kje nehata prostor in čas.

Ob njem bi sedela in mirno
 poslušala jasno modrost,
 v obzorje strmela obširno,
 kjer ne bi živela skrivnost.

Pri njem bi se gostje učeni
 reševali dvomov in zmot;
 poklanjali tudi se meni,
 ko vedla bi k nama jih pot.

Sijalo bi v srcu veselje,
 iz srca sijalo v oči —
 A kaj mi pomagajo želje!
 Na svetu pač takega ni.“

Cvet odtrga si kraljica v travi,
 malomarno reče vneti Lamuh:
 „Res je, ni ga! Prazne tvoje želje,
 kakor megle, ki stopi jih solnce.
 In ti, Orza? Hočeš razodeti,
 kaj je tebi živo duh naslikal?“
 Vzdahne Orza. Glasno jame potlej:

„Ni težka nì meni naloga,
 bogata kraljica gospa,
 podobo razkriti soproga,
 ki moj duh za vzor ga ima.

Modrost je pač lepa vrlina,
 a kaj, če le njemu je v čast,
 jaz rada bi z možem edina,
 enaka — uživala slast.

Želim si bogatega druga,
 ki z zlatom premogel bi vse;
 dandanes ubožec je sluga,
 pa bodi učen ali ne.

Zgradila bi strme gradove
 nad bornimi hišami sel,
 veslala čez morske valove
 do bajevnih, južnih dežel.

Oblečena v dražestna krila,
 demante na vratu, rokàh,
 čarobna bi ž njim se vozila,
 kot luna po mirnih vodàh.

Pač vem, da prijatelj lev dosti
 imela bi tudi midva,
 pa k nama hodili bi v gosti,
 enako častili oba.

Na daleč gojila bi znanje
 z učenimi tudi ljudmi –
 A kaj mi pomagajo sanje!
 Na svetu pač takega ni.“

Smeh zaziblje ustnice Palmiri,
 hladno reče Orzi: „Res je, ni ga!“
 Ničeve so tudi tvoje sanje,
 kakor dim, ki veter ga razžene.
 Kalijat, še ti razlij pred mano,
 čute skrivne, duše valovite!“
 In živahno Kalijat zglesi se:

„Jaz tudi naj njega opišem,
prelepa kraljica gospa,
ki davno za vzor si ga rišem
z iehkotnim črtalom duha?

Pred mene bi moral stopiti
krasoten, kot sam polubog,
junak, ki postava ga ščiti,
od temena silna do nog.

Zanj vsako srce bi gorelo,
nanj vsaki pogled bi sijal,
Vse „blagor, o blagor“ mi pelo,
da mene le on je izbral.

Naj tudi bi nič ne imela,
kot njega – a njega le jaz.
Samotna pri njem bi sedela,
v cvetoči mu zrla obraz.

Vsekdár so v najboljšem mi čisli
narave darovi lepi --
A kaj mi pomagajo misli!
Na svetu pač takega ni.“

In zasmeye glasno se kraljica,
da začuje zvonki glas odmeva:

„Res je, ni ga! – Dobro si končala.
Tudi tvoje misli so pač – misli
brez resnice, hm, in brez telesa.
Lasna, ti si zadnja! Dej, govori!“ –
In ponižno dejo rožna usta:

„Jaz tudi? Oh jaz! Ali moram
izpolniti željo gospe?
Dà, moram. Najtežjim pokoram
za tebe uklonim srce.

A moja predrznost odpusti,
še preden obide me kes! –
Pa bodi! Z drhtečimi usti,
kar čutim, povem naj danès.

Moj duh bi od njega ljubezni
ognjene zahteval ognjen,
ljubezni, ki prstan jo zvezni
razvname v dosmrtni plamén.

Le eden je zame vsemoder,
vsebogati in lep, kakor zor –
iskala ne bom ga nikoder,
kraljica ima ga tvoj dvor.

Kako bi potekal presrečno
 ob strani njegovi mi čas,
 kako bi ljubila se večno
 Oproda kraljevi in jaz! — — “

Tesen molk. — Le rahlo dihetanje
 dviga prsi lepi mladi Lasni.
 Lice klone ji na tla, na travo,
 val zapljuska, vzbujen od zlatice . . .
 „Lasna!“ zdajci klikne ji Palmira.
 „O da slehern človek bi na zemlji
 toliko le želel v svojem srcu,
 kolikor mu možno je doseči!
 Malo sreče siplje nam življenje.
 Kdor ume vsaj to malost prestreči,
 blagorujmo ga! On sam je srečen.“
 Sname prstan zlat kraljica z roke,
 Lasni dá ga, lice ji poljubi,
 prime jo za roko. „Pojdi z mano!
 Ako ljubi te oproda — tvoj je!“







NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA



00000048642





